

Tisdagen den 30 maj

Kl. 13.00–15.59
18.00–22.47

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 9 maj justerades.

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition
2016/17:193 till miljö- och jordbruksutskottet

Redogörelse
2016/17:RR5 till finansutskottet

Motioner
2016/17:3742 och 3744 till justitieutskottet
2016/17:3746 till justitieutskottet
2016/17:3743 till näringsutskottet
2016/17:3745 till finansutskottet

EU-dokument
KOM(2017) 208 till finansutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 19 juli*.

KOM(2017) 257 till näringsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 18 juli*.

§ 3 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Socialförsäkringsutskottets betänkanden
2016/17:SfU21 Ytterligare anpassning av svensk rätt till Dublinförordningen
2016/17:SfU23 Begränsningar i föräldrapenningen för föräldrar som kommer till Sverige med barn

Prot. 2016/17:116
30 maj

Socialutskottets betänkande
2016/17:SoU22 Privata sjukvårdsförsäkringar inom offentligt finansierad
hälso- och sjukvård

Utbildningsutskottets betänkande
2016/17:UbU20 Studiestartsstöd – ett nytt rekryterande studiestöd

Finansutskottets betänkande
2016/17:FiU24 Utvärdering av penningpolitiken för perioden 2014–2016

Justitieutskottets betänkande
2016/17:JuU26 Utökad samverkan mellan domstolar

Utrikesutskottets betänkande
2016/17:UU9 Strategisk exportkontroll 2016 – krigsmateriel och produk-
ter med dubbla användningsområden

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2016/17:MJU22 Övergripande miljöfrågor

Kulturarvsfrågor

§ 4 Kulturarvsfrågor

Kulturutskottets betänkande 2016/17:KrU9
Kulturarvsfrågor (prop. 2016/17:116)
föredrogs.

Anf. 1 OLOF LAVESSON (M):

Herr talman! Låt mig redan nu be om ursäkt för att jag kan ha under-
skattat mitt behov av talartid något.

Det har blivit dags att debattera svensk kulturarvsolitik. Mycket av
det vi i dag ska debattera handlar om vår gemensamma historia, men just
därför tänkte jag ta min utgångspunkt i nutiden.

Vi lever i en ny tid – en spännande och fantastisk tid, men också en
orolig tid. Själv tillhör jag en gränsgeneration. När jag gick i skolan hade
ännu inte internet fått sitt genomslag. Vi fick lära oss att det fanns någon-
ting kommande som hette World Wide Web, men att det troligen inte
skulle bli så mycket av det. På min datalogikurs på gymnasiet – det hette
så på den tiden – fick vi lära oss: Snabbare datorer än så här finns det ingen
mening med, för då skulle de tänka snabbare än ljusets hastighet, och det
vore en omöjlighet.

Föga anade man vad som skulle ske. I dag är världen såväl vårt arbets-
fält som vår upplevelsearena. Om man förr trodde att världen började i
nästa socken vet vi i dag att nästa världsdal bara är ett stenkast bort. Kriget
i Syrien sker på vår granngård. Människor flyr över Medelhavet och ge-
nom Europa. Sverige fortsätter att förnyas och förändras. De konflikter
som förr fanns i ett obestämbart ”där” har vi nu också här. Fram till i april
sa vi att terrordåd var något som inträffade ”där borta”, inte hemma hos
oss. Nu vet vi annorlunda.

Men det är inte bara elände. Vi har aldrig konsumerat så mycket in-
formation som vi gör i dag. Den flödar emot oss antingen vi vill det eller

inte. När nätet kom sa man: Nu är det slut på den mellanmännsliga kontakten – vi kommer att sitta där, glåmiga och hållögda, och stirra in i våra skärmar och glömma bort vad det är att vara människa. Men sanningen är att vi aldrig har varit mer sociala eller talat mer med varandra.

Det är dock en annan form av samtal. Min högst personliga reflektion är att när bredden ökar minskar djupet. När vi alltid är tillgängliga tappar vi behovet av att stanna upp. Eftertanken får ge vika för alla nya intryck och tankar. Informationssamhället är fantastiskt. Men har vi egentligen plats för reflektionssamhället?

För mig är det här som kulturen och kulturarvet kommer in. Genom historien har kulturen alltid varit bäraren av berättelser. De kan komma till oss genom ord och text, genom musik, genom en tavla eller genom en helt unik upplevelse. Det är också genom berättelser vi lär oss. Det är så vi överför kunskap mellan människor och mellan generationer.

I grund och botten handlar detta om utbyte av erfarenheter och förvaltande av minnen. För mig är detta vad kulturarvspolitiken handlar om. Det är för detta vi står här i dag. Kulturarvet är vår gemensamma minnesbank. Där ryms alla de erfarenheter och all den kunskap som ger oss styrka att förstå vår samtid och hantera vår framtid. För detta förtjänar alla de som dagligen arbetar med att förvalta och utveckla vårt kulturarv ett stort erkännande.

Många har försökt definiera kulturarvet. Begreppet kan användas på olika sätt. Regeringen gör ett vällovt försök när man säger att det är ”spår och uttryck från det förflutna som tillskrivs värde och används i samtiden”. Fast frågan är om jag inte tycker att Qaisar Mahmood på Riksantikvarieämbetet lyckades bättre när han lät trycka upp T-shirtar med verbet ”att kulturarva”, som där definieras som ”att använda spår eller avtryck av mänskligt liv genom tiderna för att skapa förståelse för tillvaron och det sammanhang vi befinner oss i”.

Herr talman! Just detta med definitioner och begrepp är viktigt, för det som kan uppfattas som såväl grundläggande som inkluderande för en kan användas för att exkludera andra. Jag är djupt bekymrad över att vi befinner oss i en tid när historierevisionismen breder ut sig och nationella symboler på olika sätt kidnappas och förvanskas av populistiska och främlingsfientliga krafter. När detta sker är alltid kunskap det bästa skyddet.

Den romantiserade vykortsbilden av ängar, hagar, röda stugor och lekande barn är inte en exkluderande bild av något genuint svenskt som står i kontrast till alla andra kulturella uttryck. Det är inte heller bilden av det strävsamma bondesamhället, den svenska fanan som vajar i vinden eller berättelser om konungars stordåd eller irrfärder.

Det svenska kulturarvet är förvisso allt det där, men det är också firandet den 13 december av ett katolskt helgon från Syrakusa. Svenskt kulturarv är även pizzerian i Åstorp. Det är QX Gaygala i februari. Det är vårt muskarv som fortsätter att utvecklas av människor födda på – eller med ursprung i – hela vår planet. Det är alla de intryck och uttryck vi har fått från olika delar av världen sedan vikingarnas plundringståg. Kulturen är till sitt väsen inkluderande, dynamisk, föränderlig, urban, öppen och tillmötesgående. Det är också vårt kulturarv.

De enda gränser som kulturen sätter är mot dem som vill stänga ute och definiera det ena eller andra uttrycket som mer rent, genuint och exklusivt, något tillhörande en utvald liten grupp. Självklart ska vi fira våra

klassiska högtider som jul, påsk och midsommar. Vi ska göra det som aldrig förr. Och inte blir de mindre värda för att andra svenskar firar id al-fitr.

Detta är inte en fråga om den ena religionen eller den andra eller om att något står under hot. Jag blev oerhört glad när jag kunde läsa hur Björn Ulvaeus, själv aktiv humanist, i en tidning försvarar skolavslutningar i kyrkan med orden: Oavsett trosuppfattning är en människa utan sina kulturella och andliga riter en vilsen människa.

Kulturarvet är i det sammanhanget en grund som skapar trygghet i en värld som just nu är allt annat än trygg. Det har vi alla ett ansvar att stå upp för.

Herr talman! Regeringen har tidigare sagt att mycket i kulturarvspropositionen bygger vidare på den tidigare alliansregeringens arbete och att man vill se en kontinuitet i det arbetet. Det välkomnar jag. I den förra alliansregeringens proposition *Tid för kultur*, den första i sitt slag på 40 år, slås det fast att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling.

Låt mig vara tydlig. Moderaterna och Alliansen vill fortsätta arbetet med att främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas, främja internationellt och kulturellt utbyte och samverkan samt särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Vi välkomnar därför också många av de förslag som nu läggs fram. Under den förra regeringen fick vi en bibliotekslag på plats. Nu kommer även en museilag enligt en liknande formel. Jag tror att det är både bra och viktigt, och jag tror att det stärker museisektorn som helhet. Likaså är det bra att Riksantikvarieämbetet får en tydlig uppgift. Denna modell med en institution, ett verk eller en myndighet som får en särskild samordnande uppgift finns även på andra håll i Myndighetssverige. Även här kan bibliotekssektorn med Kungliga biblioteket agera som förebild.

Ett begrepp jag hade velat se mer av i propositionen är ”inkludering”. Då talar jag inte om inkludering av människor utan om inkludering av museer. Våra museer finns över hela Sverige och lockar varje år 26 ½ miljon besökare. De är betydelsefulla för samhället ur både ett demokratiskt och ett ekonomiskt perspektiv. Beroende på hur man räknar finns det ungefär 1 700 museer. Man sysselsätter ca 6 000 årsarbetskrafter och genererar 5 ½ miljard i intäkter. Museerna drivs i väldigt olika organisationsformer: av det offentliga, av stiftelser, av företag, av föreningar eller av enskilda personer.

Det finns en enorm kraft i att samarbeta och att se helheten. Kulturarvspropositionen fokuserar helt och hållet på det man kallar museer som drivs av det allmänna. Det tycker jag är en väldigt snäv definition. Mångfalden inom museisektorn är både en styrka och en tillgång. Vi behöver se mer av samarbeten mellan våra museer. Det kan gälla kunskapsutbyte, men också exempelvis utlåning av föremål. Detta har också Alliansen lagt förslag om.

Herr talman! Alliansen har åtta gemensamma yrkanden. Fem av dessa har vunnit majoritet i utskottet. Till detta ska läggas ytterligare ett yrkande från den allmänna motionstiden som även det har vunnit utskottets gillande. Det sistnämnda rör det tusenåriga fysiska kulturarv som utgörs av

Sveriges kyrkobyggnader och som behöver värnas för framtida generationer. Detta står inför en stor ekonomisk prövning, och här menar utskottet att regeringen bör göra en fördjupad kartläggning av skyddsvärda byggnader tillsammans med en analys av framtida kostnader.

Jag har i dag talat om vikten av att se hela Museisverige. Här ligger det ett förbättringsförslag från regeringen om att de statliga museerna ska kunna överlåta föremål ur sina samlingar till andra museer inom det allmänna museiväsendet. Det är en god ambition, men givet museisektorns struktur bör inte staten begränsa detta till endast det allmänna museiväsendet. Vi har i dag såväl förenings- och stiftelsedrivna som privata museer. Ta bara den skatt som alla våra arbetslivsmuseer utgör!

Varför skulle inte våra statliga museer själva ha kompetensen att bedöma var föremål kan komma bäst till sin rätt? Varför skulle till exempel inte Historiska museet kunna få överlåta i Judiska Museets ägo den fantastiska bima eller pulpet för läsning av Toran som redan i dag står på det senare museet? Judiska Museet är ett fantastiskt museum, som är på väg in i nya lokaler. Det här skulle vara en utmärkt grundstart för det. Med riksdagens beslut blir det möjligt.

Ett tredje tillkännagivande rör samarbete mellan museer och skola. Vi behöver en kulturarvspolitik som förtydligar kopplingen mellan historieundervisningen i skolan och museernas arbete. Jag har noterat att kulturministern tycker att regeringen redan har tagit höjd för detta, men då har hon inte riktigt förstått innebörden i det som riksdagen nu föreslår. Det handlar inte bara om att kunna besöka museer och göra nedslag i deras verksamhet utan om att varje elev ges möjlighet att på ett relevant sätt er hålla kunskap om vår historia och vårt dynamiska kulturarv med dess månghundraåriga influenser från världens alla hörn. Vi vill att man på ett mer systematiskt sätt ska kunna knyta undervisningen till museernas arbete. Goda förebilder finns såväl i Kanada som i USA.

En riksdagsmajoritet har också ställt sig bakom att vi behöver bättre lagstiftning till skydd för det transporthistoriska kulturarvet såväl till lands och till sjöss som i luften. Likaså att stärka det som står i propositionen om digitalisering av kulturarvet men då med särskild inriktning på forskning och bildning.

Herr talman! Jag vill avsluta med att nämna något om det tillkännagivande som rör värnandet av samlingars och museers särart – något som man kanske inte trodde att vi skulle behöva tillkännagivanden om men som kulturministern och regeringen själva fört upp betydelsen av, inte minst mot bakgrund av agerandet kring Statens museer för världskultur.

Den senaste tiden har debatten handlat om framtiden för dessa museer med fokus framför allt på de tre museerna i Stockholm: Medelhavsmuseet, Östasiatiska museet och Etnografiska museet. Regeringens agerande har lett till fler frågor än svar. Utredningar har beställts, men när resultatet har kommit har man vägrat att hantera det. Många har känt berättigad oro för framtiden. Det gäller dem som arbetar på de aktuella museerna men även besökare, övriga intressenter och Museisverige i stort. Hur ser regeringen egentligen på våra samlingar och våra museer?

Alliansen har lyssnat och tagit oron på allvar. I vår gemensamma tilläggsmotion till regeringens proposition konstaterar vi att regeringen förvisso i allmänna ordalag talar om museernas särart eller museerna i stort men undviker att ge svar på viktiga frågor om museernas självständighet.

För oss har det varit viktigt att värna varje museums särart och stolta samlingar. Därför är det glädjande att det nu finns en tydlig riksdagsmajoritet som valt att gå emot regeringen och i stället följa Alliansens linje vad avser såväl självständighet som särart. I det beslut vi nu fattar står det tydligt att varje museums särart ska bevaras och definitionen av ett museum utifrån dess samlingar lyftas fram. Utskottet pekar även på de risker en samlokalisering och/eller en sammanslagning kan innebära.

Vi vill att världskulturmuseerna ges långsiktigt goda förutsättningar att leva kvar utifrån sina respektive förutsättningar och fortsätta sitt arbete med att modernisera och tillgängliggöra denna del av vårt kulturarv. Det är viktigt för både bildning och forskning. Nu är det upp till regeringen att fullfölja det som riksdagen beslutar. De tre svenska världskulturmuseerna i Stockholm behöver en politik som skyddar det unika och inte sviker institutionerna.

Herr talman! Liksom när vi behandlade regeringens förslag till en ny filmpolitik räknar jag med att kulturministern snart kommer att presentera även denna reform som den största, bästa och viktigaste under hela mandatperioden. Jag kan då konstatera att riksdagen under behandlingen av dessa två propositioner har gått emot regeringen på inte mindre än 13 punkter. Det torde vara någon form av rekord.

I dag har det gått så långt att regeringspartierna, inklusive kulturministerns eget parti, har dubbelt så många reservationer som Alliansen. Detta är dock ett delikat problem mer för regeringspartierna än för mig.

Jag står givetvis bakom Alliansens samtliga tre reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 6.

(Applåder)

Anf. 2 IDA KARKIAINEN (S):

Herr talman! Vi socialdemokrater står bakom samtliga av våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 3.

I dag är en historisk dag, och det är inte bara för att vi ska debattera kulturutskottets betänkande om kulturarvsfrågor. Det är en historisk dag för ett kulturarv värt att minnas. Det har präglat mig och många i min bygd men också svensk politik.

Just denna dag, den 30 maj, för exakt 100 år sedan anländer 50 man från Västernorrlands regemente till Seskarö. "Klockan tolv börjar förhören. Erikssons bageri är omringat av militär med påskruvade bajonetter.

En folkmassa på tusen personer, män, kvinnor och barn, samlas utanför bageriet. En och en går de misstänkta in till förhör. En grammofon spelar Arbetets söner om och om igen. Kapten Falk befäller att grammofonen ska stängas av. Folkmassan svarar med att sjunga Arbetets söner unisont i stället.

De förhörda släpps inte som kronofogden lovat. Två av de misstänkta förklaras häktade. Utanför växer talkören i styrka: "Vi vill ha ut våra kamrater!" – – – En sten kastas mot kronofogden och träffar ett fönster.

Nu läser kronofogden högt upprorslagen och uppmanar tre gånger folkmassan att skingras. Alla lagens kriterier för att skjuta på folkmassan är således uppfyllda. Soldaterna går fram mot massan med fällda bajonetter."

Texten är tagen från Carsten Palmærs kulturartikel i Aftonbladet den 25 maj och handlar om Seskaröupproret, hungerkravallerna på Seskarö när sågverksarbetare tvångsköpte bröd då ransoneringskortet tagit slut och många människor svält och var desperata. Brödupproret gjorde att myndigheterna insåg hur allvarligt läget var, och det dröjde inte länge förrän hjälpsändningar med livsmedel kom till ön.

Herr talman! Jag vill med denna illustration visa på hur viktigt det är med en kulturarvs politik. Att känna till historien ger perspektiv på och förklaringar till den tid vi nu befinner oss i. Hungerkravallerna påverkade svensk politik, och Hjalmar Branting framhöll vikten av demokratiska lösningar och samarbete över partigränser – ett tema lika aktuellt i dag som för hundra år sedan.

Herr talman! För socialdemokratin är kulturarv en demokratisk rättighet. Kulturarvet ger oss verktyg att utvecklas som människor. Det handlar om rätten att få veta vem man är och få perspektiv på sitt liv och sitt samhälle. Var kommer jag ifrån? Var är jag nu, och vart är jag på väg?

Det är framför allt i våra möten med varandra som kulturarv skapas. Det är allas våra berättelser som formar vårt kulturarv och historien om Sverige.

Vår syn är att kulturarvet inte bara ska vara tillgängligt för alla utan också präglas av delaktighet.

Det är en historisk dag i dag, inte bara på grund av hungerkravallerna utan för att vi debatterar en historisk proposition om en samlad kulturarvs politik. Det är med glädje som vi kan konstatera att en någorlunda bred samsyn råder, med undantag för Sverigedemokraterna.

Det viktigaste med propositionen är tre saker.

1. en museilag och starkare oberoende från politiken
2. tydligare fokus på kunskapsuppdraget
3. ett kulturarv som når ut till fler och i hela landet.

Museilagen är särskilt viktig och fastslår: ”Ett museum ska utifrån sitt ämnesområde bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning.” Kunskapsuppdraget och forskningen är centrala.

När det gäller kulturarv som når ut till fler är vi extra glada över att fri entré på statliga museer har fått så stort genomslag och så god respons. Det är en frihets- och demokratireform. Vi vet att det finns mer att göra för att tillgängliggöra kulturarvet, men fri entré är ett första steg på vägen.

Herr talman! Vi har tillit till professionen. Därför ser vi socialdemokrater det som centralt att politiken ska hålla sig inom de gränser som tillhör politikens sfär. Den dagen politiker börjar vilja styra vad som ska visas på museer eller vilka berättelser som får berättas eller vilken konst som får visas – den dagen är vi illa ute. Men vi måste också låta professionen utveckla museerna och samarbeta med varandra. Därför reserverar vi oss mot tillkännagivandet om att bevara varje museums särart.

Kulturarvet och skolan är ytterligare ett viktigt område. Regeringen har identifierat frågor som behöver genomlysas för att förstärka samarbetet mellan skolan och museerna. I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet tydliggörs att en medvetenhet om kulturarvet ger

oss en trygg identitet som är viktig att utveckla, tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar.

Regeringen bedömer i propositionen att Riksantikvarieämbetet bör få i uppdrag att kartlägga kulturarvets betydelse för skolväsendet men också att öka samverkan mellan kulturarvsinstitutionerna och skolväsendet i alla delar av landet. Det ligger i dag ett tillkännagivande som rör samma område, men vi ser inga skäl att föregripa det arbete som redan pågår.

Herr talman! Kulturarvet står inför stora utmaningar när det gäller digitalisering. Det är en avgörande fråga för framtiden att kunna bevara kulturarvet. Det handlar inte bara om att digitalisera fysiskt material, utan också om att bevara Twitter, statusuppdateringar, korta Instagraminlägg och allt som rör våra sociala medier i dag. Vi har i dagens samhälle, där yttringar på sociala medier förekommer, ett viktigt arbete att utföra när det gäller digitalisering. Detta är en viktig men svår fråga för framtiden.

Herr talman! Det rörliga kulturarvet vill jag också särskilt belysa. Jag hade förmånen att få besöka Beckholmen här i Stockholm och träffa några av eldsjälarna som bevarar gamla fartyg och bygger segelfartyg. Att se de oändliga timmar som läggs ned på att från grunden bygga en båt eller renovera ett nästan förruttnat fartyg är imponerande. Samma sak gäller den enormt stora folkrörelse som engagerar sig i gamla bilar, tåg, båtar eller flygplan.

Vi välkomnar därför regeringens initiativ att forma en ny verksamhetsstruktur för det rörliga kulturarvet. Vi kommer att nogsamta följa de förändringar som även omfattar ett stärkt skydd för det rörliga kulturarvet. Vi tror på en stärkt bevaranderätt, men vi tror inte som sägs i tillkännagivandet att en skyndsam lagstiftning är rätt väg.

En sak att glädjas särskilt åt är propositionens förslag om en bred arkivutredning. Arkiven fyller en oerhört central roll i vårt kulturarv, där allt från historiska politiska protokoll till arkitekturritningar bevaras för framtiden. Det är inte minst ur forskningssynpunkt viktigt att arkiven finns.

Herr talman! Kulturarv är också för mig Staffan Svanberg – en eldsjäl, historieberättare och sann folkbildare som tyvärr inte längre finns bland oss. Staffan var en mångsysslare som brann för bland annat nationalparken på Sandskär i Haparanda skärgård, där han ofta guidade besökare och berättade historier som utspelat sig på ön, skapade av människor och natur i hundratals år. Genom Staffans berättelser har hundratals, ja tusentals, människor fått kunskap om ett fantastiskt kulturarv.

I sammanhanget vill jag lyfta vikten av att vi har institutioner som tar hand om berättelser som Staffans: det immateriella kulturarvet, som inte är fysiska föremål, platser eller lämningar. Viktiga institutioner för det immateriella kulturarvet är givetvis våra museer och arkiv, men Institutet för språk och folkminnen har också särskild betydelse.

Herr talman! Det är i språket som kulturarvet lever. Det är vaggvisan, sagan, böckerna, talesätten, dialekterna och berättelserna som skvallrar om vår historia, omedvetet och ibland medvetet. Här spelar minoritetspolitiken och urfolkspolitiken en avgörande roll.

Trots att jag är tordedaling och har vuxit upp med meänkieli har jag aldrig erövrat språket. Jag har upptäckt att det har skapat en rotlöshet hos mig som jag inte trodde att jag hade. Men det är precis på grund av att kulturarvet lever i språket som denna rotlöshet känns. Detsamma gäller för

samiskan. Att språken överlever är därför också en viktig fråga för hela kulturarvets överlevnad.

Herr talman! Detta riksmötesår har jag fått uppleva perspektiv på kulturarvet som blir en del av mitt liv för alltid: utskottsresan till Sydafrika, där kulturarvet har en så central betydelse för att läka såren som apartheid skapat, eller riksmötets öppnande med tema norra Norrland, där Hans majestäts konungen talade om att vårt kulturarv är rikt och mångfasetterat, skapat av människor från olika länder i århundraden. Jag kan också nämna besöket på Världskulturmuseet i Göteborg, som har en fantastisk utställning som heter *Korsvägar – Där världar möts* och handlar om hur människor förenas kring upplevelserna av migration.

Jag kan lägga fler upplevelser till protokollet, men jag vill med detta verkligen uppmana alla att upptäcka vår fantastiska kulturarvsskatt i Sverige: våra fantastiska museer, föreningar, folkrörelser och institutioner – alla som arbetar med kulturarvsfrågor. Det blir en livsresa, kan jag garantera.

Herr talman! På Seskarö hembygdsförenings hemsida står det: ”Den anda som rådde, den kraft som fanns i enigheten och strävandet för ett bättre samhälle, präglar ännu något Seskarö och dess befolkning.” För mig är detta symboliken i vad kulturarvet betyder.

(Applåder)

Anf. 3 OLOF LAVESSON (M) replik:

Herr talman! För det första undrar jag lite grann på vilket sätt begreppet samlingsars särart står i konflikt med oberoende. Det är ju någonstans så att politiker kommer och går, men samlingar består. Så har det åtminstone varit tills vi fick en rödgrön regering.

Men jag tänkte i stället inrikta mig på det som Ida Karkiainen tar upp: mer kultur till fler, med fokus på fri-entré-reformen. Detta var det stora kortet inför denna mandatperiod – den största, viktigaste och bästa reformen, eller en av de många. Nu skulle portarna öppnas. Vi hörde socialdemokratiska politiker berätta om hur barnen från förorten skulle kunna åka hem och ta med sina föräldrar tillbaka för att besöka museerna; nu skulle fler få ta del.

Nu har det kommit en analys från Myndigheten för kulturanalys, och den visar kortfattat att besöksantalet ökar om det blir gratis; det är inte så förvånande. Men det var inte fler som kom – det är precis det den visar. Till dessa museer, som huvudsakligen ligger i Stockholms innerstad, ökar antalet besök, men det är samma personer som kommer igen och igen. Det är människor från närområdet och utländska turister.

Det är inte fel att man kan gå fler gånger på museum; det är jättebra. Jag har inget emot *mer*, men det har ingenting att göra med *fler*. Tvärtom visar sig reformen vara ett totalt misslyckande när det gäller att hitta nya grupper som kommer till museerna.

Jag undrar lite grann, Ida Karkiainen, om Socialdemokraterna står fast vid att detta är den största, bästa och viktigaste kulturreformen under mandatperioden. Och när det nu inte gick så bra, vilka åtgärder är Socialdemokraterna beredda att vidta för att få reformen att fungera?

(Applåder)

Anf. 4 IDA KARKIAINEN (S) replik:

Herr talman! När det gäller samlingarnas särart och det tillkännagivande som ligger anser vi att det är ett steg i fel riktning att påpeka att museerna måste bevara sin särart. Vi tror på professionen, och vi tror att de klarar av detta själva.

När det gäller mer kultur till fler tycker vi att fri-entré-reformen har bidragit oerhört mycket till att fler ska kunna ta del av vårt kulturarv. Det finns visserligen fortfarande utmaningar att ta hand om. En ständig utmaning är att museerna behöver titta över sin verksamhet för att se hur den kan dra till sig fler och nya målgrupper – absolut. Det finns mycket att jobba på.

Men första steget är att göra fri entré möjlig för alla. Det är en stor tröskel; det ska man komma ihåg. Det är inte alla som har råd att gå på museum och vill lägga pengarna på detta. Att det kostar är därför en stor tröskel, och vi tycker att det är en otroligt viktig reform att ta bort den.

Anf. 5 OLOF LAVESSON (M) replik:

Herr talman! Detta tycker jag är en lite märklig syn på våra samlingar. Samlingar är något som har byggts upp under lång tid. Vi har dem till låns där vi befinner oss just nu. De utgör grund för forskning och bildning. Att då säga att det inte finns något politiskt ansvar för att värna våra samlingar tycker jag är ett märkligt ställningstagande från ett parti som ändå har varit kulturpolitiskt bärande under så lång tid. Det är i så fall en rejäl omsvängning.

Det är tvärtom genom att utveckla våra samlingar, kunna fylla på dem och låta dem leva vidare som vi har en bra grund för bildning och forskning i framtiden. Det är också så vi skapar tillgänglighet till kulturarvet. Jag tycker att samlingarna är betydligt viktigare än både Ida Karkiainen och jag själv. Det är någonstans de som ska finnas där för nästkommande generation och generationen därefter.

Man talar om att sänka trösklar. Om jag minns rätt – kanske citerar jag fel – säger Ida Karkiainen i sitt huvudanförande att hon vill se tillgång för fler och tillgång över hela landet. Då genomdrives en reform som riktar sig till Stockholms innerstad och inte lockar nya besöksgrupper utan bara ser till att de som redan går, som redan har tillgång och har tagit sig över tröskeln, gör det fler gånger. Det var ju det denna reform bidrog med.

Vore det inte bättre, Ida Karkiainen, att i det läget ta bort tvångströjan för museerna och inte bara rikta sig till en massa Stockholmsmuseer? I stället skulle vi kunna rikta ett tydligt uppdrag till Sveriges museer att nå nya besöksgrupper. Låt oss använda pengarna till något sådant i stället. Då siktar man ju precis på det som man vill uppnå, i stället för att ställa sig i biljettkassan och reglera inträdeskraven. Är det inte bättre, Ida, att någonstans se över hur vi skulle kunna uppnå detta på ett bättre sätt? Jag vill vädja till Socialdemokraterna med deras långa tradition från kulturpolitiken att tänka om och tänka rätt.

Anf. 6 IDA KARKIAINEN (S) replik:

Herr talman! Tack, Olof Lavesson, för frågan! När det gäller museernas särart är det viktigt att läsa Moderaternas motion i ämnet. Där skriver man att en sammanslagning av olika museer eller att flytta ihop dagens verksamheter under samma tak riskerar varje museums särart. Här tycker

jag faktiskt att politiken går lite över gränsen för vad som handlar om tillit till professionen. Detta är en signal där man visar att man inte tror på professionen och dess bedömningar när det gäller lokaliseringar och lokaler. Här går en viktig skiljelinje. Vi ser att detta är en bedömning som myndigheten själv måste få göra och stå för.

Jag skulle inte vilja kalla fri-entré-reformen för en tvångströja för museerna. De flesta museer tycker nog att det har varit ett uppsving för dem med fler besök. Jag tror att varje museum gläds åt de siffror som har genererats genom reformen med fri entré. Vi ser också att vi behöver utveckla den vidare.

(Applåder)

Anf. 7 ARON EMILSSON (SD):

Herr talman! Blott Sverige svenska krusbär har. Så lyder några bevingade ord i en litterär klassiker hos ett folk utan kultur med en regering utan minne, om man får tolka regeringen Löfven – ja, åtminstone utan förståelse för betydelsen av att vårda och förvalta det kollektiva minnet i vårt land. Detta är en övergripande slutsats man kan dra när man läser den 240 sidor långa kulturarvspropositionen från Kulturdepartementet.

Propositionen lär oss en sak: Du ska inte tro det finns unika kulturarv, ifall inte oppositionen sätter fart – sätter fart med att reagera mot den utbildningsbefriade proposition som regeringen nu har lagt på riksdagens bord. Om denna ska vi tala i kammaren i dag, och då ämnet är av sådan vikt och betydelse för det svenska folkets rätt till sitt lands historia och sammanhållning kommer jag huvudsakligen att hålla mig till regeringens lagförslag och vår följdmotion samt tillkännagivanden i ärendet och inte gå in på alla våra motioner i betänkandet, men jag uppmanar till läsning av dessa. Med en bakgrund i den historiska disciplinen och som talesperson för ett parti som bryr sig om kulturarvet vågar jag påstå att detta är en av de viktigaste, om inte den viktigaste, debatten så här långt under denna mandatperiod i kulturutskottets frågor. Låt oss så, herr talman, bena ut denna ivrigt väntade kulturarvsproposition!

Den kom som ett yrväder en februafton med ett diffust omslag och raster av normkritik, integrationshysteri och med ett uttryck av samtida intellektuella nycker. Den är fri från gemenskap och bildningsideal – en främmande fågel i det historiska museiväsendet men allt vanligare i den svenska kultursfären.

Kulturen är en byggsten och en bärande balk när det gäller hur stabilt vi lyckas upprätthålla tillit och välfärd, mellan människor och till myndigheter och institutioner. Kultur är kittet som binder samman det svenska majoritetssamhället och väver in invandrare i vår kollektiva gemenskap och det kollektiva minnet. Kultur är trygghet och tradition, levande odling och ambition. Det är sociala koder som förenar och särskiljer. Det är seder och bruk som tecknar en bild av vilka vi är.

Sverigedemokraterna välkomnar i grunden en kulturarvsproposition som sätter kulturarvets värde på agendan, vilket vi länge framfört i den politiska debatten. Men det är uppenbart att regeringen i kulturarvspropositionen förordar en ny ordning, präglad av ett ideologiskt raster av kulturrelativism och nationell självförnekelse.

Regeringen skriver i propositionen att en stor arbetskrafts- och flyktinginvandring till Sverige har bidragit till en upplevelse av ökad kulturell heterogenitet i befolkningen. Att så är fallet är snarare ett faktum än en upplevelse och har starkt bidragit till ett svagare socialt och kulturellt kapital. Regeringen erkänner att en kulturell mångfald har medfört problematiska konsekvenser för den generella kunskapsutvecklingen och vad som lärs ut gällande exempelvis litteratur och historia. Ett sätt att stärka historisk kunskap och kulturell bildning är att införa en kulturkanon i Sveriges skolor, något Sverigedemokraterna länge förespråkade men som regeringen konsekvent avstyrkt. Hur ska man då uppnå likvärdighet?

Det är vidare uppenbart att regeringen brister i flera avseenden och presenterar problematiska analyser. Man menar till exempel att kulturarv är ständigt föränderligt och öppet för omtolkningar. Förvisso, kultur och delar av det kulturella arvet är föränderligt då det odlas, brukas och traderas. Men samtidigt är det fundamentalt att slå fast att kulturarvet både består av å ena sidan givna bevarade artefakter och minnen, som förvisso kan omtolkas utifrån nya belagda forskningsrön men som är historiska spår i sig, och å andra sidan av arv som lever och utvecklas. Regeringen för också ett mycket motsägelsefullt och osammanhängande resonemang om vad man definierar som kulturarv. Detta kommer till uttryck då man anför att det nästan samtida kan definieras som kulturarv bara det betraktas som sådant av människor. Samtidigt uttrycker man att även om näst intill vad som helst har potential att bli kulturarv, så är inte allt kulturarv, utan någon form av avgränsning måste göras. Jag delar den bedömningen.

Det finns möjligheter till definitioner och avgränsningar, och utan dessa försvåras förvaltning, regelverk, praktiska prioriteringar och fördelningen av ekonomiska medel och stimulanser. Det vilar också ett stort värde i att förmedla vad som till exempel är unikt kulturarv för Sverige, vilket stärker såväl det sociala kapitalet som den kulturella gemenskapen. Otydlighet skapar vilshenhet, medan förståelse för rötter och sammanhang skapar trygga individer.

Under månader har det rasat en debatt om synen på våra klassiska bildningsinstitutioner, såsom museiväsendet. I propositionen framför regeringen en djupt ideologisk syn på museiverksamhet. Man skriver att museerna ska bidra till en önskvärd samhällsutveckling och att museerna ska granska och utmana den som har makten för dagen. Museerna ska engagera sig i samhällsdebatten, och den nya museilagen påstås vara positiv för jämställdheten mellan kvinnor och män och för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen. Ja, ni hörde rätt. Den generella uppfattning man får är att debattmuseer och integrationspolitiska mål är viktigare än museernas kärnverksamhet, nämligen att förvärva, vårda och förvalta artefakter och historiska spår och minnen. Regeringen väljer att fortsätta på den kultur- och bildningsförnekande väg man tidigare slagit in på, nämligen att urholka inte bara vårt lands kulturarv, som lämnats åt oss att förvalta, utan också andra unika historiska arv, till exempel de som finns vid Statens museer för världskultur, och då primärt Östasiatiska museet, som varit på agendan de senaste månaderna.

Regeringen ger uttryck för det faktum att den ökade invandringen till Sverige bidragit till segregation samtidigt som man lägger fram förslag som går i direkt motsatt riktning mot strävandena för den kulturella gemenskap vi så väl behöver i vårt klivna land. Det är djupt problematiskt.

Ett mycket stort problem är att man, i sin frustration över att inte kunna angripa en vetenskaplig och i någon mån konservativ sektor med trovärdiga argument, i stället nyttjar kulturarvsinstitutioner som slagträ i politiska och ideologiska syften, genom att till exempel ge museer i uppdrag att motverka segregation och främlingsfientlighet – vad det nu har med samlingsvård att göra. Världskulturmuseet i Göteborg etablerades i och för sig i ett politiskt och vänsterliberalt syfte då Marita Ulvskog drev igenom förslaget om en administrativ sammanslagning av Etnografiska, Medelhavsmuseet och Östasiatiska museet, inrättandet av en ny myndighet och byggandet av Världskulturmuseet i Göteborg på bekostnad av det gamla världsberömda Etnografiska museet. På agendan fanns krav på att museerna skulle spela en viktig roll i diskussionen om det mångkulturella samhällets möjligheter och frågor. De måste påverka vår framtid genom att delta i samhällsdebatten snarare än genom vetenskaplig kunskapsförmedling. Devisen lever kvar.

Kulturministern påstår att politiker inte ska lägga sig i definitioner av kulturarv. Samtidigt använder man det som ett slagträ i sin egen politiska övertygelse, då man med rödpennan i högsta hugg stryker alla formuleringar i kulturmiljölagen som fastslår att Sverige har ett nationellt kulturarv och att det är vårt – väl värt att vårda, värna och visa. Samtidigt tillåter och uppmuntrar man att beprövade strukturer och samlingar bryts upp och omdanas utifrån tillfälliga intellektuella trender, såsom fallet vid Statens museer för världskultur.

Det som pågår just nu är en byråkratisk kulturevolution i syfte att få nya generationer av Sveriges folk att inte känna stolthet och engagemang för ett vi, utan vi är alla ett och samma världen över, och vad som är kulturarv och vems det är ligger i betraktarens ögon. Det är naturligtvis falskt och fel, då det utan tvekan finns unika och varma kulturella gemenskaper och arv även i vårt land. Genom att förringa givna arv och miljöer visar man heller ingen uppskattning för alla svenskar som på något vis uttrycker intresse för eller brinner för den kultur vi ärvt av våra förfäder och som ideellt gör insatser för att vårda detta – tvärtom.

Det gäller att komma ihåg att historia är vårt förlängda minne. Med förståelse för och kunskap om historia kan vi se oss själva i ett större sammanhang, ordna våra tankar till något sammanhängande helt och känna samhörighet med släktled bakåt och framåt. Förringandet, eller i värsta fall förnekandet, av historiska gemenskaper riskerar i förlängningen att medföra en kollektiv minnesförlust, och rehabiliteringen för det kan för ett samhälle bli lång och smärtsam. Det ska vi inte utsätta Sverige för. Regeringen verkar rädd för nationell gemenskap och nationalanda, men märk väl: Det är inte historia som skapar förutsättningar för krig och diktaturer – det är bristen på historia.

I regeringens förslag ser kulturarvssektorns viktigaste uppgift ut att vara att verka för integration, jämställdhet och inkludering. Men frågan är: Hur har man tänkt sig att kunna uppnå en inkluderande gemenskap om man inte kan definiera och erkänna vad det är vi ska känna gemenskap kring?

Att värna om banden till det förflutna är att värna om rätten att tänka fritt. Forskare och kulturarbetare från höger till vänster har deltagit i den museidebatt som i månader rasat i Svenska Dagbladet. Kungliga Vet-

skapsakademien anför – apropå situationen på Statens museer för världskultur, där museer hotas slås samman, artefakter riskerar att förrådsställas och forskning riskerar att bli lidande – att: Det som nu har hänt är att dessa institutioner är på väg att, med stöd av statsmakterna, förlora eller redan nästan helt har förlorat sin vetenskapliga kompetens. Möjligheterna att hålla samlingar tillgängliga utan hänsyn till politiska konjunkturen minskar.

Ingen grupp och inget samhälle, särskilt ingen demokrati, kan fungera utan någon form av tankegemenskap, en gemensam föreställningsvärld med rötter i gruppens förflutna. I Sovjet efter 1917 och i Kina efter 1949 försökte man skapa ett samhälle utan band bakåt, men snart tvingades man inse att det samhälle man försökte skapa var oupplösligt sammanflätat med det förflutna.

Regeringen verkar vara beredd att ta upp samma kamp mot det folk man är satt att företräda, då man i sin iver att slå samman Historiska museet, Livrustkammaren, Skoklosters slott och Hallwylska museet till en ny myndighet gör det med intentionen att det ska bli en avgörande kraft när berättelsen om nationen laddas om och fylls med nytt innehåll.

För att orka hantera alla nya intryck behöver vi något som inte förändras, något som vi inte ständigt måste ta ställning till. Sveriges historia ska inte skrivas om med politiska pekpinor.

Herr talman! Jag gläds åt att en riksdagsmajoritet enats om sex stycken tillkännagivanden i vilka vi uppmanar regeringen att gå tillbaka till ritbordet.

Jag vill innan jag avrundar mitt anförande omnämna regeringens konsekvensanalys. I sin konsekvensanalys nämner inte regeringen Statens fastighetsverk. Vi menar att det är sannolikt att regeringens halvering av anslaget till Statens fastighetsverk får omfattande konsekvenser för myndigheten och bevarandet av kulturarvsfastigheter. Det är det särskilt eftersom SFV larmat om att halveringen av deras anslag i kombination med ett utökat uppdrag och ett övertag av fastigheter från Riksantikvarieämbetet inte resulterat i en hållbar situation för dem; det omöjliggör för dem att fullfölja sina åtaganden. En konsekvensanalys som inte berör en konsekvens av denna magnitud är ofullständig. Det undergräver trovärdigheten i regeringens konsekvensanalys, sammantaget, och gör det omöjligt för oss som beslutsfattare att känna oss trygga med regeringens bedömning. Sverigedemokraterna anser därför att en fullständig konsekvensanalys ska genomföras och läggas fram.

Herr talman! Det mesta tyder på att en av Kulturdepartementet orkestrerad kulturomdaning, med toner av politisering av museiväsendet och nationell kulturell själviro, kommer att passera riksdagen med ett antal tillkännagivanden. Det finns dock ett yrkande om att lyssna till stora delar av kulturarvssfären och avslå propositionen – den ska då skickas tillbaka till ritbordet, och så får man komma tillbaka med en politik för svenskt kulturarv och inte mot detsamma. Lyssnar man till den borgerliga debatten i stort finns det, som det verkar, också ett stöd för att göra så. Möjligheten ligger hos Alliansen – och bedömningen – om man är beredd att agera ansvarsfull opposition och stödja Sverigedemokraternas yrkande. Eller nöjer man sig med att låta en rödgrön kulturarvspolitik gå igenom med ett antal uppmaningar som vi vet regeringen kan komma att negligera? Jag yrkar på att man ska värna, vårda och visa kulturarvet och på rätten till politiskt fri bildning och vetenskap. Jag yrkar avslag på propositionen och

därmed bifall till reservationerna 1, 9 och 20. Vi står samtidigt bakom samtliga våra reservationer i betänkandet.
(Applåder)

Prot. 2016/17:116
30 maj

Kulturarvsfrågor

Anf. 8 IDA KARKIAINEN (S) replik:

Herr talman! Det är ett parti som bryr sig, säger ledamot Aron Emilsson. Jag undrar: Vilka bryr man sig om? Eller jag undrar snarare: Vilka bryr ni er inte om?

Ni skriver att kultur är kittet som binder samman det svenska majoritetssamhället. Vilka ingår i det, och vilka ingår inte? Det hade varit bra med ett svar på den frågan.

Anf. 9 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att säga att jag gläds åt att Socialdemokraterna engagerar sig i kulturarvsfrågorna. Under många decennier har man snarare ägnat sig åt att riva och förvanska kulturmiljöer – det handlar om vårt lands fysiska gestaltning och goda bebyggda miljö. Men det är glädjande att man börjar bry sig om det svenska kulturarvet, om det nu är så.

Vi är tydliga i vår följdmotion, som är omfattande, och i andra kulturarvsrelaterade förslag i betänkandet. Vi har förslag om omfattande insatser för att stärka och utveckla till exempel det samiska urfolkets och den samiska minoritetens kulturarv genom språkinsatser, som är betydligt mer ambitiösa än vad regeringen presenterat, men också utbildningsinsatser vid Umeå universitet. Det handlar också om att samverka med våra nordiska grannländer genom samiska filminstitutet i Kautokeino, genom insatser för språkbevarande inom sydsamiskans utbredningsområde och genom insatser för att utse ett svenskt huvuduniversitet för samiska frågor, till exempel. Om detta kan man läsa i våra förslag. Det är man välkommen att göra.

Anf. 10 IDA KARKIAINEN (S) replik:

Herr talman! Det är intressant, Aron Emilsson, att du nämner det samiska samhället, för det var inte så länge sedan det kom ett uttalande från Sverigedemokraterna om att samerna inte tillhör Sveriges gemenskap eller det svenska samhället. Det är intressant att man väljer att gå i den riktningen.

Men ledamoten svarar inte på min fråga: Vilka bryr man sig inte om? Om ni önskar en gemenskap undrar jag hur det går ihop med den exkluderande politiken om att till exempel stänga ute vissa grupper från biblioteken. Hur går det ihop med er likriktning av kulturarvet, exempelvis genom inrättandet av en kulturkanon? Varför vill ni lägga ned Världskulturmuseet i Göteborg? Hur går det ihop med att skapa en gemenskap i samhället?

Anf. 11 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack för bra frågor! Ja, i många avseenden stärker vi den kulturella gemenskapen. Vi har föreslagit en historisk kulturpolitisk reform i form av kulturlotsar i alla Sveriges kommuner, till exempel, som

ska lotsa inte minst nyanlända och invandrare in i det svenska majoritets-samhället och det rika kultur- och kulturarvsliv som vi har runt om i våra kommuner och landskap.

Där har regeringen inte följt med, och jag undrar varför regeringen inte gör det. Bryr sig regeringen om att på riktigt stärka sammanhållning och gemenskap? Jag har inte heller föreslagit några insatser för att stänga ute någon individ från bibliotek. Däremot har Sverigedemokraterna lagt fram en utredning om hur man kan knyta vissa administrativa tjänster till medborgarskapet, vilket ligger i linje med att välfärden och de verksamheter som är skattefinansierade måste ha en tydlig anknytning till medborgarskapet för att fungera långsiktigt.

Anledningen till att vi föreslår en nedläggning av Världskulturmuseet i Göteborg är den jag nämnde tidigare i talarstolen. På grund av att det finns ett museum som snarare styrs av politiska och ideologiska doktriner än av att vara en vetenskapsinstitution och en bildningsinstitution – nära ett universitet, vilket innebär en potential – måste vi stärka de museer som faktiskt bygger på att värna, vårda och visa sina samlingar inom myndigheten. Det är fråga om Östasiatiska museet, Medelhavsmuseet och Etnografiska museet. Anledningen till att många göteborgare inte besöker Världskulturmuseet i Göteborg är att museet känns politiskt och ideologiskt, inte som ett bildningsorienterat museum.

Anf. 12 NICLAS MALMBERG (MP):

Herr talman! Sverige äldsta bevarade skriftliga material som belyser ett längre skeende är *Erikskrönikan*. Den skrevs på 1320- eller möjligtvis 1330-talet. Det är ett viktigt historiskt dokument, och det är också ett exempel på historieförfälskning. Den skrevs när Magnus Eriksson var kung i landet. Det tydliga syftet var att framställa hans far, hertig Erik Magnusson, som en hjälte. Att trona på minnen från fornstora dar, det vill säga få glans och ära av sin samtid utifrån ett ärorikt förflutet, är således inget nytt fenomen.

När Sverige blev en stormakt i Europa på 1600-talet växte en önskan fram om att inte bara lyfta fram enstaka personer eller släkter utan att ge hela nationen ett stolt förflutet. År 1630 inrättade Gustav II Adolf ett ämbete som riksantikvarie, vilket kan ses som startskottet för den svenska kulturarvspolitiken.

Under stormaktstiden växte också göticismen fram. Det var mytbildningar om en fantastisk svensk forntid. Men att vetenskapliga perspektiv inte ens fick genomslag i universitetsvärlden är Olof Rudbecks göticistiska skrift *Atlantica* ett tydligt exempel på.

År 1786 fick vi vårt första offentliga museum när riktlinjer togs fram för Naturhistoriska riksmuseet. Men under 1800-talet och början av 1900-talet fanns två vitt skilda synsätt på vad som var museernas roll. Den ena sidan menade att museerna skulle agera i nationens intresse och lyfta fram det som var gynnsamt för det egna landet. Den andra sidan menade att museerna tvärtom skulle lyfta fram sanningen utifrån rådande vetenskapliga rön.

Göticismen stod tillbaka lite under 1700-talet men växte sig stark under 1800-talet och kom under 1930-talet att utnyttjas av den svenska nazistiska rörelsen i syfte att ge legitimitet åt en egen politisk agenda. Än i dag ser vi

exempel på hur krafter försöker ta makten över kulturarvet för att stärka en egen ideologi.

Det är därför tre viktiga principer slås fast i kulturarvspropositionen. Den första principen är att museerna är självständiga myndigheter som inte har att följa politiska intressen eller politiska önskemål vad gäller utställningsverksamheterna. Den andra principen är att museerna ska bygga sin verksamhet på kunskap. De ska vara forskningsnära. Om inte egen forskning bedrivs på museet ska samlingarna ändå ordnas på sätt så att de kan utnyttjas för vetenskapliga syften. Den tredje principen är att kulturarvet ska vara tillgängligt för alla i hela vårt land. Man ska inte behöva resa till Stockholm för att ta del av ett svenskt kulturarv. Det förutsätter samverkan mellan museerna, det vill säga att statliga museer kan låna ut föremål till regionala museer och att regionala museer kan donera föremål till varandra så att så mycket som möjligt blir så publikt som möjligt och inte låses in i arkiv.

De som verkligen skapar tillgänglighet för alla till kulturarvet är förstas museiprofessionen. Det är en svår balansgång. Det handlar om att utforma utställningar som å ena sidan är intressanta för den som har djupa kunskaper i ett ämne men som vill lära sig mer och å andra sidan är intressanta för den som inte har några förkunskaper alls och ser något för första gången. Det handlar om att förenkla utan att förvanska. Jag är djupt imponerad över hur väl många av våra museer lyckas med balansgången och verkligen blir angelägna för alla.

Tillgänglighet för alla innebär också att människor med olika former av funktionsnedsättningar ska kunna ta del av museernas verksamhet. Här ser vi tvärtom att det finns stora brister i dag. Det är brister som måste åtgärdas om vi ska leva upp till målet att göra kulturarvet tillgängligt för alla.

Att vi nu får en museilag på plats och att vi förbättrar kulturmiljölagen innebär inte på något sätt att kulturarvspolitiken har nått vägs ände och att vi nu kan luta oss tillbaka och slå oss till ro. Tvärtom! Ett stort steg tas i rätt riktning som nu kan följas av ytterligare steg i rätt riktning.

Ett sådant steg som måste tas är att förbättra förutsättningarna för det rörliga kulturarvet. Jag har själv väckt en motion i frågan, och en utskotts-majoritet föreslår att den delvis ska bifallas. Det här är inte på något sätt en kritik mot innehållet i regeringens proposition utan just ett utpekande av ett av de steg som nu måste tas. Däremot förbryllar det att utskotts-majoriteten menar att detta kan ske skyndsamt. Jag menar att frågan är mer komplex än så. Men vi kanske lägger in olika värderingar i begreppet skyndsamt.

Än mer förbryllande är att de borgerliga partierna i slutändan inte riktigt står för perspektivet att hålla armlängds avstånd mellan kulturarvspolitik och utställningsverksamhet. Tvärtom går man fram med ett tillkännagivande som kan innebära att man är där med fingrarna i syltburken och begränsar museernas möjlighet att utveckla utställningsverksamheterna.

Jag yrkar bifall till reservation 3.

Låt mig avslutningsvis bli personlig. Alla vi som deltar i debatten har naturligtvis ett brett engagemang för kulturarvsfrågor, och många av oss brinner lite extra för vissa områden – som vi också har hört tidigare i debatten. Ett sådant område där jag själv går igång lite extra är den tidiga musiken.

Men det immateriella kulturarvet är inte så enkelt att fånga. Därför är det utomordentligt bra att lagstiftningen likställer det materiella kulturarvet med det immateriella kulturarvet och ger dem samma legitimitet.

Ett bevarat instrument från 1600-talet innebär inte automatiskt att vi vet hur musiken klingade framfört av till exempel Anders Düben, som kom från Amsterdam till Stockholm 1620 och bidrog till att utveckla den svenska konstmusiken.

Jag håller mig fortfarande till 1600-talet. Jag riktade inledningsvis kritik mot göticismens bristande vetenskapliga perspektiv. Låt mig i stället hylla drottning Kristina, som verkligen inte var rädd för kulturutbyten eller ville låsa in svensk kulturtradition. Tvärtom bjöd hon in vetenskapsmän och konstnärer från olika delar av Europa att komma till Sverige. Det var personer som verkade i Sverige och naturligtvis satte sin prägel på kulturen. I dag är de självklara delar av det svenska kulturarvet.

Så är det fortfarande i dag. Det vi i dag kan se som nya företeelser eller udda företeelser i den svenska kulturen kan i morgon ses som självklara delar av det svenska kulturarvet.

Ett försök att definiera kulturarv är att säga att kulturarv är spår från det förflutna som har en betydelse och ett värde för oss som verkar här i dag. Kulturarvspolitiken bygger på att vi måste säkerställa att spåren inte suddas ut för framtiden utan bevaras för kommande generationer – samtidigt som de är tillgängliga för alla som verkar här och nu.

Min övertygelse är den att ju mer kunskap vi får om kulturarvsfrågor, desto mer stärker vi både människors trygghet och tolerans.
(Applåder)

Anf. 13 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Regeringen har i sin kulturarvsproposition – från det parti och det departement som Niclas Malmberg tillhör genom sitt miljöpartistiska engagemang – presenterat att det ska finnas en kulturmiljöstrategi i landet för landets berörda myndigheter och aktörer. Kulturmiljön ska upp på agendan, och en nationell strategi för hur kulturen ska hanteras i framtiden ska mejslas fram.

Regeringen och övriga partier har låtit anslagsminskningen till Statens fastighetsverk ligga kvar på en halvering från deras tidigare verksamhetsbudget. Samtidigt påstår nu Statens fastighetsverk – som har det nationella ansvaret för våra kulturarvsfastigheter och som har övertagit fastigheter från Riksantikvarieämbetet och fått ett utökat uppdrag – att man knappt kan färdigställa renoveringen av Stockholms slott.

Statens fastighetsverk säger också att man än mindre kommer att kunna upprätthålla sina kulturmiljövårdsinsatser för andra fastigheter om denna budget kvarstår och man inte får ökade anslag och bättre förutsättningar för att kunna vårda och värna svenska kulturmiljöer.

Min fråga är: Hur ska man kunna fullfölja en kulturmiljöstrategi när en nationell myndighet med ansvar för frågorna har fått halverade resurser för att just vårda, värna och visa våra nationella kulturmiljöer?

Och på vilket sätt behåller man armlängds avstånd gentemot kulturarvsvärden när man politiserar museerna till att bli debattmuseer snarare än kunskapsinstitutioner?

Anf. 14 NICLAS MALMBERG (MP) replik:

Herr talman! Aron Emilsson ställde först en komplex fråga och sedan en enklare. Jag börjar med den svåra, som gäller Statens fastighetsverk.

Det är naturligtvis så att vi måste få fram tillräckliga resurser för att kunna bevara viktiga kulturmiljöer. Samtidigt vet vi att Statens fastighetsverk har haft stora interna problem, vilket bland annat Riksrevisionen har pekat på. Som jag ser det måste dessa problem lösas innan Statens fastighetsverk kan förses med ytterligare resurser. Frågan är dock komplex.

Den andra frågan gäller hur vi ser på att vi ska stärka museernas självständighet och stärka deras roll gällande att agera utifrån kunskap. Sverigedemokraterna går emot detta och vill ha ett avslag på hela propositionen. Sverigedemokraterna går åt rakt motsatt håll och vill inte skapa dessa förutsättningar för museerna, vilket är fullständigt logiskt utifrån hur sverigedemokrater runt om i landet har agerat. Man har velat gå in och stoppa utställningar, eftersom man tycker att museerna har utställningar som inte ligger i linje med den egna ideologin.

Sverigedemokraterna har haft problem med att man inte vill låta museerna agera professionellt. När Sverigedemokraterna nu också vill stoppa en proposition som handlar om att ta fasta på museernas professionalitet kan jag inte tolka det på annat sätt än att Sverigedemokraterna är rädda för att museerna ska få denna självständiga roll. Sverigedemokraterna vill komma in och styra museernas verksamhet.

Anf. 15 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Det finns svart på vitt – det är bara att jämföra Sverigedemokraternas följdmotion till kulturarvspropositionen med själva kulturarvspropositionen.

I propositionen står att museer ska vara en aktiv aktör i samhällsdebatten. Man har i andra avseenden gett direkta uppdrag till exempelvis Statens museer för världskultur att främja integrationsinsatser och att motverka segregation och främlingsfientlighet. Man tynger hela den övriga museiverksamheten med detta, utan att kunna vårda, värna och visa samlingar och samlingsverksamhet, vilket är museernas egentliga vetenskapliga syfte.

I vår motion finns däremot inga skrivningar som uttalar ambitionen eller intentionen – inte ens mellan raderna – att vilja styra museer politiskt och ideologiskt, vilket har skett med till exempel Världskulturmuseet i Göteborg.

Man har gett Statens kulturråd och andra kulturinstitutioner i uppdrag att se över hur de kan bryta normer och föreställningar om vilka vi är och vilka vi ska vara, snarare än att fokusera på kärnverksamheten.

Vi har föreslagit faktiska förändringar av skrivningar i regeringens föreslagna museilag, där vi snarare vill föra in i paragrafer och texter att museerna ska vara kunskapsorienterade och vetenskapliga och att de ska bygga på kunskapsmässig grund – inte på politiska eller ideologiska doktriner. Det skulle säkra museerna även mot ett sverigedemokratiskt politiskt inflytande, om det är detta Niclas Malmberg är rädd för.

På de håll i landet där vi har kritiserat utställningar som direkt har grundat sig på förtal mot enskilda partier har det inte handlat om att vi vill gå

in och stoppa enskilda utställningar. Snarare har vi velat föra ett resonemang om hur man ska förhålla sig när skattefinansierade institutioner tar partisk ställning gentemot uppdragsgivare.

Anf. 16 NICLAS MALMBERG (MP) replik:

Herr talman! Hela Aron Emilssons anförande, och hela Sverigedemokraternas reservation, handlar om segregering. Man vill definiera en grupp som svensk, medan andra grupper inte riktigt är lika fina och inte riktigt tillhör samma gemenskap. Problematiken är att Sverigedemokraterna har den utgångspunkten.

Sverigedemokraterna och Aron Emilsson visar också upp en förbluffande okunskap om historia. Man vet inte att historia har skrivits utifrån syften och att vetenskapen nu måste se till det objektiva för att hitta sanningen.

Aron Emilsson säger att historia inte har skapat några krig. Tvärtom: Historia har skapat oändligt många krig runt om i världen, därför att man har levt kvar i ett hat mellan olika grupper. Om man inte bygger på tolerans riskerar man att undergräva tryggheten.

Sverigedemokraterna säger att det faktum att sverigedemokrater runt om i landet har velat stoppa utställningar har handlat om att man velat stoppa ärekränkning. Så är det inte. Vi ser många exempel på att det handlar om att man inte vill släppa fram utställningar som talar om mångfald och tolerans. Se själva hur riksdagens andre vice talman Björn Söder agerade i Lund 2007.

(Applåder)

Anf. 17 PER LODENIUS (C):

Herr talman! Även om det regnar i Stockholm i dag har det varit några riktigt härliga vårdagar – eller ska vi kanske kalla dem försommardagar – i stora delar av vårt land.

Det märktes också i helgen, då jag mötte några riktigt fina gamla bilar på vägarna, bland annat en MGB från sent 60-tal. Det var några vackra rörliga kulturarv, som förgyllde min och säkert flera andras dag. Stort tack till er okända som luftade era ögonstenar i helgen, så att vi andra fick ta del av dem.

Jag vill också passa på att tipsa er som kanske missade alla gamla fordon som var ute i helgen: Den 6 juni, på vår nationaldag, arrangeras Motorhistoriska dagen, med evenemang över hela landet.

Dessa evenemang är tillägnade det rörliga kulturarvet, som engagerar många i vårt land. Det kan handla om en moped, om en traktor eller kanske om den där bilen man drömde om som barn.

Det kan vara ett ånglok eller ett flygplan av historiskt värde. Det kan vara en segelskuta från förra sekelskiftet, då 1800-talet blev 1900-tal, eller en plastbåt från 1970-talet.

Det gemensamma är att det rör sig om fordon som har brukats och som har transporterat människor och gods runt om i vårt land. Det rör sig om historiebärare från en tid då vårt samhälle blev allt mer mobilt.

Varje helg och nästan varje vardagskväll under den ljusa årstiden finns det evenemang runt om i vårt land där det rörliga kulturarvet uppmärksammas och – inte minst – används.

Det är många som lägger en stor del av sin fritid på att bevara dessa klenoder för eftervärlden. Det är ideella krafter som renoverar bilar, båtar och flygplan och som driver museijärnvägar och museer för dessa klenoder.

Samtidigt skapar detta jobb och företagande på många sätt. Det handlar till exempel om försäljning av reservdelar, om mekaniker, verkstäder och båtvarv med specialistkunskaper och om besöksmål som genererar handel, restaurangbesök och hotellövernattningar.

Allt detta skapas ofta på mindre orter och på landsbygden. Förutom det viktiga bevarandet av det rörliga kulturarvet är det också en del av en levande landsbygd och en möjlighet för hela landet att leva.

Men det här arbetet har inte alltid fått den uppskattning som det är värt. Det finns fall där politiska beslut och myndigheters tolkningar av regelverk har varit hinder och där till och med kulturarvsföremål gått förlorade.

För att det rörliga kulturarvet ska bevaras behöver det också brukas och utvecklas. Det rörliga kulturarvet måste ses och erkännas som den naturliga och självklara del av kulturarvsmiljön och vårt gemensamma kulturarv som det är. Detta är en del av vår historia som skulle försvinna om inte alla ideella krafter fanns.

Därför är det nu otroligt viktigt att regeringen lyssnar till det tillkännagivande som kulturutskottet föreslår att riksdagen riktar om att skyndsamt ta fram en lagstiftning som slår fast myndigheters skyldigheter och ansvar för historiska transportmedel till lands, till sjöss och i luften. Syftet är att de i sin myndighetsutövning ska kunna säkerställa att det rörliga kulturarvet inte – avsiktligt eller oavsiktligt – hindras att brukas och att det inte skadas eller rent av destrueras.

Herr talman! Det är viktigt att bevara kulturarvet, men det är också viktigt att bevara kompetensen kring kulturarvet. Kunskap tar tid att bygga upp och kan lätt riskeras vid exempelvis sammanslagning av museer. Därför är det nu av största vikt att regeringen lyssnar till kulturutskottets tillkännagivande om att regeringen bör bejaka varje museums särart utifrån dess samlingar och museernas uppgift att tillgängliggöra samlingarna.

Det finns drygt 1 700 museer i Sverige. Många av dessa är såklart ideellt eller privat drivna. Museerna i vårt land lockar nästan 27 miljoner besökare varje år, samtidigt som de sysselsätter runt 6 000 årsarbetskrafter och genererar omkring 5 ½ miljard kronor i intäkter. Det visar på att ett museum kan vara viktigt för en kommuns arbetsmarknad, företagande och ekonomi genom att de besökare som kommer från andra delar av Sverige, och ibland också från andra delar av världen, vid sitt besök också både äter, handlar och kanske övernattar på orten. Det gör att museerna är en viktig komponent för den växande besöksindustrin.

Det finns flera museer och platser i vårt land som förknippas med och tillägnas såväl nationellt som internationellt kända personer. Alfred Nobel och Nobelpriset är ett av flera tydliga exempel på att en internationellt berömd person kan kopplas historiskt till en specifik plats i vårt land, i det här fallet Björkborn i Karlskoga. Ändå förknippas nog de flesta internationella besökare Nobel med Stockholms stad. Och Stockholm har absolut en viktig roll i Alfred Nobels och inte minst Nobelprisets historia, men staten bör i detta sammanhang ha ett ansvar att också visa på hela historien, där Björkborn och Karlskoga är en mycket viktig del.

Det statliga ansvaret för kulturarvet och vår historia får inte stanna vid Stockholms stadsgräns. Vi är ett land med många internationellt stora namn. Förutom Nobel kan jag exempelvis nämna Astrid Lindgren, Ingmar Bergman och Selma Lagerlöf, bara för att nämna några. De är personer som representerar kulturarv som vi ska vara stolta över och som också kan manifesteras på olika platser i vårt land som är djupt förknippade med personen – platser som ligger utanför vår huvudstad.

Herr talman! Museerna har en viktig roll för bildningen. Det handlar om att om vi inte kan vår historia blir det svårt att förstå vår nutid och tolka vår framtid.

När jag jobbade som lärare i gymnasieskolan i Norrtälje var besök på både dåvarande Roslagsmuseet och Konsthallen viktiga delar av min undervisning. I dag kan jag se att det kunde ha varit ett än djupare samarbete mellan skolan, min undervisning och dessa institutioner.

I ett större perspektiv kan jag se behovet av en politik som förstärker och förtydligar kopplingen mellan historieundervisningen i skolan och museernas arbete. Det finns ett tydligt behov av att utreda hur samarbetet mellan museernas verksamheter och undervisningen i skolan kan stärkas.

Herr talman! I dag ligger mycket av den nationella expertisen inom kulturområdet i stort i storstäder och kanske främst i huvudstaden. Vi missar massor av den talang och kreativitet som finns ute i landet och som borde komma fler till del, och det tycker inte vi är hållbart. I stället vill vi i Centerpartiet hitta en modell som gör att vi lyfter fram spetskompetens där den finns på olika platser runt omkring i landet, och det bör ske i samverkan mellan regionerna och staten.

Vi har föreslagit en ny modell för den nationella kulturpolitiken i stort. Det handlar om att bygga vidare på de tankar som gjort samverkansmodellen så framgångsrik och göra en liknande modell för den nationella nivån. Samtidigt behöver de statliga kulturinstitutionerna, som våra statliga museer och deras verksamheter, göras mer tillgängliga över hela landet. Det kan ske genom att digitalt tillgängliggöra samlingarna och genom goda villkor för utlåning av föremål. Men det kan också handla om att institutionerna, museerna, får i uppdrag att sammanställa utställningar som kan turnera runt om i landet. Varför till exempel inte ordna föreläsningar och utställningar anpassade för bygdegårdar, nykterhetsloger och Folkets Hus?

Vi måste hitta sätt som kan ge fler möjlighet att ta del av museernas samlingar och kompetens, samtidigt som det också skulle ge många andra fördelar. Exempelvis skulle man kunna använda sig av skolor liksom andra kommunala institutioner, som då får större möjlighet att ta del av kulturarvet och historien. Därför bör man också se över möjligheten att förlägga statliga museers mer permanenta verksamheter till fler platser i landet. Det skulle vara ett bättre sätt att göra vårt kulturarv tillgängligt för fler än exempelvis fri entré för vuxna på museerna i Stockholm stad.

Med detta, herr talman, vill jag avsluta med att jag står bakom samtliga Alliansens gemensamma reservationer, men jag väljer för tids vinnande att yrka bifall endast till reservation nr 6.

(Applåder)

Anf. 18 ROSSANA DINAMARCA (V):

Herr talman! Kultur är en tolkning av oss, av vår tid, vårt förflutna och våra visioner. Kulturarv handlar inte bara om historia och dåtid utan även om nutid och framtid.

Kunskap om både samtidens skeenden och den bakomliggande historien bidrar till vår förståelse av vilka vi är i dag och hur vi kan forma vår framtid. För att våga tro på framtiden är insikten om att vårt samhälle alltid är under förändring avgörande.

Det samhällliga kulturarvsansvaret måste innefatta hela kulturarvet, såsom kvinnornas kulturarv, lokalsamhällets folkliga kultur, teatrarnas och filmhistoriens skatter, museiföremål, de nationella minoriteternas och de invandrade gruppernas kulturarv och hela klassamhällets historia ur olika perspektiv. Lärdomar från historien och tillgången till ett levande kulturarv – till hela den komplexa rikedom av olika erfarenheter som är vår historia – ger oss den nödvändiga kompassen för att vi ska kunna orientera oss i såväl vår samtid som vår framtid.

Museer och arkiv är exempel på folkbildande institutioner och bärare av vårt kulturarv, institutioner för vårt kollektiva minne, arenor för kulturella möten och uttrycksformer. Våra kulturarvsinstitutioner ska användas i sökandet efter vår historia och som arenor för att levandegöra och visa upp den. Museer och arkiv bör, med användande av modern teknik, göras till öppna dynamiska kultur- och forskningscentrum för såväl dagens som morgondagens brukare. De ska uppmuntra professionell forskning om vår historia men också uppmuntra och ge stöd till initiativ från grupper av vanliga orsbor, föreningar och skolklasser som söker sin och sin bygds, sitt samhälles, historia.

Sverige är inte ett land som enbart är svenskt och har aldrig varit det. Gränser har flyttats och invandring såväl som utvandring har alltid pågått, och ovärderliga bidrag till vår kultur och vårt lands utveckling har lämnats. Den så kallade svenskheten är något relativt modernt. I början av 1800-talet, i samband med 1809 års krig och att landet fick en ny regeringsform, skedde en djupgående förändring och en helt ny identitet skapades.

Det nya Sverige som skapades var inte bara något geografiskt och konstitutionellt nytt, utan det var också på ett avgörande sätt fråga om en mental förändring. Poesin, språket och historieskrivningen fick till stor del definiera den nya svenskheten. Nationalistiska strävanden efter att bygga enspråkiga stater i en mångkulturell värld har dock inneburit förtryck av minoriteter – så även i Sverige där både själva språken, som finska, meänkieli och samiska, och de människor som talade dessa språk fick utstå ett stort förtryck i skapandet av det nya Sverige. Det ledde till att många berättelser och röster tystades då men är tysta även i dag. Därför är det grundläggande att olika röster får komma till tals och att olika erfarenheter känns igen i den offentligt stödda kulturen. Det är inte att ideologisera, politisera eller konstruera, utan det är att synliggöra alla oss som formar framtidens kulturarv.

Herr talman! Vänsterpartiet är överlag positivt till de förslag som regeringen presenterar i sin proposition. Men de bedömningar som regeringen i övrigt presenterar och de kommande ändringar som har aviserats i propositionen har vi en mer blandad inställning till. En av dessa gäller ar-

betslivsmuseerna. Arbetslivsmuseerna berättar om, gestaltar och levandegör på olika sätt hur arbetet, arbetslivet och till viss del även livet vid sidan om arbetet har sett ut genom historien.

I dag finns det omkring 1 500 arbetslivsmuseer i Sverige. De drivs till stor del av ideellt arbetande personal, och deras samlingar är mycket omfattande.

Att bredda anslaget till arbetslivsmuseerna så att det även omfattar det som kallas annat ideellt kulturarvsarbete skulle vara olyckligt och direkt dåligt då det enligt vår bedömning riskerar att medföra att arbetslivsmuseerna får mindre pengar och därmed sämre förutsättningar för att bedriva sin viktiga verksamhet.

Vi är också skeptiska till att Riksutställningar ska avvecklas som myndighet och att ett flertal av uppgifterna ska överföras och inordnas i Riksantikvarieämbetet i samband med det. Båda verkar inom samma sektor men har i dag helt olika kompetens och ingång i kulturarvsarbetet.

Det är positivt att regeringen vill främja en ökad samverkan mellan kulturarvsinstitutionerna och skolväsendet, men vi tror att det blir svårt för Riksantikvarieämbetet att åstadkomma någon större förändring på området på egen hand.

Skolans möjligheter att nyttja museerna försvann när skolan började med nettotid i stället för bruttotid. Över en natt minskade antalet skolvisningar avsevärt.

Vänsterpartiet anser därför att det även behöver ges ett tydligt uppdrag till skolan för att exempelvis antalet skolvisningar ska kunna öka och samverkan förbättras.

Vi är glada att majoriteten i utskottet ställt sig bakom att regeringen bör utreda hur ett uppdrag riktat till skolhuvudmännen kan utformas i syfte att stärka samverkan.

Vi välkomnar också förslaget om en ny museilag, som på ett tydligare och mer långsiktigt sätt slår fast museernas fria ställning, roll och funktion.

I lagförslagets andra paragraf anges vad som avses med ett museum. Flera remissinstanser kritiserade utredningens förslag till definition och angav att det skulle vara bättre om den av International Council of Museums, Icom, framtagna och etablerade definitionen användes i stället.

Regeringen tillmötesgår visserligen dessa synpunkter genom att förtydliga beskrivningen och presentera ett lagtextförslag som delvis skiljer sig från utredningens.

Vänsterpartiet anser dock att det inte är tillräckligt utan vill att regeringen återkommer med ett förslag där definitionen av vad ett museum är tydligare motsvarar Icoms definition.

Herr talman! I dag görs och visas film nästan uteslutande digitalt. Den analoga filmtekniken är helt på väg ut. I Filminstitutets arkiv finns 2 600 svenska långfilmer och över 6 000 kortfilmer. Om kommande generationer ska kunna ta del av vårt filmiska kulturarv, från sent 1800-tal till 2000-tal, måste det digitaliseras.

Vänsterpartiet anser att det svenska filmiska kulturarvet är av lika stor vikt som andra kulturarv och inte får förfalla. Det filmiska kulturarvet får inte heller vara otillgängligt för allmänheten.

Med en digitalisering kan filmerna visas på alla digitala biografer, på webben, via dvd och tv med mera. Det handlar kort sagt om en historisk möjlighet att göra kulturarvet tillgängligt i stor skala, samtidigt som det finns en historisk risk att större delen av filmarvet går förlorat om inte denna chans tillvaratas.

I den takt som digitaliseringen av filmarvet sker i dag kommer det att dröja åtskilliga decennier innan det är klart. Dessutom är den samlade bedömningen att den utrustning som krävs för storskaliga digitaliseringsprojekt inte kommer att finnas tillgänglig i mer än en ytterst begränsad tidsperiod framöver på grund av brist på reservdelar och möjlighet till service. Inom en relativt snar framtid kan även brist på kompetens bli ett problem.

Vänsterpartiet har under många år lyft upp denna fråga, och vi är angelägna om att kraftfulla åtgärder omgående vidtas. Det känns därför hoppfullt att majoriteten i utskottet också ser betydelsen av att digitaliseringen påskyndas.

Herr talman! Inledningsvis lyfte jag upp betydelsen av att låta olika röster komma till tals och att de som har tystats kommer fram. Därför anser vi att det är av stor vikt att regeringen vidtar åtgärder för att säkerställa att både de språk och de berättelser som fanns före 1809 och de som tillkommit senare får samma självklara utrymme när folkminnena ska nedtecknas och dokumenteras.

Med det vill jag yrka bifall till reservation 14.

Anf. 19 BENGT ELIASSON (L):

Herr talman! Givetvis står jag bakom samtliga gemensamma alliansreservationer och Liberalernas reservationer i betänkandet, men för tids vinande yrkar jag bifall enbart till reservation 2 under punkt 1 och reservation 6 under punkt 4.

Herr talman! Vårt kulturarv är ett resultat av internationella och inhemska impulser, gamla traditioner och nya uttryckssätt, en önskan att bevara det gamla och sökandet efter det nya. Ur detta hopkok har det vi i dag kallar svensk kultur vuxit fram.

Genom erfarenheter, kunskaper, kontakter människor emellan och historiska händelser förändras vår kultur över tid och hela tiden. Ordet smältdegel används ibland för att beskriva processerna, och det är i högsta grad en relevant beskrivning. Genom att blanda det olika får vi fram legeringar som beskriver det lika.

Att vårda kulturarvet innebär att bevara kunskap, idéer, föremål och miljöer som speglar äldre tiders livs- och samhällsformer.

Kulturarvet ger perspektiv på vår samtid, nya idéer om hur vi kan forma vår framtid och styrka att kunna möta det nya och främmande.

Herr talman! Vi liberaler har tidigare ifrågasatt uppdraget att Statens historiska museer och Statens museer för världskultur ska arbeta för en kunskapsbaserad och reflekterande historieskrivning, så som regeringen aviserade i budgetpropositionen.

Ett sådant uppdrag, herr talman, torde vara att sparka upp en öppen dörr. Att bidra till en kunskapsbaserad och reflekterande historieskrivning är rimligen redan kärnverksamheten för alla museer i vårt avlånga land.

Men i ljuset av andra förslag, till exempel tanken om att ”en musei-myndighet för hela den historiska utvecklingen i Sverige” blir ”en avgö-rande kraft när berättelsen om nationen laddas om och fylls med nytt in-nehåll” blir det mer bekymmersamt.

Precis som de flesta i debatten redan sagt är museernas uppgift att för-värva, bevara och främja sina samlingar till skydd för kulturarvet och inte låta sig styras av tillfälliga intellektuella trender.

I alternativa faktas tidevarv, som vi lever i nu, blir museernas roll vik-tigare än någonsin. Som folkbildare ska de sprida kunskap, och en av hu-vuduppgifterna är att informera, inte att uppfostra. Den normkritik som bara ersätter gamla normer med nya är illavarslande och kontraproduktiv.

Goda lösningar på vår tids stora samhällsutmaningar kommer alltid när människor tänker fritt, inte när de tänker rätt.

Därför välkomnar vi att regeringen i propositionen är så tydlig med att politiken ska ha armlängds avstånd till museerna. Sådana utfästelser krä-ver dock, herr talman, inte bara ord utan att regeringen också i aktiv hand-ling visar att deras armar inte är alltför korta.

Herr talman! Vi liberaler delar delvis regeringens uppfattning att en-skilda museers interna organisation eller val av lokaler inte ska avgöras av kammaren. Men det innebär inte, enligt vår mening, att ägaren ska undan-dra sig sitt ägaransvar och låta sammanslagningar, förflyttningar eller om-organisationer mellan enskilda verksamheter ske utan inblandning eller styrning.

Armlängds avstånd är ett bra begrepp, men om det är något som man inte ska hålla sig borta ifrån är det just ägarfrågorna. Detta gäller särskilt när enskilda samlingar eller verksamheter hotas eller riskerar att förpassas till låsta magasin. Jag tänker självfallet närmast på debatten kring de olika verksamheterna i framför allt Stockholm, inom Statens museer för världs-kultur: Etnografiska, Östasiatiska och Medelhavsmuseet. Vi motsätter oss av exakt samma skäl att riksdagsbindningen hävs när gäller myndigheten Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet. Man ska utföra sitt ägaruppdrag, men man ska inte riskera samlingar.

Herr talman! De problem som synliggjorts av debatten om Statens mu-seer för världskultur tycker vi är ett tydligt exempel på hur regeringens ambitioner att nå stordriftsfördelar genom att slå samman olika museer kan slå väldigt fel. I stället för ett museum med ekonomiska problem och tre som går ganska bra i det hänseendet kan man få en stor museiorganisation på svältkur. Detsamma gäller givetvis också hur väl museerna lyckas med sitt kunskapsuppdrag. Därav, herr talman, kommer Liberalernas bifallsyr-kande till reservation 2.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga några ord om Sveriges roll i världen och vårt ansvar för världens gemensamma kulturarv.

Den som förlorar sin historia förlorar också sig själv. Förstörelse av kulturarv är en del av varje totalitär ideologi, och inget folkmord har nå-gonsin fullbordats utan en kulturell rensning.

Vi i den här salen är för unga för att minnas 1945 och de fruktansvärda åren som kom före, men på det judiska museet i Warszawa, som jag be-sökte för en tid sedan, finns bilder på hundratals vackra synagogor. De var samlingsplatser för hela samhällen, som vi aldrig någonsin får se igen. Na-zisterna ville utplåna alla spår av judendomen ur det europeiska samhället.

Synagogornas placering i Warszawa, Wien, Berlin och andra städer visade på den dialog mellan kulturer som utmärker sofistikerade civilisationer.

Av exakt samma skäl var erövringen av den syriska ökenstaden Palmyra särskilt viktig för terrororganisationen Daish. Man ville utplåna ett folk och dess historia. När Daish nu börjar tappa fästet i Irak och Syrien expanderar man i stället i bland annat det laglösa Libyen, vilket har fått Internationella museirådet att larma högljutt. Också där finns unika Unesco-världsarv som nu riskerar att ödeläggas, och en del har redan ödelagts.

I höstas dömde ICC, Internationella brottmålsdomstolen, för första gången förstörelse av kulturarv som ett krigsbrott. Enligt 1954 års Haagkonvention, som Sverige har undertecknat, är förstörelse av ett folks kulturarv att anse som ett brott mot hela mänskligheten. Regeringen måste arbeta för att ställa de skyldiga till svars. Sverige måste också öka stödet till de enskilda arkeologer, konstnärer, författare och andra konstutövare och kulturarbetare i regionerna som är berörda.

Liberalerna vill att biståndsmedel ska användas i kampen för att rädda vårt gemensamma kulturarv och vår gemensamma historia till vår gemensamma framtid.

(Applåder)

Anf. 20 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Jag ställer mig bakom samtliga reservationer från Alliansen och Kristdemokraterna, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 6 och 20.

Vi debatterar kulturarvsfrågor. Kulturarvsområdet har vuxit fram som ett eget politikområde.

Låt mig börja med ett citat av Tage Danielsson: Om man vägrar se bakåt och inte vågar se framåt måste man se upp. Vi har dels en historia bakåt, dels visioner framåt. Allt hänger samman. Gårdagen är förbi, morgondagen har ingen sett, men i dag är en dag av möjligheter. Historien skrivs av dem som segrar, sa Winston Churchill. Kanske man kan säga att historien skrivs av olika intressen.

För att få lite perspektiv har jag roat mig med att lyssna på förra årets kulturarvsdebatt, där jag inte hade möjlighet att själv delta utan ersattes av Eva Wallin för Kristdemokraterna. Man måste väl vara lite av en nörd för att lyssna sig igenom hela debatten, men den gav mig en del reflektioner. Debatten tror jag andades en del väntan på den kulturarvsproposition som så småningom skulle komma från regeringen.

I debatten gjorde Miljöpartiet en källkritisk granskning och ifrågasatte Johann Sebastian Bach som upphovsman till hans verk, vilket jag tycker var väldigt modigt. Centerpartiet lyfte fram kulturmiljön kopplat till bostäder, Liberalerna tog upp hbtq-frågor och bostäder och Moderaterna lyfte fram regeringens ensidiga Stockholmsfokusering när det gäller fri entré till museer. Vänsterpartiet var inte representerade. Socialdemokraterna lyfte fram en del nutidshistoria och historik kring arbetarrörelsen och kvinnorrörelsen i början av 1900-talet. Sverigedemokraterna talade mest om nationell identitet och kyrkobyggnader.

Man kan väl säga att samtliga partiets representanters beskrivning av kulturarvet bekräftar min tes att historien skrivs utifrån olika intressen och att hur vi beskriver vårt kulturarv har att göra med vad vi själva bottnar i

för politisk identitet. Detta gäller självfallet även min egen syn på kulturarvet.

Debatten för ett år sedan är nu historia, och vi har i dag kulturarvspropositionen från regeringen att debattera. Det handlar bland annat om en ny museilag, hur staten ska ta ansvar för sina museer och hur pass fristående museerna ska vara i förhållande till statsmakten. Det finns också ett lagförslag om ändring i kulturmiljölagen.

Vi har sex olika tillkännagivanden från allianspartierna. För den oinvidige kan jag förklara att ett tillkännagivande i Sveriges riksdag är ett beslut där riksdagen meddelar regeringen sin åsikt. Regeringen ska i sin tur tillgodose riksdagens beslut.

De aktuella tillkännagivandena från Alliansen handlar bland annat om museernas särart, museerna som en del av näringspolitiken, bland annat kopplat till besöksindustrin, transportmedel från förr, till exempel veteranbilar – det var härligt att höra om de gamla glidande amerikanare som har varit ute nu i helgen, det så kallade rörliga kulturarvet – och digitalisering av bland annat arkiv. Detta är några exempel.

Herr talman! Jag har under många år undervisat i historia och vill därför lägga an ett historiskt immateriellt perspektiv, som jag menar bör få lite mer utrymme i propositionen. Allianspartierna har ett tillkännagivande under punkten Kulturarvet och skolan. Vi skriver i alliansmotionen att ”kulturarvspropositionen på ett mycket tydligare sätt borde poängtera läroplanens värdegrund”.

Vad står det då i läroplanen för skolan? Under rubriken Skolans värdegrund och uppdrag står följande, och det är det första kapitlet i läroplanen: Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan ska gestalta och förmedla. I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande. Undervisningen i skolan ska vara icke-konfessionell.

Herr talman! Vi är helt överens om att skolan ska vara icke-konfessionell. Men när det gäller vårt kulturarv, våra rötter, är jag förvånad över att ingen på allvar tar upp den västerländska humanismens och kristna traditionens betydelse. Man går så att säga i cirklar runt detta. Det talas om viktiga saker som kyrkobyggnader, kulturföremål, kartläggning av skyddsvärda byggnader och så vidare. Men jag menar att det immateriella får för lite utrymme. Och den kristna traditionen nämns som begrepp över huvud taget inte.

Tillsammans med den västerländska humanismen har den kristna etiken och värdegrunden spelat en helt avgörande roll som kulturbärare och formare av vår demokrati. Att det inte nämns i betänkandet har gjort att jag har framställt ett så kallat särskilt yttrande från Kristdemokraterna.

Kyrkans och den kristna trons roll i Sveriges historia gäller inte en specifik sektor av samhället, utan det var den livsåskådning som präglade allt: konst, kultur, utbildning, sjukvård, politik och så vidare. Ingen del av det svenska samhället är alltså opåverkad av kristendomen.

Ett konkret exempel på den kristna traditionens institutionella betydelse i relation till människovärdet är uppbyggnaden av fattigvård och sjukvård – den tidens välfärdsinstitutioner – från 1600-talet och framåt. För Sveriges moderna historia kan man tillägga att det demokratiska genombrottet skedde under inflytande från svensk frikyrklighet, inte minst baptismen och missionsförbundet. De ivrade för yttrandefrihet och religionsfrihet. Församlingarna var dessutom uttryck för demokratitränade gräsrotsorganisationer.

Först från mitten av 1900-talet, när välfärdsstaten skapades, tar staten ett större ansvar för de sociala frågorna. Samtidigt innebär den starka välfärdsstaten att kyrkornas sociala relevans minskar. Men det som händer under slutet av 1900-talet och början av 2000-talet är att nya sociala utmaningar i kombination med försvagningar av välfärdsstaten sker, och då ökar kyrkans betydelse på nytt för att möta samhällets sociala utmaningar.

Det informationssamhälle som vi i dag lever i, där vår hjärna lär kunna hantera 3 000 budskap varje dag – men jag vet inte hur det går till för min egen del – kan möjligen vara en förklaring till att den kristna etiken glöms bort också i en proposition från regeringen. Det är så mycket som kommer in hela tiden. Men förr, när det var långt mellan byarna och människorna, var den kristna etiken och värdegrunden kittet i samhället – rättskänsla, generositet, medmänsklighet, tolerans och ansvarstagande, så som det uttrycks i skollagen. Jag menar att den kristna traditionen borde ha haft sin givna plats också i den 240 sidor långa kulturarvspropositionen.

Herr talman! Digitaliseringen har under många år inneburit att ett redan befintligt kulturarv också kan tillgängliggöras via nätet.

Jag ska avsluta mitt anförande med att säga att vi var några som besökte Arkivveckan på Gotland för ett par veckor sedan. Det var inte helt oväntat att digitaliseringens betydelse för vårt gemensamma kulturarv lyftes fram där. Det handlar inte bara om att arkivera det som hänt tidigare i historien. Här menar vi från allianspartierna att regeringen missar en viktig poäng när det handlar om att prioritera digitalisering av kulturarvet till stöd för framtida forskning och bildning.

Kulturarvet handlar inte bara om att se tillbaka. Det handlar också om att våga se framåt. För demokratin, som måste vinnas i varje ny generation, är vårt gemensamma kulturarv så oerhört viktigt. Vi kan beskriva det på olika sätt utifrån olika utgångspunkter. Men det som förenar är demokratiska värden som vi tillsammans kan bygga framtiden på.

(Applåder)

Anf. 21 NICLAS MALMBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar för att Roland Utbult citerar från mitt anförande i förra årets debatt. Men jag är noga med att citat ska bli korrekta. Och jag ifrågasatte inte på något sätt att Johann Sebastian Bach hade komponerat samtliga sina verk. Däremot visar ny forskning att han faktiskt inte har komponerat alla de verk som tidigare har varit tillskrivna honom. Johann Sebastian Bach är barockens främsta kompositör, enligt min mening. Men han har också tillskrivits verk som inte var hans.

Varför lyfte jag fram det? Jo, det gjorde jag för att exemplifiera att det som vi har trott har varit en sanning i slutändan har visat sig inte vara det. Nya vetenskapliga rön kommer. Vetenskap handlar just om att ompröva tidigare sanningar, ifrågasätta och ibland faktiskt komma fram till nya

ståndpunkter. Detta är jag övertygad om att Roland Utbult också förstår. Sverigedemokraterna visar med sitt anförande att man inte förstår det, utan tror att historien en gång för alla är skriven. Men historien skrivs om när nya rön kommer fram.

Jag tackar för att Kristdemokraterna och övriga allianspartier faktiskt står bakom vartenda kommatecken i förslaget till museilag. Men samtidigt tycker jag att det är bekymmersamt när bland andra Kristdemokraterna lyfter fram ett tillkännagivande som handlar om att man på något sätt vill nagla fast museernas särarter. Vi vet att museer också måste kunna utvecklas utifrån att samlingar byggs på. När man utökar sina samlingar märker man att det är nya saker som är intressanta, och man måste då också ha frihet att utveckla dessa delar.

Min fråga till Roland Utbult är: Ser du inte att det kan vara ett problem om man från politiskt håll alltför tydligt går in och vill definiera vad ett museum faktiskt ska definieras som?

Anf. 22 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Niclas Malmberg för frågan. Det är fantastiskt trevligt att få gå in i musikens värld och historia, eftersom jag har gjort mina år på Musikhögskolan och även har studerat musikvetenskap. Jag tycker att du, Niclas Malmberg, har helt rätt i att man ska vara källkritisk. Så är det naturligtvis. Du har en poäng där. Jag kanske överdrev lite grann i mitt anförande med att Johann Sebastian Bach inte skulle ha skrivit sina verk. Detta är alltså jättebra.

Källkritik är mycket viktigt, inte minst för elever i dag, så att man lär sig det. Jag håller helt och hållet med om det.

När det gäller våra tillkännagivanden uttrycks det ibland som att det är fråga om små justeringar. Någon nämnde att vi i stort sett är överens. Men det är inte riktigt i överensstämmelse med sanningen. Det är faktiskt lite mer än småjusteringar. Som jag beskrev det ska detta gå till regeringen för att den ska tillgodose detta.

När man tänker på museernas särart kommer jag att tänka på det som Björn Wiechel nämnde förra året, nämligen Lycksele skogsmuseum. När jag hörde debatten från förra året slog det mig att detta var ett typiskt sådant museum som kämpar och sliter för att försöka få uppmärksamhet från bland andra oss ledamöter. Nu har några av oss varit där. Men detta med särart handlar faktiskt om att det finns mycket speciella och viktiga sådana museer som ska kunna lyftas fram på ett nytt sätt så att nya besöksgrupper får möjlighet att ta del av dem.

Anf. 23 NICLAS MALMBERG (MP) replik:

Herr talman! Roland Utbult och jag är ju kollegor i musikvetenskapsbranschen, så att säga, så diskussionen vad gäller musikvetenskap kan vi kanske fortsätta att föra på annat håll.

Jag går tillbaka till museernas särart. Jag är egentligen inte orolig över vad Roland Utbult vill uppnå med detta tillkännagivande, men genom att flytta fokus från museernas professionalisering till att det är politikerna som ska ha mandat att fatta besluten öppnar man för stora risker. Museer måste kunna utvecklas i takt med att vetenskapen flyttar fram sina positioner.

Jag tar Gamla Uppsala museum som exempel. Museet bygger sina samlingar mycket på de föremål som hittills har hittats, och när det gäller vikingarnas mer våldsamma sida har ju historiebegränsningen skrivits om väldigt mycket på senare tid då man har fått fram rön som lyfter fram även andra sidor hos vikingarna. När man då förändrar utställningarna blir det nya perspektiv i dem, och det är ett stort problem om någon vill begränsa detta från politiskt håll.

Jag är bekymrad över att man från Alliansens sida inte ser att man öppnar en dörr till en farlig utveckling när man plötsligt samverkar med Sverigedemokraterna kring ett tillkännagivande. Vi vet ju att Sverigedemokraterna har en mycket tydlig vilja att politisera kulturarvet, och därför är det bekymmersamt att allianspartierna samverkar med Sverigedemokraterna i just frågan om kulturarvet.

I övrigt är jag dock glad att Alliansen ställer sig bakom precis vartenda kommatecken i förslaget till museilag.

Anf. 24 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Herr talman! Jag ser inte konflikten mellan professionalism och sårarten. Det måste gå att få det att fungera ihop, så att säga.

Det vi känner starkt för är just de, som vi upplever det, väldigt många museer som kanske inte riktigt får del av den allmänna museivärlden. Det finns oerhört många museer som gör jättestora insatser; jag var på ett i Bäckebo, en ort i Dalsland, där man naturligtvis också kämpar för att lyfta fram sin särart. Vi tycker att det är väldigt viktigt att också regeringen ser alla de museer som gör stora insatser runt om. Olof Lavesson beskrev vad det betyder, inte bara när det gäller antalet besökare – att det får ett lyft – utan också för det stora antal människor som blir engagerade, involverade och anställda i sammanhanget.

Låt mig avsluta med att säga att museerna har en fantastisk betydelse för besöksnäringen. Då går vi visserligen in på en annan motion, men det är viktigt för varje ort och för varje museum som finns där att veta att de har stor betydelse för en levande besöksnäring.

Anf. 25 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUNKE (MP):

Herr talman! Jag älskar kultur. Jag älskar bildning. Jag älskar vårt gemensamma svenska kulturarv.

Jag har alltid känt en väldig vördnad och fascination inför det svenska kulturarvet. Det är en otrolig källa till kunskap, bildning och kultur. Det är ett sätt att förstå vilka vi är och varför vi har blivit de vi är. Genom att ta del av berättelser om människor som levt under livsbetingelser vi inte kan föreställa oss öppnar sig en förståelse för vår historia – och därmed också för vår samtid.

Vad är kulturarv? Det är avtryck från vår historia som avspeglas i byggnader, konstverk, föremål och sedvänjor. Det avspeglas ibland i vår syn på världen, i våra idéer och ideal, i vårt språk och levnadsmönster. Kulturarvet finns i konsten vi njuter av. Kulturarvet har formats under lång tid. Genom historien har det formats av människor tillsammans, i samspel med vår omgivning. Det svenska kulturarvet är ingen fixerad materia från en svunnen tid – det är ett levande arv som fortsätter att utvecklas när vi brukar det med den varsamhet och respekt kulturarvet förtjänar.

Vad ingår då i det svenska kulturarvet? Det är en grannliga uppgift att avgöra. Den som påstår sig veta med tvärsäkerhet visar knappast professionen den respekt den förtjänar. Urval och tolkning av kulturarv är ingen enkel sak, och just därför är det en fråga för experter.

Jag har personligen mina favoriter, till exempel mina älsklingsdiker. Jag har en uppfattning om vilka skulpturer jag tycker är de vackraste som den svenska historien har uppbringat. Men en person som definitivt inte ska slå fast vad som tillhör kulturarvet är Sveriges kulturminister. Jag är statsråd i Sveriges regering men likafullt *inte* en del av kulturområdets expertis. Vår stora uppgift som politiker är att skapa de bästa förutsättningarna för vårt svenska kulturarv.

Herr talman! Regeringen föreslår därför att kulturarvet kan förstås som spår och uttryck från det förflutna som tillmätts värde och används i samtiden. Därmed lämnar vi åt professionen och expertisen – kulturarvsområdets imponerande yrkeskår, till brädden full av forskare och yrkesmännskor liksom många frivilliga – att avgöra hur kulturarvet ska förvaltas och visas för allmänheten.

Herr talman! Min uppgift som statsråd och kulturminister är att skapa bästa möjliga förutsättningar, föreslå organisatoriska ramar, formulera och följa upp mål samt anslå finansiering – men i övrigt hålla mina politiska fingrar i styr. Först då får vi en kulturarvssektor förvaltd av kunskap, profession och beprövad erfarenhet. Först då öppnar vi på allvar bildningens vägar för allmänheten.

Det är med stor glädje jag är här i dag och diskuterar Sveriges första proposition som tar ett helhetsgrepp på kulturarvsområdet som eget politikområde. Propositionen har föregåtts av gediget utredningsarbete – tre statliga utredningar och ett tjugotal myndighetsrapporter ligger till grund för propositionen. Jag är mycket stolt över resultatet.

Propositionen är en diger lunta, fullmatad av politik för att kulturarvsområdet ska få bästa möjliga förutsättningar att utvecklas. Den innehåller alltifrån en strategi för kulturmiljöarbete till ökade ambitioner för digitalisering. För den intresserade finns det en historisk exposé över kulturarvsområdets framväxt.

Herr talman! Under min begränsade tid här i talarstolen vill jag lyfta fram tre prioriteringar för en ny politik för kulturarvet.

För det första föreslår regeringen en ny museilag som lagstadgar museernas oberoende. Runt om i världen ser vi hur kulturinstitutioner omvandlas till maktens tjänare. I vårt land ser vi, särskilt på lokal nivå, exempel på hur politiker utövar påtryckningar gentemot museer, utställningshallar och andra kulturinstitutioner. En ny museilag fastslår att politiker inte ska ha synpunkter på museernas utställningar eller annat konstnärligt eller kunskapsbaserat innehåll. Att principen om armlängds avstånd äntligen fastslås i lag borgar för starka och självständiga museer som står fria från politisk påverkan.

För det andra har vi ett förstärkt fokus på kunskap och bildning. Museerna är kunskapsinstitutioner, och inget annat än professionens kunskap ska vara styrande i museernas verksamheter.

Därför ska det i lagtexten tydliggöras att museernas ändamål ska syfta till kunskap, kulturupplevelse och fri åsiktsbildning. Utställningar och annan publik verksamhet ska vara kunskapsbaserad, och museerna ska bidra till forskning genom att ha hög kompetens inom sina olika ämnesområden.

För det tredje ska kulturarvet tillgängliggöras i hela vårt land. Därför ska museerna samverka så att föremål avgiftsfritt ska kunna ställas till ömsesidigt förfogande utan att begränsas av kommungränser eller annan förvaltningsbyråkrati. Kulturarvet är ett gemensamt arv, en gemensam resurs. Det ska inte gömmas undan i magasin i Stockholm, utan det ska komma alla människor till del.

Så ser mina prioriteringar ut när jag måste välja tre att särskilt lyfta fram. Men propositionen innehåller så otroligt mycket mer, och jag skulle behöva hela eftermiddagen för att berätta allt som jag är stolt över.

Herr talman! Jag skulle kunna utveckla det som skrivs om att låta en ny utredning undersöka arkivsektorns, vårt gemensamma långtidsminnes, möjligheter och utmaningar i det alltmer digitaliserade samhället.

Jag skulle kunna berätta mycket om hur Riksarkivet ska titta på hur dess data avgiftsfritt skulle kunna upplåtas till allmänheten som en fri entré-reform för arkivsektorn. Öppna data är ett viktigt steg för att göra kulturarvet tillgängligt i hela landet.

Jag skulle kunna berätta mer om hur regeringen startar ett strategiskt arbete för att de nationella kulturmiljömålen ska kunna uppnås och om hur det ideella kulturarvsarbetet runt om i landet får bättre förutsättningar.

Jag skulle även kunna berätta om organisatoriska förändringar av museisektorn, såsom att Riksantikvarieämbetet får ett samlat ansvar för museifrågor så att museerna i stället kan använda sina resurser effektivt till det som är deras kärnuppgift, nämligen samlingsförvaltning, kunskapsuppbyggnad och publik verksamhet. Detta är förändringar som museisektorn har väntat på och som den välkomnar.

I brist på tid får jag i stället hänvisa till läsning av de 240 sidor som propositionen utgör.

Jag är som sagt var glad att vi äntligen är här i dag. Regeringens politik för kulturarvet är ännu ett viktigt steg för att skapa de bästa möjliga förutsättningarna för kulturlivet i vårt land i allmänhet och för kulturarvet i synnerhet.

I regeringens arbete har ett par principer varit vägledande. Kunskap, den konstnärliga friheten och respekt för professionen har varit utgångspunkter som format arbetet. Beredningen av den nya politiken har varit en mödosam process som tagit sin tid. Det har krävts tålamod. Utredningsväsendet har haft sin gång. Vi har lusläst varje remissvar, och vi har haft en tät dialog med sektorn.

Men det har varit värt att vänta på. Äntligen får kulturarvet förbättrade organisatoriska ramar och ökad finansiering. Vi är dock inte klara. Steg för steg fortsätter vi arbetet för en kulturpolitik baserad på konstnärlig frihet och bildning. Med 767 nya miljoner till kulturen, fri entré till statliga museer och en kulturarvspolitik för starka och oberoende museer bidrar vi till mer kultur till fler och ett friare kulturliv. Och det här är bara början. (Applåder)

Anf. 26 OLOF LAVESSON (M) replik:

Herr talman! Kulturministern talar återkommande om hur hon vill undvika politisk styrning och ha replängds avstånd. Jag kan tycka att det ibland är ett märkligt resonemang från en minister som så tydligt har tagit varje chans att också ha synpunkter på och åsikter om vad kulturen egentligen ska utföra.

Å ena sidan hävdas det tydliga avståndet mellan verksamhet och politiker. Å andra sidan nämns kulturen ständigt i termer av uppgifter – för ökad demokratisering, för ett hållbart samhälle, för normkritiskt tänkande.

Det här är viktiga saker, men har inte kulturen alltid gjort detta genom sin blotta existens och inte genom politiska signaler och fostransuppdrag? Kulturministern har varit operativ så till den milda grad att hon till och med har velat gå in och reglera priserna i biljettkassan, vem som får och vem som inte får. Så långt var det repet.

Jag tror att det i kulturministerns låda nu finns så många rep och snörstumpar att en hel scoutförening skulle kunna öva knopar på dem. Eller så är hon som den där trollkarlen som står med sitt rep, klipper lite i det, knyter ihop det och flyttar knuten men ändå alltid har en kort snörstump kvar.

Hantering av Världskulturmuseerna är under all kritik. Här har regeringen gett två olika uppdrag till myndigheten: ett om hur ekonomin ska komma i balans och ett om utvecklingen av världskulturbegreppet. När sedan utredningarna redovisas vägrar man att hantera resultatet. En debatt har rasat, en myndighet har hamnat i en ibland orimlig skottglugg men ministern själv har varit tyst och endast hänvisat till att lokaler inte är en regeringsfråga.

Är inte samlingars särart och integritet en politisk fråga? Är inte ekonomi och dess konsekvenser en politisk fråga? Jag skulle vilja veta hur kulturministern ser på de olika samlingarna och museernas särart. Jag skulle vilja veta hur hon ser på det tillkännagivande som riksdagen nu gör. Jag skulle vilja veta vad hon tänker göra för att värna världskultursamlingarnas integritet.

(Applåder)

Anf. 27 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUNKE (MP) replik:

Herr talman! Tack, Olof Lavesson, för frågorna! Jag tror att det är viktigt att betona och understryka vad som faktiskt har hänt. Det är viktigt att vi håller oss till sanningen, och när det gäller Statens museer för världskultur finns det inte något konkret förslag på bordet.

Det som har hänt är att museet, inte minst under en borgerlig styrning av det här landet, har dragits med dålig ekonomi under lång tid. Statskontoret uppmanade regeringen att styra upp och ifrågasätta så att detta inte skulle fortgå. Det var en av de första uppmaningarna jag fick.

På den uppmaningen lämnade myndigheten – Statens museer för världskultur – en rapport till regeringen där de redovisar en rad olika alternativ för hur de ska komma till rätta med sina i grunden ekonomiska bekymmer. Denna rapport är alltså en direkt följd av att Statskontoret gjorde en myndighetsanalys.

Att ta ställning till förslag som inte finns är ingenting som jag sysslar med. Det jag däremot sysslar med, framgångsrikt, är att säkerställa att vi får mer pengar till kultur i vårt land. Statens museer för världskultur behöver större finansiering för att kunna bevara sin särart, för att kunna utveckla det uppdrag man har och som ryms i deras instruktion.

Det är också intressant att Lavesson talar om styrning när jag talar om frihet, oberoende och mer resurser, inte minst med tanke på vad Moderaterna skrev i direktivet till Museiutredningen 2014. Där talas det om att det ska vara mångfald i museernas verksamhet, att museerna ska ta hänsyn till

globala perspektiv i sin dagliga verksamhet och att man ska prioritera jämställdhet och mångfald.

Det var vad Olof Lavessons parti skrev fram.
(Applåder)

Prot. 2016/17:116

30 maj

Kulturarvsfrågor

Anf. 28 OLOF LAVESSON (M) replik:

Herr talman! Inledningsvis vill jag vara väldigt tydlig med att jag har den absolut största respekt för det arbete som utförs på Statens museer för världskultur. Vi moderater i utskottet har besökt samtliga de tre Stockholmsmuseer som nu berörs. Det är imponerande samlingar, och det finns en fantastisk kompetens och en engagerad personal. Det är tillgångar som vi ska vara stolta över och värna.

Det är dock regeringen som styr riket, och våra myndigheter har att agera på regeringens uppdrag och direktiv. Det är regeringen och kulturministern som har gett myndigheten i uppdrag att utreda både ekonomi och inriktning. Jag kan även upplysa kulturministern om att det är två utredningar som hon har beställt och inte en; jag vet inte om hon glömde läsa den ena.

Båda dessa utredningar utgår från en helt ny syn på världskulturbegreppet och ett gränslöst museum, där man ser på såväl samlingar som utställningsverksamhet ur ett nytt perspektiv. Det är väl ändå detta som kulturministern har ett ansvar att ta ställning till. Det finns ju ett antal förslag. Har kulturministern ingen åsikt, ingen prioritering i frågan?

Jag tycker förvisso inte heller att politiskt förtroendevalda ska peka ut exakt under vilket tak som verksamhet ska bedrivas. Men när det gäller inriktning, ramar och strategier har staten som huvudman baske mig ett ansvar! Kulturministern har gång på gång upprepat att man inte vill ta ställning till vilka lokaler det handlar om. Men uppdraget då? Vad är det man ska ta ställning till?

Det enda man säger i propositionen är att världskulturbegreppet äger fortsatt relevans. Kan man ducka djupare i den fråga som just nu engagerar hela Museisverige? Delar kulturministern Socialdemokraternas syn att våra gemensamma samlingar inte är något som staten har att förhålla sig till? Är det den signalen hon vill sända till Nationalmuseum, Moderna Museet och övriga statliga museer?

Detta är viktiga frågor för framtiden. Det är avgörande frågor. Våra museer förtjänar bättre. De som arbetar vid museerna förtjänar bättre. De som berörs av deras verksamhet förtjänar bättre. När vi andra står och försöker få en diskussion om detta står kulturministern kvar i biljettkassan. Jag kan bara beklaga det.

(Applåder)

Anf. 29 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUHNIKE (MP) replik:

Herr talman! Jag kan hålla med om en sak i Lavessons inlägg. Det är att det bedrivs imponerande verksamheter vid Statens museer för världskultur. Om man har lyssnat till Statens museer för världskultur och hela vår fantastiska museisektor är det *en* sak som de frågar efter med kraftig gemensam röst. Det är mer resurser, bättre resurser och större möjligheter att kunna bedriva sitt viktiga uppdrag. Det är vad jag kämpar för. Det är min prioritering.

Lavesson frågar vad som är min prioritering. Jag kommer att säkerställa att jag varje dag så länge jag är kulturminister kämpar för mer medel men också mer frihet och mer oberoende. Det är därför museilagen är så central. Det jag har kämpat för och värnat allra mest om är att vi verkligen klipper bandet till klåfingriga politiker. Samtidigt, och det är det ansvar jag tar, säkerställer jag att våra museer får mer resurser. Mer pengar och mer stabil finansiering bygger oberoende på ett kraftfullt sätt.

Det är väldigt anmärkningsvärt att riksdagsledamoten tycker att jag styr när jag gör en museilag och klipper banden till oss politiker och också säkerställer att det finns en större finansiering. Jag har dessutom en rad andra reformer som redan har genomförts, som till exempel reformen med fri entré.

På tal om samlingarna är samlingarna självklart helt centrala. Det är en av museernas viktigaste uppgifter att samla, eller hur? Men det är inte vi politiker som ska säga vad de ska samla eller hur de ska samla. Det ska de som kan, experterna, professionen och alla de som på olika sätt brinner för och värnar vårt kulturarv göra.

(Applåder)

Anf. 30 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Vi kunde höra kulturministern säga: Jag älskar vårt gemensamma svenska kulturarv. Det är glädjande att höra. Det är fantastiskt vackra ord. Det är en formulering som jag tror de allra flesta svenskar kan stämma in i och känna tillhörighet till.

Samtidigt vidhåller jag vad jag lyfte fram i mitt huvudanförande tidigare i dag. Det regeringen gör med denna kulturarvsproposition är att driva fram en byråkratisk kulturrevolution där man börjar förneka, förringa och förvanska synen på att vi har ett gemensamt svenskt kulturarv vårt att vårda, värna och visa för framtida generationer. Vi har ett ansvar på våra axlar som beslutsfattare att trygga det för framtiden.

Kulturministern sa att det inte finns någon fixerad materia. Det är på ett sätt sant. Kultur är odling och traderas och utvecklas i takt med att samhället förändras. Men det är både och. Det finns givna historiska spår, lämningar och miljöer, artefakter i samlingar, i kulturmiljöer, i landskap och i bebyggelsemiljöer som är vårt ansvar att vårda, värna och visa.

Min fråga är följande. Regeringen fullkomligt slaktar anslagen till Statens fastighetsverk, som är nationellt ansvarig myndighet för att just vårda, värna och visa våra gemensamma kulturmiljöer för framtiden. Hur ska man kunna implementera ett strategiskt kulturmiljöarbete? Det är oåtkalleligt när våra kulturmiljöer förstörs, förvanskas och inte kommer att hinna renoveras och underhållas i tid. Varför är denna fråga osynlig på bordet?

Anf. 31 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH
KUNKE (MP) replik:

Herr talman! Att Statens fastighetsverk, som ansvarar för hela statens fastighetsbestånd, gör sina prioriteringar är självklart en fråga som berör väldigt många olika sektorer. Jag ansvarar för och kämpar för kultursektorn och vårt land. Jag kommer att fortsätta att kämpa för att det finns medel för all kultur.

Just i dag diskuterar vi kulturarvet och kulturmiljöerna. Jag kommer självklart också att kämpa för att det tillförs mer medel så att kulturmiljöerna och kulturarvet kan utvecklas och frodas, nå många fler, bli attraktiva, attrahera och bli en angelägenhet för många.

När det gäller hyressättningarna, som är en del av Statens fastighetsverks verksamhet, är det förstås en utmaning att flera av våra institutioner har verksamheter i hus som kostar väldigt mycket i hyra. Det är en pågående dialog jag har bland annat med statsrådet Per Bolund.

Det är intressant att Sverigedemokraterna väljer att fokusera just på detta. Det görs i ett sammanhang där man också anklagar en kulturminister och en regering som vill värna oberoendet och bygga på kunskaper, forskning och frihet.

När man läser Sverigedemokraternas förslag ser man hur de vill styra och förvränga likt de gör i alla andra länder där deras systrar och bröder tar makten. Det är skrämmande läsning. Kanske är det mest skrämmande att Moderaterna har öppnat för ett samarbete med detta parti.

Där har vi någonting att verkligen kämpa mot och för. Det ger kraft till alla debatter och diskussioner, och det ger kraft till en politik som gör skillnad.

(Applåder)

Anf. 32 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Det finns mycket semantik i detta. Är det i någon följdmotion och något engagemang i de texter och skrivningar som ligger bordet inför debatten i dag är det klart och tydligt att det är i Sverigedemokraternas följdmotion som det är ännu tydligare, mycket tydligare, till skillnad från i regeringens förslag, att museer ska hållas fria från politisk styrning och inblandning.

Vi vill till och med stärka skrivningarna om att det här är vetenskapsinstitutioner, det är kunskapsförmedlare och det är historiska institutioner som inte ska ha politiska direktiv och uppdrag så som man just har från regeringens sida om att de ska vara aktiva samhällsdebattörer, att de ska bidra till åsiktsbildning i aktuella och samtida frågor och att det är positivt om de bidrar till en tillfällig intellektuell syn på vad integrationsbegreppet eller normkritik rymmer.

Dessa bildningsinstitutioner har ett historiskt arv att vara vetenskapliga institutioner och ska hållas fria från politiska pekpinnar. Det är intressant att regeringen slår sig för bröstet och talar sig varm för något som den själv egentligen går rätt emot i sina förslag. Är det debattmuseer vi ska ha, eller är det vetenskapliga institutioner? Jag förordar det senare. Vi kan inte understryka det tillräckligt nog.

Jag vill passa på att säga något. Det gäller vad det historiska handlar om i debatten och att ifrågasätta. Varför är det så viktigt för regeringen att stryka skrivningar i kulturmiljölagen som erkänner att vi har ett nationellt och gemensamt arv värt att vårda, värna och visa i Sverige? Det stryks och raderas ut. Varför är det så viktigt?

Anf. 33 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik:

Herr talman! Först vill jag uppmana riksdagsledamoten att läsa kulturarvspropositionen. Där är det tydligt att till exempel den museilag som nu

för första gången ligger på bordet klipper bandet mellan politiken och dem som kan, gör och kan utveckla hur det ska ske.

När det gäller skrivningarna om det nationella kulturarvet borde det vara bekant för riksdagsledamoten att det är riksdagen som har till uppgift att stifta svensk lag, eller hur? Därmed torde det vara bekant att skrivningarna om kulturarvet rör just det svenska, alltså det nationella, kulturarvet.

Skälet till förändringarna är att lagtext inte i onödan bör tyngas av icke precisa begrepp. Det är genomgående så. En lagtext ska inte tyngas av icke precisa begrepp. Tack vare dessa förändringar blir reglerna tydligare.
(Applåder)

Anf. 34 CHRISTER NYLANDER (L):

Herr talman! Aron Emilsson från Sverigedemokraterna kritiserar regeringen för att lägga ett ideologiskt raster över kulturpolitiken. Det är bra att han gör det, tycker jag. Det är bra att han engagerar sig i detta.

Emilsson sa fortsättningsvis att kulturarvpolitiken ska se till att vi förmedlar vad som är unikt, att vi skapar kulturell gemenskap och tankegemenskap och att vi definierar vad vi ska förenas kring.

Det är intressant att se att det Aron Emilsson gör inte bara är att kritisera regeringen för att ha ett ideologiskt raster, utan han kritiserar den egentligen för att ha fel ideologiskt raster. Han vill själv ha ett eget ideologiskt raster som berättar den berättelse som han vill att kulturarvpolitiken och kulturpolitiken ska berätta. Det är lika illa. Den berättelse som Sverigedemokraterna vill ska vara den sanna berättelsen om Sverige ska för övrigt enligt reservation 18 förmedlas via dataspel som ska finansieras av statliga medel.

Det är bra att Sverigedemokraterna kritiserar regeringen för att ha ideologiska raster. Men det är lika illa att Sverigedemokraterna själva har ideologiska raster. Det är så enkelt, herr talman, att bli blind. Man ser grandet i andras ögon men inte bjälken i sitt eget. Så fungerar vi allihop. Det är klart att vi allesammans ideologiserar kulturarvet. När jag tittar tillbaka försöker jag hitta rötter, tecken och spår som leder fram till att Sverige har blivit en liberal demokrati. Andra försöker hitta andra historier i sin betraktelse över kulturarvet. Det är klart att man gör så. Det är svårt att bortse från att man själv har ideologiska glasögon.

På samma sätt definierar vi begrepp som armlängds avstånd på olika sätt. Det är klart att vi alla kan tycka att det är bra att ha armlängds avstånd. Men när det väl gäller att finansiera renoveringen av Nationalmuseum är vi beredda att göra det från statens sida, och därmed säger vi också att Nationalmuseum ska befinna sig i den ändamålsfastighet som de har funnits i under många år. När vi ska finansiera ombyggnaden av Operan tar vi också där ställning till att Operan ska befinna sig i en viss fastighet. Det är konstigt att Sverigedemokraterna struntar i den typen av armlängds avstånd, men när det sedan gäller att definiera vilka andra museer som ska befinna sig i vissa fastigheter är det stopp. Då är det förbud, och då ska vi plötsligt ha armlängds avstånd.

Vi är likadana allihop. Vi pratar om att andra inte ska ideologisera och att andra ska ha armlängds avstånd, men vi ser inte att vi själva har bjälkar i ögonen.

Jag tror att det är Moa Martinsons *Kvinnor och äppelträd* som var en av de första polyfoniska romanerna i Sverige; i alla fall hävdar nog Ebba Witt-Brattström det. Finessen med det är att om man berättar många olika historier får man en bättre bild av verkligheten och hur den egentligen är. Om man bara ser på sin egen historia och bara tittar bakåt i kulturarvet och letar efter de rötter som leder fram till det man har i dag och det man själv vill stå för ser man just den bilden. Men om man har polyfoni, som Dostojevskij, Moa Martinson och andra har i sina romaner, ser man en bredare bild.

Jag tror att det är viktigt att konstatera att kulturarvet bör bidra till just detta. Det är ingen tråd som man letar efter. Det är ingen väv. Det är kanske inte ens ett garnnystan, utan det är textilier där man kan leta efter massor av olika trådar och hitta många olika förklaringar till att vi befinner oss där vi just nu är.

Jag skulle vilja säga att ett huvudproblem som debatten bara cirkulerar runt är varför man från regeringens sida har valt att just när det gäller Etnografiska, Medelhavsmuseet och Östasiatiska ta ett steg bakåt och säga: Här ska vi inte ideologisera. I själva verket var det ju regeringen själv – eller i varje fall Miljöpartiets arbetsgrupp för kultur – som ledde till att debatten verkligen uppstod. Det var dels dålig ekonomi, dels ideologiseringen från Miljöpartiet som ledde till att vi landade där vi gjorde. Därför är det synd att regeringen nu inte tar ansvar för att se till att vi får ordning på detta, som det ställs så många frågor om i kulturarvssektorn i sig.

Anf. 35 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tror att jag har sagt detta någon gång tidigare i olika debatter: Liberalerna har historiskt gjort sig kända för att vara ett bildningsparti. Det ska de ha all respekt och erkännande för att de har varit.

Men när Christer Nylander angriper Sverigedemokraternas förslag i betänkandet för ett stärkt och bättre vårdat svenskt kulturarv gör han det med benämningar som att vi kritiserar regeringens ideologiska och kulturrevolutionära raster över svenskt kulturarv. Och det är riktigt; det gör vi. Men var någonstans i Sverigedemokraternas omfattande följdmotion, i betänkandet eller i debatter har vi egentligen anlagt ett eget ideologiskt raster över vad vi definierar som det enda rätta svenska kulturarvet mer än att vi erkänner att det finns och att det existerar och att detta är någonting som människor känner?

Carl Jonas Love Almqvist sa någon gång: Svenskhet är inte alltid något rationellt. Det har sitt rätta hem i känslan. Många definierar det så: Man känner om man är svensk eller om man inte tillhör den svenska gemenskapen. Sedan har vi kulturmarkörer och kulturyttringar inom alla våra olika kulturformer som är unikt svenska, skapade i Sverige.

Jag undrar över en sak när ni förlöjligar idéer som att använda en växande kulturform som till exempel datorspel och etablera ett svenskt spelinstitut för att främja nordiska och svenska kulturmiljöer inom spelsektorn för att locka ut fler till den riktiga miljön. Varför är Liberalerna, som tidigare ville skapa och sprida kunskap och bildning, negativa till en idé som just sprider kunskap och bildning om svenskt och nordiskt kultur- och naturarv?

Anf. 36 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Det var lysande att lyfta fram just Almqvist, som var en man som berättade hur det är att stå utanför den svenska gemenskapen, att inte tillhöra den eller att den svenska gemenskapen definieras av någon annan. Han fick i stort sett fly från det här landet därför att han skrev en bok som *Det går an*, där han drev tesen att kvinnor och män ska ha lika möjligheter både när det gäller företagande och när det gäller kärlek.

Han var så radikal på den punkten att folk hatade honom. Han bröt mot den gemenskap, det samhällskitt och den gemensamma tanke som Aron Emilsson själv i sitt anförande sa att kulturarvspolitiken ska bidra till. Han bröt mot detta, och nu är han en del av det svenska kulturarvet just därför att han gjorde det. Han formade svensk politik, och han formade mycket av det som sedan skulle bli naturligt gods i det svenska kulturarvet och det svenska politiska tänkandet.

Jag kan återge vad Emilsson sa här, på tal om ideologisering. Om man säger att kulturarvet ska tjäna till att förmedla det som är unikt är det en sorts ideologisering. Då säger man att man inte ska göra någonting annat. Om man säger att man ska skapa en kulturell gemenskap är det en ideologisering av kulturarvspolitiken. Om man säger att man ska ha en tankegemenskap är det också en form av ideologisering. Aron Emilsson kan tycka att det är en bra ideologisering, men det är en ideologisering av kulturarvspolitiken. Om man säger att kulturarvspolitiken ska definiera vad vi ska förenas kring tycker jag att det är en ideologisering. Aron Emilsson kan tycka att det är en bra ideologisering, men då kan du inte kritisera regeringen för att den ideologiserar. Du måste se bjälken i ditt eget öga.

Om man är emot att andra använder kulturpolitik för att genomföra sina egna idéer måste man också vara trogen sin egen tanke. Man måste både kunna kritisera dem som gör det och se att man själv gör samma sak. (Applåder)

Anf. 37 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag kan hålla med Christer Nylander om det. Jag vet inte om han tidigare har studerat detsamma, men i mina tidigare studier studerade man historia, kulturarvspolitik, pedagogik, ideologisering och politik kring hur historiebok brukar användas. Det är självklart så.

Det vi säger är dock att vi i vår följdmotion inte definierar vad som till exempel exakt är det enda svenska kulturarvet. Vi säger inte att det bara är det som av alla kan tolkas som det svenska kulturarvet. Men vi är oerhört oroad när Alliansen hjälper regeringen att lotsa igenom en förändring av kulturmiljölagen som inte är bildnings- och kunskapsorienterad. Man stryker där formuleringar om och erkännanden av att det *finns* ett nationellt arv i Sverige, precis som i alla övriga länder världen över, att vårda, värna och visa. Det är vad Alliansen gör. Man vågar inte agera opposition, utan man agerar stödpartier för att hjälpa regeringen att lotsa igenom en i många avseenden skadlig kulturarvspolitik. Det är tråkigt. Det är också en i många avseenden bildningsfientlig kulturarvspolitik. Varför ställer Liberalerna upp på regeringens debattmuseer till exempel? I Alliansens följdmotion finns inga skrivningar om att det här är något negativt att implementera. Vi föreslår i stället raka skrivningar om att museer måste hållas under flagg av vetenskap, bildning och kunskapsorientering och inte styras av direktiv som att man ska bidra till att vara en aktiv röst i den aktuella

samhällsdebatten eller bidra till integration, jämställdhet eller andra politiska begrepp som ofta laddas med ett politiskt innehåll.

Varför kan de inte hållas fria från detta enligt Liberalerna?

Anf. 38 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Aron Emilsson och Sverigedemokraterna tycker att kulturavspolitiken ska bidra till att definiera vad vi ska förenas kring. Det skulle ha gjorts att Almqvist i dagens samhälle hade råkat ut för exakt samma förföljelse som han gjorde i Sverige på den tiden då han skrev *Det går an*. Han bröt mot den norm som det hade definierats att man skulle hålla sig till och förföljdes för det. Jag tycker inte att svensk politik ska syssla med sådant. Jag tycker inte att Sverigedemokraterna ska göra det. När Sverigedemokraterna säger att andra gör det måste de också se bjälken i sitt eget öga.

Svenskt kulturarv finns. Det består av alltifrån det vi ser på museer här i Stockholm till kyrkan i Norra Åsum som den danska biskopen Absalon låg bakom. Men det handlar lika mycket om det som Bengt Eliasson tog upp i sitt förträffliga anförande, nämligen det som nu händer i Mellanöstern där mänsklighetens kulturarv förstörs. När man tittar på var Sverige, svenskarna, vår tankeverksamhet och mänskligheten kommer från ser man att det till stor del är från det gemensamma som IS i dag försöker riva därför att de försöker använda kulturavspolitiken och kulturpolitiken för att få en rät linje mellan det de själva tycker i dag till det de tycker sig se i historien. Det som inte passar in på den linjen river de bort.

Därför är det viktigt med en mångfald också i museiväsendet och att inte ge det uppdrag som ni vill att man ska ge, nämligen att se till att kulturavspolitiken definierar hur Sverige ska se ut och vad som tillhör och vad som inte ska tillhöra denna gemenskap.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 31 maj.)

§ 5 Svar på interpellation 2016/17:480 om Migrationsverkets anvisningar

Anf. 39 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S):

Herr talman! Gunilla Nordgren har frågat mig om jag är beredd att skyndsamt förtydliga för Migrationsverket att personer vid uppsagda boenden i första hand ska anvisas till den kommun där boendet är beläget och inom anvisat antal, i vart fall då kommunen meddelat Migrationsverket att den både har möjlighet och önskar ta emot dessa personer.

Som jag svarade i den tidigare riksdagsfrågan på samma tema är regeringen väl medveten om den problematik Gunilla Nordgren lyfter fram. Samtidigt som Migrationsverket tog över ansvaret för anvisningar av nyanlända för bosättning i kommuner fick myndigheten genom regleringsbrevet för 2017 som mål att tillämpa en närhetsprincip vid anvisningar.

Prot. 2016/17:116

30 maj

Kulturarvsfrågor

Svar på

interpellationer

Det innebär att Migrationsverket, när det är möjligt inom ramen för kommundalen, ska anvisa personer till samma kommun som de bott i under asyltiden.

Regeringen har på detta sätt tydliggjort vikten av närhetsprincipen i Migrationsverkets arbete med anvisningar. Samtidigt vill jag understryka att det inte är möjligt att tillämpa närhetsprincipen i samtliga fall. Migrationsverket måste följa länstalen och fördela anvisningarna mellan kommunerna enligt de kommundal som länsstyrelserna beslutat om. Dessutom finns det inte anläggningsboenden i samtliga av de kommuner som tilldelats ett kommundal.

I takt med att Migrationsverket avvecklar sina boendeplatser kommer det också att finnas färre kommuner i förhållande till vilka det kan bli aktuellt att tillämpa närhetsprincipen. Vidare kan endast personer som fått uppehållstånd anvisas. Flertalet av de personer som flyttas från ett anläggningsboende till ett annat anläggningsboende med anledning av att boenden läggs ned har ännu inte fått sin asylansökan avgjord och kan därför inte bli föremål för anvisning förrän ett eventuellt uppehållstillstånd beviljats.

En ytterligare faktor som Migrationsverket behöver förhålla sig till är väntetiden från uppehållstillstånd till anvisningsbeslut.

Med beaktande av de begränsande faktorer jag nämnt vidhåller regeringen vikten av att Migrationsverket tillämpar närhetsprincipen vid arbetet med anvisningar för att nyanlända som etablerat sig i en kommun under asyltiden ska kunna bo kvar där i så många fall som möjligt.

Anf. 40 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för svaret som var mycket tydligare än det svar som jag fick på min skriftliga fråga på samma tema i januari. I svaret som jag fick av ministern då står det nämligen: Regeringen har i regleringsbrevet för 2017 infört en *målsättning* om att Migrationsverket, när det är möjligt inom ramen för kommundalen, ska anvisa personer till samma kommun som de bott i.

Jag ställde denna interpellation i april månad, men av olika skäl fanns det ej möjlighet att ha debatten inom stipulerad tid. Reglerna är sådana att jag fick dra tillbaka interpellationen och ställa den på nytt, och nu har vi äntligen hittat en tid att debattera. Det känns lite som att vi ses oftare på våra resor upp hit från Skåne än här i kammaren.

I min interpellation frågar jag om de personer som har fått uppehållstillstånd, som bor på boenden som Migrationsverket nu stänger och som kommunen har meddelat att man är beredd att ta emot inom ramen för kommundalet. I svaret står det om en massa andra faktorer som inte riktigt har med det här att göra, därför att jag redan hade tagit bort dem från min fråga.

Det här är oerhört viktigt. Man bryter upp familjer, man flyttar barnen från en skola till en annan, och de blir förtvivlade när de försvinner i maj och skolorna slutar i början av juni. Det är viktigt att man försöker nå så långt som det bara är möjligt med det här.

Jag är som sagt ganska nöjd med svaret eftersom ministern nu ger mig rätt i att närhetsprincipen *ska* följas, det vill säga Migrationsverket *ska* anvisa personer till samma kommun som de bott i under asyltiden om de

ryms inom det anvisade kommuntalet, precis som jag påpekade i min fråga.

Svaret innebär en skärpning, och det tycker jag är mycket bra. Jag och många med mig räknar med att detta följs framöver. Jag hoppas, och kan också fråga om det, att ministern avser att följa upp att det här uppdraget i regleringsbrevet följs upp ordentligt.

Anf. 41 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Herr talman! Tack, Gunilla Nordgren, för att du har ställt den här interpellationen! Jag vill börja i den del där Gunilla pratade om att bryta upp familjer och om skolan. Det är inte alltid det här görs på rätt sätt i en värld av elever och lärare. Det råder lärarbrist, och skolan är ansträngd, och vi har pratat om att det finns mycket administrativa uppgifter. En av de uppgifter som skolan har fått är att eftersöka barn och ungdomar som försvinner från skolan från en dag till nästa. Det är ett uppföljningsansvar man har.

När jag är ute och lyssnar på såväl lärare som rektorer och dem som arbetar som skolpersonal hör jag mycket ofta, inte minst i Skåne, att det här är ett problem. Man får lägga mycket tid på att ta reda på vart personer har tagit vägen så att de inte bara försvinner ut i tomma intet. Det kan ju ha inträffat olyckor eller vad som helst. Skolan har sitt ansvar.

Jag vill understryka, när det gäller det här med att man flyttas från en kommun till en annan eller från ett boende till nästa, att det är jätteviktigt att det också blir tydligt att hela den här länken som ska fungera måste fungera på ett sådant sätt att inte lärare och skolor blir sittande med en problematik som de ska lösa. De behöver få hjälp så att deras arbete kan underlättas och satsas på så att de kan lära eleverna det de ska och så att de som behöver höra av sig också gör det så att skolan inte blir ytterligare belastad.

Anf. 42 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Som jag tror framgick av Gunilla Nordgrens inlägg är det som hon efterfrågade egentligen redan genomfört. Det vi pratar om här är tillämpningen. Fungerar det i verkligheten? Hur pass hårt styr vi myndigheterna på olika sätt för att se till att de gör som vi säger att de ska göra?

Jag kan säga att Migrationsverket gör som vi säger att de ska göra. Jag bad inför den här debatten om att göra ytterligare en kontroll, alltså: Hur går det egentligen till i praktiken?

Vi stämde av det med Migrationsverket. När man ska göra en sådan bosättning är gången sådan att man i samtliga ärenden som man ska hantera först ser till närhetsprincipen. Man tittar alltså först på om det finns möjlighet att anvisa till den kommun där de redan bor. Sedan kan man se till andra särskilda skäl. Det kan vara på det sättet att de söker sig till en annan kommun där de kanske har släktingar. Då får man titta på det.

Man tittar alltså först på den kommun där de redan bor. Om det kommuntalet redan är fyllt tittar man på grannkommuner. Det kanske går att pendla till den skola de går på eller den praktikplats som de kanske har fått. I så fall är det bra om de inte förläggs alltför långt bort. Om inte heller det går tittar man på övriga länet och övriga riket. Men det är nästa del.

Det är alltså på det sättet det går till i praktiken. Man tittar på den kommun de bor i, på grannkommunen och först därefter på andra kommuner. Jag skulle säga att Migrationsverket faktiskt gör det vi har sagt att man ska göra.

Problemet är att asylboendena ofta ligger till på ett sådant sätt att det går ganska snabbt att fylla kommuntalet. Det handlar kanske om små kommuner och kommuner som har en ganska svag arbetsmarknad. Som Gunilla Nordgren vet är anvisningslagstiftningen sådan att man fördelar efter hur många som bor i kommunerna. Därefter tittar man också på hur arbetsmarknaden ser ut i de olika delarna. Även om kommuner som till exempel Lindesberg och Norberg har många asylboenden kan de inte ta emot alla som får uppehållstillstånd, utan dessa måste fördelas på övriga kommuner. Det var precis därför vi införde den lagstiftningen.

Nu har vi den här anvisningslagen. Den fungerar faktiskt bra. Om vi inte hade haft den under det här året hade det varit mycket svårare att anvisa människor och att få en jämnare fördelning. Varje vecka följer vi det här, hur många av kommuntalet från 2016 och hur många av kommuntalet från 2017 som har blivit fördelade. Förra året fördelades ungefär 18 000 asylsökande på olika kommuner; det finns fortfarande en rest. I år ska lite drygt 23 000 fördelas.

De flesta kommuner tar emot bra. Men det finns några kommuner som släpar efter. Två av dem skulle jag behöva hjälp med, Gunilla Nordgren. Den ena är nämligen Täby, och den andra är Kungsbacka. Där har du partivänner som styr. Ju mer vi hjälps åt för att se till att kommunerna kan ta emot, desto bättre är det. Det är bra för samhället men också för de asylsökande.

Herr talman! Mitt besked är detta: Det är redan som Gunilla Nordgren har begärt. Vi gör också uppföljningar hela tiden för att se till att detta verkligen fungerar.

Det är inte jag personligen som gör alla utflyttningar och övervakar allting i detalj, men Migrationsverket gör som regeringen har sagt att man ska göra.

Anf. 43 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Jag tackar för det. Jag ställde interpellationen eftersom jag trots det ganska positiva svar jag fick i januari kunde konstatera att det inte stämde med verkligheten. Det handlar om en liten kommun som har en bra arbetsmarknad och där kommuntalet inte är fyllt. Men Migrationsverket sa att det inte fanns med i tremånadersplaneringen där tidigare. Men vi visste ju inte att boendet skulle åka ut i den senaste upphandlingen. Det är inte Täby, och det är inte Kungsbacka. Det är en skånsk kommun med god ekonomi, där mina partikamrater också styr. Det var min utgångspunkt. Jag har sett i verkligheten att det inte fungerar.

Jag undrade just om ministern hade nämnt det; det tog ju lite tid innan vi kunde ha debatten. Under den tiden har det faktiskt lossnat, så att åtminstone hälften av de här personerna kunde få lov att stanna i kommunen. Det blir alltså bättre. Men när jag ställde frågan stämde det inte med verkligheten.

Då har vi åstadkommit något bra. Här är vi överens.

Ann-Charlotte var inne på det här med att leta efter barn och bryta upp dem tre veckor före skolavslutningen och flytta dem till en annan kommun där de ska utredas på nytt och så vidare. Det håller inte – med det här antalet dessutom.

Det kommer att fortsätta vara ansträngt i kommunerna. Man måste samarbeta. Många har fortfarande inte fått permanent uppehållstillstånd. Det här kommer alltså att fortsätta. Nya skolor och förskolor kommer att behöva byggas. Det tar tid, och det kostar mycket pengar. Därför är det viktigt att man hjälps åt och samarbetar i den här frågan, vilket ministern själv efterlyser.

Jag kunde dock, utifrån ett verkligt fall som jag har följt, konstatera att det inte fungerade. Det var inte en trevlig attityd, utan det sas bara: Det här kan vi inte ändra på.

Det hade ordnats bostäder. Kommuntalet var inte fyllt, och arbetsmarknaden är bra.

Det är jättebra om det uppmärksammas och att ministern nu följer upp det. Då kan vi hoppas att den attityden ändras. Det är viktigt att man samarbetar och inte motarbetar varandra. Det här är en svår situation som måste lösas de kommande åren. Då är det samarbete som gäller.

Det är dessutom inhumant att rycka upp barn och föräldrar fyra veckor före skolavslutningen. Det tog jag också upp i mitt första inlägg. Barnen som är kvar i skolan blir också jätteledsna över att bli av med sina kompisar. Det här är inte bra på något sätt.

Jag tackar för detta och emotser en fortsatt kontroll och förbättring av Migrationsverkets handläggning.

Anf. 44 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Herr talman! Jag vill understryka att jag hoppas att ministern och regeringen tar med sig också skolfrågan, så att den blir en uppföljningsfråga tillsammans med det andra när det gäller samarbetet och samverkan. Det ska vara fokus på eleverna men också på att få kedjan att hålla ihop.

Anf. 45 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag och Gunilla Nordgren är överens om precis den inriktningen som vi redovisar.

Tremånadersplaneringen är till för att kommunen har två månader på sig att efter ett beslut ta emot den man har fått anvisad. De två månaderna föregås av en dialogmånad med kommunen, just för att det ska gå att föra diskussionen om hur mycket kommunen klarar av, exempelvis hur den ligger till i byggandet.

Vi ska vara medvetna om att det är oerhört stor logistik vi håller på med just nu. Vi lägger inte bara ned ett ganska stort antal asylboenden på grund av att de platserna inte behövs längre. När de asylsökande väl har fått uppehållstillstånd ska de också ut i kommunerna. Det ställer krav på alla parter.

Systemet vi har innebär som sagt att vi fördelar asylsökande jämnare över landet än tidigare. Det är väldigt bra. Men det innebär också att vi försöker ta hänsyn till närhetsprincipen. I samtliga fall det här rör sig om ska man först göra en prövning mot den kommun det handlar om, i andra

hand en prövning mot grannkommuner, och först i tredje hand går man vidare.

Vi är nu nere på siffror som går att hantera. Det är inte som i januari förra året då 150 000 människor satt och väntade på beslut. Nu är det knappt 60 000 som är kvar och väntar på beslut. Men det är fortfarande stor logistik, en stor apparat, att klara av.

Den trånga sektorn just nu är inte arbetsmarknaden. Vi har en god arbetsmarknad. Folk går ut på en stark arbetsmarknad där det finns 100 000 lediga jobb. Den svåra situationen just nu, flaskhalsen, är bostadsbyggnandet och att se till att det fortsätter vara på en hög nivå. Det byggs visserligen mer än på 40 år. I planeringen är vi uppe i 70 000 nya bostäder per år. Vi måste hålla oss kvar på den nivån i ett antal år framöver för att kunna klara av det. Det handlar helt enkelt om att se till att kommuner bygger i fatt.

Jag nämnde Täby och Kungsbacka. Jag hoppas att vi med gemensamma krafter kan se till att de kommuner som står på svarta listan – det säger jag gärna – kommer i kapp. De tio kommuner som ligger sämst till följer jag nu varje vecka, för att se om det går åt rätt eller fel håll för dem. Det gäller även kommuner där vi styr. Min egen hemkommun, Lund, står på listan. Jag har pratat med våra kommunala företrädare där, och de har lovat att komma i kapp under det här året, för att klara sitt uppdrag.

Ni måste göra likadant med de kommuner som styr i de kommuner som inte lever upp till lagstiftningen. Gör vi detta med gemensamma krafter kommer vi att klara det. Det gäller också skolfrågorna, Ann-Charlotte Hammar Johnsson. Det är klart att det måste finnas en bra dialog med de skolor som det handlar om. Jag ska gärna göra vad jag kan för att se till att den dialogen ska förstärkas.

Anf. 46 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Det är skönt att vi är överens med Morgan Johansson, så vi ska inte förlänga debatten. Men jag vill ta upp detta med tremånadersplaneringen och tvåmånadersplaneringen. Informationen om ett nedlagt boende kommer ganska snabbt. När tremånadersplaneringen är gjord och kommunen erbjuder sig att ta emot dessa personer, då säger Migrationsverket att så sa inte kommunen vid tremånadersplaneringen. Men vi får se till att det här blir bättre framöver.

Det är bra att det byggs mycket. Det finns ett uppdämt behov, men det gäller inte bara bostäder utan det gäller också skolor och förskolor. Det är dyrt att bygga i Sverige. Byggmarknaden är så att säga trång i sig. Vi har problem framför oss. 60 000 personer är också en väldig massa människor.

Det är viktigt att kommunerna gör vad de kan. Vi var några som träffade kommunstyrelsens ordförande i Lund i går. Då var inte den här frågan uppe, men det är flera kommuner som har haft svårt att nå talen. Men så är inte fallet i den kommun som jag tänker mest på. Man fyller sina tal. Så det handlar inte om de problemen, utan det är en attitydfråga hos Migrationsverket som numera har blivit mycket bättre, och det gläds vi åt.

Tack för svaret och tack för en bra debatt!

Anf. 47 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är precis så att det handlar om att upprätthålla byggtakten. Det kan vara dyrt och jobbigt, men det är rätt kul också. Jag har själv suttit med i en byggnadsnämnd i Lund. Det finns knappast något som är roligare än när kommunen antar en ny fördjupad översiktsplan – det finns kanske sådant som är roligare, men ni förstår väl vad jag menar.

Det är kul att bygga nya skolor, planera nya bostadsområden och se till att samhället växer. Att inviga en skola och se barnen strömma in för att lära sig saker är fantastiskt roligt.

Då måste kommunsektorn ha pengar för det; det är alldeles riktigt. Därför kan vi inte sänka skatten som somliga gärna pläderar för. Vi måste se till att prioritera ordentligt så att vi använder pengarna till det som behövs. Vi behöver också fortsätta att vidmakthålla byggandet på den höga nivå som vi har fått upp bostadsbyggandet på generellt sett.

Just nu är det 60 000 personer kvar som väntar på besked. Alla kommer ju inte att få uppehållstillstånd. Erfarenhetsmässigt vet vi att ungefär 60 procent får uppehållstillstånd. Sedan tillkommer anhöriginvandringen, och där kan vi räkna med ytterligare 0,4 personer på var och en som beviljas uppehållstillstånd.

Med den här takten och den situation som vi har känner jag tillförsikt inför att vi kommer att klara den uppgift som såg så svår ut för bara ett år sedan. Men det gäller förstås att vi fortsätter att upprätthålla byggandet och att vi ser till att arbetsmarknaden fortsättningsvis är stark.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2016/17:511 om borgerlig vigsel med något extra

Anf. 48 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Mikael Eskilandersson har frågat mig om jag avser att agera för att öka möjligheterna för olika sorters borgerliga vigslar och i så fall på vilket sätt. Som jag förstår det vill Sverigedemokraterna göra det möjligt att ta betalt för vigsel.

Mikael Eskilandersson anger i sin fråga att det enligt Sverigedemokraterna behövs en översyn och eventuellt ett nytt regelverk som klargör alla kommuners skyldighet att tillhandahålla vigslar utan kostnad.

Uppdraget som vigselförrättare är ett statligt uppdrag. Borgerliga vigselförrättare förordnas av länsstyrelsen, och de får ersättning för uppdraget från staten, inte från paret. Många borgerliga vigselförrättare utses efter förslag från kommunerna. Kommunerna fungerar också ofta som mellanhand mellan paret och vigselförrättaren. Vissa kommuner tar då ut en avgift för vigsellokalen eller för administrativ hjälp. Den som vill gifta sig borgerligt kan dock vända sig direkt till valfri vigselförrättare. Vigseln behöver inte bokas via kommunen. Var vigseln äger rum är det upp till paret och vigselförrättaren att komma överens om. Om vigselförrättaren haft direkta kostnader i samband med vigseln, till exempel för resa, kan han eller hon efter överenskommelse med brudparet få ersättning för dessa.

Jag delar inte Sverigedemokraternas uppfattning att det bör vara möjligt för en vigselförrättare att ta betalt för att erbjuda paret något extra. Det är, som jag nyss sa, möjligt för paret och vigselförrättaren att komma överens om var vigseln ska äga rum. Det kan till exempel vara hemma hos paret, på en skärgårdsö eller i en för tillfället hyrd lokal. Det finns heller inte något som hindrar att paret anlitar någon annan person eller ett företag för att bistå med arrangemanget runt vigseln. Att få en individuellt anpassad vigsel är alltså möjligt redan i dag.

En vigselförrättare bör däremot inte få använda sitt uppdrag som ett led i kommersiell verksamhet. Att vara vigselförrättare är ett statligt hedersuppdrag. De uppgifter som delegeras till vigselförrättarna utgör myndighetsutövning som för med sig stora juridiska konsekvenser. Förrättningen ska ges en officiell prägel, och förrättaren ska som företrädare för det allmänna bidra till detta. Vigselns officiella prägel skulle gå förlorad om personer som har affärsmässiga motiv för det förordnades som vigselförrättare.

Mitt svar till Mikael EskilanderSSon är alltså att det redan finns goda möjligheter att anpassa en vigsel efter parets önskemål. Detta gäller oavsett om det handlar om att kunna ingå äktenskap utan kostnad eller att betala för ett mer storslaget arrangemang.

Anf. 49 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Det finns i dag inga företag i Sverige som erbjuder ett färdigt bröllopspaket, i alla fall inte inklusive vigsel. Och varför finns det inte det? Jo, helt enkelt för att det inte är tillåtet.

Jag tycker inte att staten borde ha olika regler för religiösa kontra icke-religiösa föreningar eller företag. Icke-religiösa föreningar eller företag har ingen möjlighet att anställa en person som ska förrätta vigslar, vilket till exempel Svenska kyrkan har. På det sättet får människor som inte är religiösa sämre möjlighet att utforma sin vigsel som de själva vill.

Det borde även finnas en möjlighet för företag att anordna ett bröllop utöver det vanliga för den som vill det och som är beredd att betala för det.

Företag och företagare är inte genuint onda. De flesta företagare är vanliga människor som brinner för det som de gör.

Morgan Johansson påstår att det är möjligt att ha personliga variationer på en borgerlig vigsel, och det stämmer, om man lyckas att hitta en vigselförrättare som ställer upp, vilket inte alls är säkert. Jag skulle kunna räkna upp ett antal exempel på när vigselförrättare har nekat till att genomföra en vigsel enligt önskemål. Det har bland annat handlat om att det har varit för långt från kommunhuset, om att det har varit på obekvämtid eller om att det har tagit för mycket tid i anspråk, enligt de vigselförrättare som har tillfrågats. Ofta har detta problem löst sig. Det finns flera vigselförrättare, och det brukar gå att hitta någon som ställer upp.

Om någon skulle ha som en affärsidé att ordna vigsel på ett särskilt sätt finns det inte någon möjlighet att anställa en vigselförrättare, såvida man inte är en religiös förening. Då är det helt plötsligt okej. Detta är i mina ögon en något märklig hållning från staten. Staten bör inte skilja på ordningen för religiösa och icke-religiösa föreningar. Varför får en religiös förening anställa en vigselförrättare medan en icke-religiös förening är förbjuden att göra detsamma?

Man kan få uppfattningen att företag anses som kommersiella och därmed onda medan religiösa föreningar alltid anses vara goda.

Att människor ingår äktenskap är definitivt positivt för samhället ur flera aspekter. Det löser mängder med problem, bland annat när det gäller vårdnad, arvsregler och så vidare.

Det jag tycker är märkligt är att man har olika regler beroende på om det är en religiös förening eller om det är ett företag som står bakom. Varför är det egentligen så?

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.59 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 6 (forts.) Svar på interpellation 2016/17:511 om borgerlig vigsel med något extra

Anf. 50 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S):

Herr talman! Vi befann oss mitt i ett replikskifte som handlar om vigselförrättare. Mikael Eskilandersson drog en parallell till hur kyrkor kan göra. Han menar att om man anställer en präst får denna betalt för sin gärning, medan en vigselförrättare inte får betalt. Enligt min mening haltar denna parallell betänkligt. Kyrkan anställer inte en vigselförrättare utan just en präst. Sedan har denna präst vigselrätt, men det är faktiskt en annan sak. Dessutom är kyrkor inte i grunden vinstdrivande på samma sätt som kommersiella företag i det här fallet skulle vara.

I interpellationen förs ett resonemang om kommunala avgifter och om hur mycket pengar kommunerna kan ta ut. Det är viktigt att klargöra att det inte är tillåtet för en kommun att ta betalt för själva vigseln. Detta är inget kommunalt utan ett statligt uppdrag och en service till medborgarna. Alla medborgare har rätt att kunna efterfråga denna tjänst kostnadsfritt, alltså en kostnadsfri vigsel.

Man kan däremot ta betalt för själva lokalen om man hyr ut den eller om man har administrativa kostnader knutna till att man förmedlar en kontakt. Även detta är delvis en annan sak än själva vigseln. Det finns ingenting som hindrar att ett brudpar tar kontakt med en vigselförrättare och får en vigsel utförd utan att gå över kommunen eller någon annan. I så fall behöver det inte kosta ett öre.

Låt mig återgå till själva grundfrågan om detta ska kommersialiseras på det sätt som Sverigedemokraterna vill göra. Jag anser att om man är vigselförrättare har man ett hedersuppdrag, och det ska också betraktas

som ett sådant. Det ska inte vara något kommersiellt tingeltangel, utan det här är ett hedersuppdrag. Det finns ingenting i dag som hindrar att ett brudpar lägger upp en vigsel på precis det sätt som man önskar. Om man vill göra något speciellt får man anlita andra företag eller entreprenörer vid sidan om, undantaget själva vigselförättningen.

Att vara vigselförättare är i grunden en form av myndighetsutövning. Det tycker jag att man ska hålla hårt på. Man måste dra en rågång mot marknadskrafterna när det gäller sådant som i grunden är myndighetsutövning.

Det kan hända att jag därmed låter en smula gammaldags och traditionell, men jag tycker inte att statlig myndighetsutövning ska bli föremål för kommers. Vi ska inte ha något Las Vegas i detta.

Anf. 51 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Först vill jag förtydliga att Sverigedemokraterna självklart också vill ha ett kostnadsfritt alternativ, och detta ska kommunen tillhandahålla. Det ska givetvis vara möjligt att gifta sig kostnadsfritt. Om det är vi helt överens.

Vad jag däremot ser som lite problematiskt är att man inte får lov att ha en person anställd som utför vigslar. Där tycker jag att det finns en likhet med präster, imamer eller andra. Så fort man blandar in religion och ett trossamfund är det okej att ha en person anställd som har rätt att viga. Däremot kan man inte lägga ut en anställningsannons hos Arbetsförmedlingen för att anställa någon för att just viga personer.

Det kan finnas en poäng med att inte kommersialisera detta, men de värsta avarter av bröllop tror jag att vi kan se ändå. Det finns alltid någon som ställer upp på att viga personer på de mest konstiga sätt. Annars kan man alltid söka sig utomlands.

Jag tycker att ett företag mycket väl kan anordna ett ordnat bröllop enligt gammal svensk tradition men utan kristna eller andra religiösa inslag. Jag förstår egentligen inte varför man motsätter sig att ett företag som kommersialiserar och börjar marknadsföra detta får ha en person anställd som även kan utföra själva vigselakten.

Detta är inget stort problem. Man brukar lösa det ändå. Men bröllopsparet brukar behöva vända sig till flera instanser för att få ihop det bröllop som de själv drömmer om och vill ha. Jag skulle se det som en fördel för den som vill gifta sig om det räcker att vända sig till ett ställe som kan ordna hela bröllopet åt en.

Anf. 52 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag tycker ändå att man måste skilja på uppgifterna. Att vara vigselförättare är en myndighetsuppgift. Den tillhandahålls av staten, och den är kostnadsfri. Det är en service som man som medborgare har.

Jag skulle aldrig få för mig att moralisera över några former för bröllop. Mikael Eskilanderesson sa att vi redan har de värsta avarterna av bröllop. Jag förstår faktiskt inte vad han menar med det. Enligt min uppfattning finns det inga avarter av bröllop, utan jag utgår från att hur man än vill lägga upp denna stund som förmodligen blir ett minne för livet för de inblandade blir det helt rätt för dem. Och de måste ha full frihet att göra så utan att någon pekar finger åt dem.

Det är dock inte detta vi talar om nu. Här handlar det om huruvida staten som myndighetsutövare och i detta fall vigselförrättare ska blandas samman med sådant som ett företag eller entreprenörerna runt omkring kan stå för. Jag tycker inte det. Staten ska hålla på sitt. Det är vi som ser till att vigselförrättare finns och att göra den avgörande juridiska sammansättningen så att detta blir giltigt i statens ögon. Då ska dessa båda roller inte blandas ihop.

Att kalla det för avarter eller att moralisera är ingenting jag ägnar mig åt.

Anf. 53 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Jag vill inte säga att bara för att det är kommersiellt är det mindre seriöst. Då gör man också en bedömning. En präst har faktiskt betalt när han utför en vigsel, liksom i så fall en person som är anställd av ett företag skulle ha. Så länge företaget i sig är seriöst och tar sitt uppdrag seröst har jag inga moraliska problem med att företaget utför vigseln.

Med ”värsta avarter” menar jag snarare att det har funnits exempel på att man har gift sig naken eller har gift sig på märkliga ställen, till exempel då man har hoppat bungejump eller fallskärm. Det är inte giftermålet i sig som jag menar utan att man gör det på ett udda sätt. Och kan man göra detta redan i dag finns det ingenting som ett företag skulle kunna göra mer konstigt eller udda än det kan vara i dag. Men om människor vill ha ett bröllop i samband med att de hoppar bungejump ska de givetvis få ha det. Jag ser inga moraliska problem med det utan menar bara att det kanske är en udda sort.

Avslutningsvis vill jag säga att företag inte nödvändigtvis är oseriösa i grunden bara för att de är företag. Man bör även som företagare kunna erbjuda en vigsel. Det är lite märkligt att bara religiösa får göra detta och att föreningar eller företag inte får ha en person anställd som kan viga.

Anf. 54 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Som sagt: Jag lägger mig inte i hur folk gifter sig. Jag utgår från att de har gjort det precis så som de vill att det ska göras. Den friheten tycker jag är självklar.

Man får gifta sig på alla möjliga sätt: hoppandes, springandes, uppochned, ståendes på benen, påklädd eller avklädd. Det spelar ingen större roll, utan det viktiga är att man får ett upplägg och en upplevelse som man bär med sig livet ut.

Det jag säger är att jag vill skilja den statliga roll som vi har, där vi står för en myndighetsutövning, från det övriga. Det är precis detta som är min poäng, och därför vill jag inte blanda samman de rollerna.

Den ordning som vi har i dag ger full frihet att göra som man vill när det gäller hur bröllopet läggs upp. Men när det gäller vem som är vigselförrättare ska detta vara en service som staten tillhandahåller, och den ska naturligtvis gå att få sig till del kostnadsfritt.

Överläggningen var härmed avslutad.

**§ 7 Svar på interpellation 2016/17:512 om mahr och andra äkten-
skapsförordningsliknande avtal**

Anf. 55 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Mikael EskilanderSSon har frågat mig om jag avser att ta några lagstiftningsinitiativ för att klargöra rättsläget när det gäller avtal om mahr mellan personer som skiljer sig i Sverige.

Det finns till att börja med ingen enkel beskrivning av vad mahr är. De flesta rättsordningar med en islamisk rättstradition har regler om mahr, men innehållet i reglerna kan skilja sig åt. Ett avtal om mahr kan utformas på olika sätt och ha skilda syften. Situationen är alltså långt mer komplex än den bild som Mikael EskilanderSSon tecknar i sin interpellation.

Vi lever i en värld där människor rör på sig och flyttar över landsgränser. Den internationella privaträtten syftar till att lösa tvistefrågor som har anknytning till flera länder. Reglerna kan leda till att svenska domstolar kan komma att tillämpa utländsk rätt som skiljer sig från de regler som gäller här i landet.

Det är en naturlig ordning. Det kan få stora och oförutsedda rättsverkningar för enskilda om regler som de utgått från ska gälla inte tillämpas i Sverige. Samtidigt innebär reglerna om ordre public att en bestämmelse i utländsk lag inte får tillämpas här om det skulle vara uppenbart oförenligt med grunderna för den svenska rättsordningen.

Det står Mikael EskilanderSSon fritt att tolka de domar som Högsta domstolen nyligen meddelat i fråga om avtal om mahr. Jag nöjer mig med att konstatera att Högsta domstolen med ledning av gällande lagstiftning har tagit ställning till hur de avtal om mahr som var aktuella i målen skulle kvalificeras, enligt vilket lands lag avtalens giltighet skulle bedömas och hur ett av avtalen skulle bedömas enligt svensk materiell rätt. Det går alltså att hantera den här typen av frågeställningar med gällande regelverk.

Det bör i sammanhanget påpekas att Sverige inom ramen för ett fördjupat samarbete i EU har varit med om att ta fram två förordningar med internationellt privat- och processrättsliga regler om makars och registrerade partners förmögenhetsförhållanden. Förordningarna kommer i stor utsträckning att ersätta svenska regler.

Förordningarna, som börjar tillämpas den 29 januari 2019, kommer att underlätta för internationella par. Regeringen har utsett en särskild utredare som senast den 31 oktober i år ska lämna förslag till författningsändringar med anledning av förordningarna.

Det finns alltså flera skäl till att inte vidta några lagstiftningsåtgärder om mahr.

Anf. 56 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Tack, Morgan Johansson, för svaret.

Jag tror att vi kommer att kunna återkomma till EU:s förordningar senare, när det finns konkreta förslag.

I övrigt kan jag bara säga att det stämmer att det inte finns någon helt fast mall för vad mahr är, vilket beror på att mahr inte är något avtal utan i stället är kopplat till kulturella förespeglingar och traditioner. Mahr nämns även i Koranen.

Mahr är normalt inte en reglering av de ekonomiska förhållanden som råder mellan personerna före vigseln, vilket är fallet med ett äktenskapsförord. Därför bör mahr aldrig vara giltigt i Sverige.

Domen i Högsta domstolen klargör också att mahr i det fall som tas upp inte är giltigt som avtal eller som äktenskapsförord i Sverige. Dock finns det några skrivningar i domen som öppnar upp för en annan tolkning i andra fall.

Annars är jag i stort sett nöjd med Högsta domstolens dom och tolkning. Jag är även nöjd med Morgan Johanssons svar så här långt, så jag har inte för avsikt att utnyttja mina övriga inlägg i denna interpellation.

Anf. 57 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Då finns det inte så mycket övrigt att tillägga, mer än möjligen att klargöra att det inte är så att svenska domstolar sitter och dömer lite hur som helst efter utländsk rätt och att detta skulle innebära att man systematiskt kränker kvinnor eller betraktar dem som mindervärdiga.

Det är precis tvärtom – reglerna om ordre public är till för att sätta en bottenplatta för hur sådana domar ska se ut.

I detta fall var det så att Högsta domstolen inte dömde enligt utländsk rätt, utan man dömde enligt svensk rätt. Men det är också så att om man hade valt att döma enligt – i det här fallet – iransk rätt hade utfallet för kvinnan förmodligen blivit bättre än vad som nu blev fallet, när man dömde enligt svensk rätt. Då hade hon nämligen haft rätt till de pengar som hon menar att hon blivit lovad i händelse av skilsmässa.

Så kan alltså tillvaron också vara. I detta fall bedömde man dock att paret hade en sådan anknytning till Sverige att svensk rätt skulle gälla.

Jag ska inte säga att det är vanligt förekommande att domstolar dömer enligt andra länders rättsordningar, men det förekommer. Det handlar inte bara om att man i Sverige dömer enligt utländsk lag, utan det kan också vara tvärtom. Utländska domstolar dömer ibland enligt svensk rätt, eftersom man måste ta hänsyn till avtal som tecknats i andra länder och till rättsordningen där.

Hela tiden finns dock denna grundläggande bottenplatta – man kan aldrig gå under det som är grundläggande för vår rättsordning.

Vi fortsätter förstås att följa detta väldigt noga. Några skäl för ytterligare lagstiftningsinitiativ finns dock inte, med anledning av domarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2016/17:515 om automatisk gemensam vårdnad vid barnets födelse

Anf. 58 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Mikael Eskilandersson har frågat mig om jag och regeringen har övervägt att göra föräldraskapet i Sverige mer jämställt genom automatisk gemensam vårdnad.

I alla frågor som rör barn ska det finnas ett tydligt barnperspektiv. Gemensam vårdnad är i de allra flesta fall en ur barnets synvinkel mycket bra vårdnadsform. Det är för barnets skull viktigt att båda föräldrarna är delaktiga i barnets förhållanden och tar ansvar för barnet, vilket även barnkonventionen ger uttryck för.

Föräldrar som är gifta med varandra har gemensam vårdnad om barnet från barnets födelse. För ogifta föräldrar som är överens om att ha gemensam vårdnad finns det möjlighet att på ett enkelt sätt få detta, till exempel genom att anmäla detta till socialnämnden i samband med bekräftelse av faderskap eller föräldraskap.

För ogifta föräldrar som inte är överens får vårdnadsfrågan prövas i domstol utifrån vad som i det enskilda fallet är bäst för barnet. I sådana fall kan det många gånger saknas förutsättningar för gemensam vårdnad, till exempel om det förekommit våld eller andra övergrepp mot modern.

Det framstår därför inte som lämpligt med en ordning som innebär att ogifta föräldrar automatiskt får gemensam vårdnad om barnet från barnets födelse. Jag kan också konstatera att riksdagen vid ett flertal tillfällen, senast i mars, tagit ställning till att det inte är aktuellt att se över frågan om automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar.

Anf. 59 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Mycket riktigt är det så att om föräldrarna är gifta har de automatiskt gemensam vårdnad om barnet. Om föräldrarna däremot inte är gifta finns det ingen naturlig rätt för pappan. Då är det upp till mamman huruvida pappan ska vara en del av barnets liv från början.

Jag tycker att vi 2017, som vi nu har kommit en bra bit in på, borde ha kommit lite längre när det gäller jämställt föräldraskap än att lämna över det till mamman huruvida pappan ska få bli en del av barnets liv.

För ett par år sedan, eller lite mer, gjorde civilutskottet ett gemensamt ställningstagande. Utskottet ville se att man kunde registrera faderskapet tidigare, alltså innan barnet hade fötts. Om man har registrerat faderskapet före barnets födsel vore det naturligt att man även får gemensam vårdnad när barnet väl föds. Då finns det, precis som vid ett äktenskap, en tydligt utpekad pappa.

Dessutom finns det faktiskt inte någon garanti för att pappan är den som är mannen i förhållandet, så det skulle definitivt inte vara säkrare på grund av äktenskap.

Sedan kan jag tycka att det är märkligt att pappan ständigt lyfts fram som potentiell våldsverkare gentemot barnet och mamman, för inte blir man mer potentiell våldsverkare för att man inte är gift. Det måste man i så fall vara även om man är gift med mamman. Och i det fall mannen är gift med mamman ser man ju inga problem med att de har gemensam vårdnad från barnets födelse.

Givetvis ska vi inte ge våldsverkare, oavsett om de är manliga eller kvinnliga, rätten till vårdnaden om barnet, men det måste man hantera på ett annat sätt. Det kan ju faktiskt också vara en mamma som är olämplig för sitt barn. Då finns det förhoppningsvis vissa möjligheter för samhället att gå in och ta ifrån en sådan person vårdnaden om barnet.

Att pappor i samboförhållanden eller i förhållanden där pappan och mamman inte bor tillsammans skulle vara sämre eller mer våldsamma ställer jag mig definitivt tveksam till.

Sedan tycker jag att regeringen har haft en väldigt konstig syn på pappan överlag. Man införde bland annat rätten till inseminering för ensamma kvinnor, och då var det helt plötsligt inget större problem att det inte fanns en pappa med i bilden. Då får mamman samtliga föräldradagar.

Det finns många undersökningar som visar att barn behöver en närvarande pappa och att en frånvarande pappa kan ge nackdelar längre fram i livet. Därför borde det vara samhällets uppgift att försöka knyta pappan till barnet, så att barnet och pappan får en känsla för varandra redan från födseln.

Nu har Norge infört automatisk gemensam vårdnad vid barnets födelse. Det är ännu för tidigt att säga vad det kommer att leda till. Det har inte skett någon uppföljning, vad jag vet, än så länge. Men jag har svårt att tänka mig att de skulle ha infört det om de såg så stora problem med att pappor i samboskap eller ogifta pappor överlag var våldsverkare.

Anf. 60 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag tror att man skulle ta stora risker om man skulle göra det som Mikael Eskilandersson är ute efter.

Jag tror nog att vi vet ungefär hur det fungerar i grunden. Är man gift får man automatiskt gemensam vårdnad, för där finns en juridisk bindning i botten, som vi alldeles nyss pratade om. Är man inte gift men är överens är det heller inga problem. Men det fall vi ser på här är när man inte är gift och inte är överens. Det är precis därför vi tar upp de fall där det verkligen kan bli helt stötande att göra som Mikael Eskilandersson säger. Det innebär till exempel att om ett barn tillkommer efter en våldtäkt skulle våldtäktsmannen automatiskt bli vårdnadshavare till barnet. Det är ju helt stötande! Det kan inte ens Sverigedemokraterna stå bakom. Men det vore faktiskt en effekt om man skulle gå den väg som Mikael Eskilandersson förespråkar. Ett annat fall är om pappan har utsatt mamman för våld, kanske under lång tid, och hon då inte vill gå med på gemensam vårdnad. Om hon inte går med på gemensam vårdnad blir det en domstol som gör bedömningen utifrån barnets perspektiv, vad som är bäst för barnet. Så fungerar det i dag, och det tycker jag är riktigt. Men skulle vi gå den väg som Mikael Eskilandersson vill blir det exakt dessa stötande situationer, och det vill inte jag.

Jag är inte bara för jämställdhet, utan jag ser också att de här situationerna ofta kan utmyнна i att en våldsutsatt och svagare part kan råka väldigt illa ut. I det läget måste lagstiftaren stå på kvinnans sida. Så enkelt tycker jag att man kan uttrycka det.

Är man inte överens, om våldsanvändning ligger i botten, till exempel övergrepp eller annat, är det till slut en domstol som sluter tvisten. Men det är för att inte hamna i de här situationerna som vi har den här typen av lagstiftning, och därför ska vi heller inte gå någon annan väg.

Anf. 61 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Morgan Johansson skarvar ganska friskt när det gäller vad jag sa och vad jag vill göra. Påståendet att våldtäktsmän skulle få delad vårdnad om barn är direkt barockt. Jag hänvisade till den lagstiftning som man införde i Norge. I den proposition som lagts fram där står det tydligt att i de fall där det finns problem med våld eller våldtäkt i bakgrunden ska

man inte ge gemensam vårdnad, utan detta gällde för de fall där barnet kommit till på ett normalt sätt och med ett normalt förhållande i bakgrunden. Det är samma sak när det gäller delad vårdnad efter våld mot mamman.

Det jag vill ha infört i Sverige är precis samma lagstiftning som man nu provar i Norge, och den tar hänsyn till om det finns våld eller våldtäkt inblandat. Det är inte en påtvingad gemensam vårdnad i det fallet.

När vi så småningom får ett nytt regelverk, där faderskapet ska kunna tecknas innan barnet föds, vore det kanske lämpligt att också införa gemensam vårdnad, för även om man är överens i dag är det inte så att man får gemensam vårdnad den dagen barnet föds. I det fall mamman till exempel skulle dö vid förlossningen kan barnet mycket väl stå helt utan vårdnadshavare, och det har faktiskt skett vid åtminstone ett par tillfällen. Det i sig borde inte behöva hända, speciellt inte om man kan registrera faderskapet tidigare. Har man då registrerat faderskapet före förlossningen borde man kunna få gemensam vårdnad, även om man inte har fyllt i rätt papper.

Anf. 62 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! När det gäller de fall där faderskapet registrerats tidigare har jag förstås ingen behård inställning. Det är klart att det där skulle kunna finnas en öppning. Men det är inte det som det här i grunden handlar om, utan det handlar om att vända på synsättet, det vill säga att automatiken här ska vara det som är grundregeln.

Om man går den väg som Mikael EskilanderSSon vill göra vid låt säga en våldtäktsituation är det alltså den våldtäktsutsatta kvinnan som ska väcka och driva processen för att få den gemensamma vårdnaden upphävd. I Sverige står lagstiftaren i det fallet i stället på kvinnans sida. Här ställer sig Sverigedemokraterna inledningsvis alltså på mannens sida, den man som har utövat våldet, och det tycker jag är djupt stötande.

Den ordning som vi har i dag tycker jag fungerar väl, och jag är inte beredd att ändra på den. När man är i dessa svåra situationer måste man känna att man har lagstiftaren i ryggen.

Anf. 63 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Morgan Johansson kommer återigen in på detta med våldtäkter. Fortfarande står det klart och tydligt i den proposition som antogs i Norge att våldtäkter och våld i olika former skulle göra mannen till icke havande av gemensam vårdnad. Han skulle alltså inte längre ha rätt till gemensam vårdnad. Jag ser egentligen inte någon anledning till att jag ska förklara en gång till att det givetvis inte är dessa fall det handlar om.

För att framhålla hur viktiga båda föräldrarna är för barnet borde det vara naturligt att båda föräldrarna får gemensam vårdnad när barnet föds.

Det är intressant att Morgan Johansson inte kommenterar hur man ska göra när det gäller mammor som dör i samband med förlossningen. Där försvinner den gemensamma vårdnaden plötsligt helt, eftersom det är mamman som ensam har vårdnaden som det ser ut i dag. Det är ett problem som man skulle bli av med om man hade gjort så som vi vill, det vill säga ge gemensam vårdnad i normalfallet.

Det måste alltid finnas en pysventil där man kan ta bort vårdnaden från pappor som är olämpliga. Det måste man även kunna göra från mammor som är olämpliga. Också mammor kan utsätta sina barn för våld. Det är inte bara pappor som kan utgöra ett problem.

Jag ser inte varför det skulle vara ett mycket större problem med pappor som inte är gifta med mamman jämfört med dem som är gifta. Gifta får ju automatiskt gemensam vårdnad. Men med dagens dåliga statistik vad gäller giftermål borde vi se över systemet så att det fungerar även bland ogifta föräldrar.

Anf. 64 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S):

Herr talman! Vi måste ändå förhålla oss till verkligheten. Mikael Eskilanderesson säger att det finns kvinnor som utövar våld. Ja, det finns det, men det mesta våldet som utövas i vårt samhälle, både inom och utom husets väggar, utövas faktiskt av män. Risken att hamna i en sådan här situation är därför mycket större för kvinnor än för män, och då ska kvinnor känna att de har lagstiftaren i ryggen.

Om modern skulle dö i samband med förlossningen, vilket händer ytterst sällan i Sverige, har vi en ordning för det. Då får man fastställa faderskapet efteråt och ta vårdnadsfrågan då. Såvitt jag kan bedöma fungerar det utmärkt.

Jag tror att Mikael Eskilanderesson har konstruerat ett problem som han vill få löst genom att göra ett systemskifte i dessa viktiga och grundläggande frågor, men det är jag inte beredd att bidra till.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2016/17:482 om utfodring av vilt

Anf. 65 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jesper Skalberg Karlsson har frågat mig om jag och regeringen har påbörjat en beredning av ett nytt förslag till regelverk för utfodring av vilt och när jag och regeringen kommer att återkomma till riksdagen med skarpa förslag som rör utfodring av vilt.

Riksdagen antog inte regeringens förslag i proposition 2015/16:199 *Vildsvin och viltskador* eftersom det ansågs för långtgående. Därefter har riksdagen uppmanat regeringen att komma med ett nytt förslag som går mer i linje med riksdagens synpunkter.

Det har även kommit förslag från organisationer, bland annat från Svenska Jägareförbundet, Sveriges Jordägareförbund och Lantbrukarnas Riksförbund, LRF, som till stor del liknar miljö- och jordbruksutskottets förslag.

LRF kom den 10 mars 2017 med en ny framställan där förbundet föreslår nya regler i jaktlagstiftningen som ger möjlighet att villkora, inte förbjuda, utfodring av klövvilt.

Frågan är komplex, och det tar tid att analysera och bereda hur vi bör gå vidare med olika förslag.

Naturvårdsverket publicerade i början av året en kunskapsammansättning, *Utfodring av klövvilt – direkta och indirekta effekter på viltet och den omgivande miljön*. Även om denna kunskapsammansättning inte ger några konkreta lösningar eller svar när det gäller utfodring kommer den att ligga till grund för Naturvårdsverkets fortsatta arbete när det gäller utfodring av klövvilt.

Dessutom pågår forskningsprojekt på Sveriges lantbruksuniversitet om hur älgars hälsa kan påverkas av utfodring.

Sveaskog AB har alldeles nyligen presenterat nya riktlinjer för viltförvaltning och jakt där riktlinjerna för utfodring är mer strikta.

Svenska Jägareförbundet har fått i uppdrag att aktivt motverka stödjande utfodring under vegetationsperioden.

Regeringen arbetar med frågan kontinuerligt och engagerat under den fortsatta beredningsprocessen och följer utvecklingen av olika aktörers initiativ.

Anf. 66 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Sven-Erik Bucht för svaret.

Jakt och viltvård har ett brett folkligt stöd i Sverige. Det är djupt förankrat i den svenska folksjälen att vara i skogen och jaga, och det är välkommet. Vi har en svensk modell för detta där samarbete och förståelse kanske är de viktigaste ledorden.

Jägareförbundet och jägarna är här en viktig röst för att berätta om hur det står till med djuren i skogen och hur viltstammarna utvecklar sig. Inte minst i viltförvaltningsdelegationerna är svenska jägare en viktig röst som tampas med andra.

Lägg därtill att kött från vilt är välkommet i ett land där vi talar mer och mer om hållbara livsmedel. Det är ju både antibiotikafritt och ganska magert.

Vår svenska modell för jakt och viltvård ska vi värna. Vi ska utveckla och inte avveckla den. Vi borde lära andra, för sedan 60-talet har vi haft en god utveckling för våra fyra stora rovdjur och för viltet generellt i Sverige.

När det gäller frågan om utfodring av vilt var regeringens förslag väldigt långtgående. Att föreslå ett generellt förbud var verkligen att skjuta med stora bössan.

Jag instämmer till hundra procent i att det finns problem med utfodring, men problemet rör inte allt vilt. Det rör i huvudsak utfodringen av klövvilt, så det är detta man borde se över och rikta in sig på.

Jag kan hålla med om att det finns problem. Skulle man till exempel välta ett lastbilsflak med godis i skogen för att djur ska äta upp det och man sedan ska jaga dem, ja, då är det ett stort problem. Det är dock redan i dag ett miljöbrott. Men ett generellt förbud som man måste söka dispens från skulle även gälla saltstenar, talgbollar och annat som är mycket mindre och faktiskt bra viltvårdsåtgärder som vi vill se mer av.

Jag hoppas att regeringen jobbar aktivt med denna fråga även om den kan vara komplex. Under senare år har många frågor som har legat i gränslandet mellan naturskydd och jakt och viltvård eller skogsbruk, till exempel artskyddsförordningen, terrängkärningslagen och livsmedelsstrategin,

antingen blivit försenade eller till och med legat kvar i en byrålåda någonstans. Det vore tråkigt om så skedde här, för detta är en fråga som vi behöver komma framåt med.

Jag hoppas att regeringen tar krafttag för att få till ett bra regelverk innan mandatperioden är slut, för nu brinner det faktiskt i knutarna. Har statsrådet möjlighet att utveckla hur han ser på LRF:s förslag om att villkora snarare än förbjuda utfodringen? Det skulle vara intressant att ta del av det.

Jag instämmer i mångt och mycket med det som miljö- och jordbruksutskottet sa i höstas. Vi vill ha en reglering, men den ska kunna vara områdesspecifik och tidsbegränsad. Vi vill inte ha ett generellt förbud mot utfodring av djur eftersom det kan leda till att djur svälter, och det vore fel väg framåt för jakten och viltvården i Sverige.

Anf. 67 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jag vill tacka Jesper Skalberg Karlsson för möjligheten att diskutera detta så att jag kan få ge min syn på frågan om utfodring av vilt.

Jag håller med Jesper om att jakt och viltvård är djupt förankrade i den svenska folksjälen. Låt mig dock påminna om att det finns andra näringar som också är djupt förankrade i den svenska folksjälen, nämligen jordbruket och skogsbruket. Dessa drabbas av väldiga skador på grund av viltet. Detta har påvisats och blivit tydligt när dessa frågor beretts i Jaktlagsutredningen och i de organisationer som företräder näringarna.

Dessa näringar är viktiga för det svenska samhället. De är viktiga för att vi ska kunna fortsätta att bygga välstånd i Sverige, och det gäller både jordbruket och skogsbruket. Därför, Jesper Skalberg Karlsson, var det beklagligt att riksdagen röstade ned vårt förslag.

Vi saknar verktyg i dag. Jesper säger att vi behöver komma framåt. Vi hade förslag för att komma framåt och verkligen ta tag i denna fråga. I dag saknar vi verktyg, och det finns inget stöd i jaktvårdslagstiftningen. Detta får givetvis omfattande konsekvenser för när man utfodrar vilt, och detta är något som regeringen ville och vill komma åt.

Min bedömning är att Alliansens förslag var ett hastverk som saknade konsekvensanalys. Det är svårt att genomföra ett förslag på det sättet utan att göra en omfattande komplettering, vilket vi håller på att titta på. Det krävs faktiskt.

Jag ser inte att förslaget, så som det är skrivet, helt och hållet kan komma till rätta med de problem som finns när det gäller klövviltstammarna. Minskad utfodring leder enligt regeringen till mindre vilt och minskade skador på såväl jordbruk som skogsbruk. Det leder också till färre trafikskador, som ökar på grund av den okontrollerade utfodring som skett under lång tid.

Det förslag som regeringen lade på riksdagens bord var inte ett totalförbud. Det var ett totalförbud under vegetationstiden, då tillgång till naturligt foder finns för viltet. I förslaget fanns dessutom goda möjligheter till undantag. Jag vet inte vad som för i Alliansen när man, kanske bara av prestigeskäl, sänkte ett mycket väl genomarbetat förslag. Man brydde sig inte om de viktiga näringarna jordbruk och skogsbruk när man röstade ned förslaget.

Precis innan jag kom hit var jag på LRF:s årsstämma. När jag lämnade den och stod på trappan kom representanter från stämman och sa: Bucht! Försök förklara för Alliansen hur viktigt det är att komma till rätta med utfodringen av vilt! Jag sa: Jag ska försöka göra vad jag kan.

Anf. 68 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag tycker att det är kul att statsrådet har varit på LRF:s stämma – jag tror att det var en trevlig tillställning. Jag har noterat att den nyvalde ordföranden Pelle Borgström sagt att äganderätten är hans i särklass viktigaste fråga. Jag läste i Dagens industri i går att statsrådet Bucht inte vill göra något när det gäller detta, eftersom man säger nej till en översyn av artskyddsförordningen. Det här har skogsindustrin lyft upp gång på gång, men regeringen säger nej.

När det gäller prestige skulle jag säga att jag är en ganska anspråkslös ledamot. Däremot finns mycket prestige hos regeringen, för i ärlighetens namn är det inte så att riksdagen skriver förslag till lagtext. Konstitutionellt är riksdagen den lagstiftande makten – absolut – för det är här vi röstar om lagar. Men vi kan inte gå till riksdagens utredningstjänst och be dem skriva ett lagförslag. Den makten ligger hos regeringen.

Regeringen har 4 000 på sitt regeringskansli. Jag ser inte en tillstymmelse till lika stor tjänstemannauppslutning i detta hus. Problemet ligger snarare i att regeringen valde att inte förankra sitt förslag till ny lagstiftning hos riksdagens partier. Detta, om något, är lite av prestige, om jag får recensera själv.

Det finns fler saker som reglerar viltpopulationen än enbart utfodringen. Det är klart att utfodring spelar roll, men jakt spelar också roll. Det som regeringen har gjort på jaktsidan under de senaste åren har haft blandad framgång. Om vi tittar på vapendirektivet, viltförvaltningsdelegationerna och de flesta frågor som rör jakt och viltvård i Sverige ser vi att det har gått åt ett enda håll: mot Miljöpartiets ganska extrema hållning. Den säger att jakt egentligen är mindre önskvärd och att det enbart är skogsturism vi ska värna. Men jag tror inte på det, inte för fem öre.

Det måste finnas en balans. Det måste finnas möjlighet att hålla på med såväl jakt och viltvård som naturturism. Det måste finnas möjlighet att ha skogsbruk och jordbruk. Regeringen skulle kunna släppa prestigen och sluta tjura över att de inte fick gehör för sin proposition. Ta fram en ny proposition, eller – ännu bättre – lägg fram en bra proposition från början!

Att man lägger fram saker lite vind för våg och ser om de får stöd eller inte är inte särskilt framgångsrikt. Där kan vi väl vara ärliga mot varandra. Om man nu är mån om att LRF ska få sin vilja igenom och deras ledamöter säger till statsrådet Bucht att han ska ta tag i detta, varför har då LRF ungefär samma syn som Alliansen hade i höstas? Ska Sven-Erik Bucht stå här och säga att han tycker som jag fast mer? Det är en udda hållning från en regering som lägger fram propositioner lite si och så och som dessutom kanske struntar i riksdagens tillkännagivanden de gånger man inte får gehör. Det är ett konstigt förhållningssätt, om man sitter på resurserna att kunna föreslå lagändringar som gör det enklare för jägarna och viltvården i Sverige.

Statsrådet får gärna förtydliga vad han menar. Vad är det man vill egentligen? Vill man komma framåt med konstruktiva lösningar, eller vill man sitta och vara lite sur?

Prot. 2016/17:116
30 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 69 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jag skulle vilja ge Jesper Skalberg Karlsson ett gott råd: Besök skogsföretagen, och tala med näringen inom skogen! Besök och tala med jordbrukarna inom näringen, och lyssna på vad de säger om detta!

Utfodring blir allt vanligare, och man utfodrar året runt. Även under vegetationstiden tippas man stora lass, trots att det finns tillgång till foder naturligt. Det är beklagligt. Det ökar riskerna för skador avsevärt, och det ökar också riskerna för trafikolyckor. Det finns bra statistik för detta, ekonomisk statistik för hur mycket detta drabbar inte minst jordbruket. Det finns också statistik för hur många trafikskador det orsakar.

Förra året hade vi ett stort ollonår, alltså väldigt mycket naturligt foder, och dessutom hög utfodring under denna tid. Detta gör givetvis att det blir en omfattande, växande population av vilt och också omfattande skador på jordbruk och skogsbruk. Minskad utfodring är ett viktigt verktyg, men det är givetvis även avskjutning.

Vi har jobbat mycket med jaktfrågorna för att komma till rätta med mycket av den oordning som Alliansregeringen lämnade efter sig när det gäller jaktfrågor, inte minst jakt efter stora rovdjur. Titta på hur det såg ut med vargjakten – med överklaganden, stoppad jakt, överklaganden och stoppad jakt. Nu har vi bringat ordning och reda i denna jakt. Det har krävts stora insatser för att göra lagförändringar och få ordning på vargjakten.

En annan jaktfråga där Alliansen också ställde till det när man inledde sin regeringsperiod tidigt i den första omgången var fjälljakten. Den förändring man gjorde där utestängde många av våra svenska jägare från att jaga där de hade jagat under lång tid. Precis som Jesper Skalberg Karlsson sa är jakten väl förankrad i folksjälen. Det struntade man i, men detta har vi också rättat till.

Alla dessa saker tar tid. Det förslag som riksdagen har kommit med är komplext och behöver utredas och belysas ordentligt innan ett nytt lagförslag kan tas fram. Detta är inte gjort i all hast.

Anf. 70 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för detta svar. Det blir lite märkligt att jag uppmanas att träffa jordbrukare och skogsföretagare och att ta mig ut i landet och se problemen. Jag gör det, och jag äger skog. På gården där jag växte upp hade jag djur från att jag föddes. Och min släkt har jagat i generation efter generation. Jag kan inte se att jag behöver ge mig ut i verkligheten för att se de problem som Sven-Erik Bucht försöker ge mig ut i av finns. Det är klart att det finns problem, och jag vill lösa dem. Det är nog bra om regeringen kan komma upp lite grann ur skyttegraven. Man är fast i den förra mandatperioden. Då var det så jobbigt och svårt.

Men vad har regeringen egentligen åstadkommit? Statsrådet Sven-Erik Bucht säger här att det nu är ordning och reda på vargjakten. Man har gått på Miljöpartiets förslag när det gäller vargjakten. Jag är tveksam till om jag tycker att det var ett önskvärt implementerande från början. Det var rätt rönt den första säsongen när det nya förslaget hade trätt i kraft.

Jag hör inte heller några förslag på hur man vill komma framåt med ny lagstiftning på detta område. Jag vill också att man reglerar utfodringen. Men jag tror inte att det finns stöd i Sveriges riksdag för att ha ett generellt förbud. Jag tror inte heller att det är den bästa lösningen. Men om statsrådet nu säger att han ska gå utskottet till mötes och komma tillbaka med lagstiftning på detta område som är mer i linje med det som utskottet har anfört är det välkommet. Men frågan blir då när det kommer att ske. Det är många saker som bereds inom Regeringskansliet, men det är ganska få som hittar ut därifrån. Det skulle därför vara trevligt om vi kunde få ett svar på när detta faktiskt kommer.

Anf. 71 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Alliansens reglering av vargjakten fungerade inte, riksdagsledamot Jesper Skalberg Karlsson. Den förkastades till och med av högsta instans i vårt rike, av Högsta förvaltningsdomstolen, därför att den inte var rättssäker. Det är det som vi har lagt till rätta. Vi har sett till att jakten är rättssäker, att den fungerar och att den i praktiken också blir en jakt. Det tog tid att få ordning på den oreda som fanns.

Frågan är mycket komplex, Jesper Skalberg Karlsson, och det tar tid att analysera den och bereda hur vi ska gå vidare med de olika förslag som finns. Det kräver en hel del jobb. Det kräver att vi följer den pågående forskningen om dessa saker. Det kräver också att vi följer de olika åtgärder som vidtas av myndigheter, bolag och ideella organisationer i fråga om detta arbete. Detta är någonting som regeringen arbetar med kontinuerligt, och vi följer utvecklingen av de olika aktörernas initiativ. Vi vill bringa ordning och reda också på detta område. Det är inte ordning och reda. Denna utfodring skapar oerhört stora ekonomiska konsekvenser för både jordbruk och skogsbruk i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2016/17:484 om anmälningsplikt för åtelkamera

Anf. 72 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jesper Skalberg Karlsson har frågat justitie- och migrationsministern om ministern och regeringen har påbörjat en beredning för att lägga fram skarpa förslag som ersätter tillståndsplikten för åtelkamera med en anmälningsplikt och när ministern och regeringen avser att återkomma till riksdagen med skarpa förslag som ersätter tillståndsplikten för åtelkamera med en anmälningsplikt.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Regeringen lämnade den 14 juli 2016 proposition 2015/16:199 *Vildsvin och viltskador* till riksdagen. I propositionen konstateras att det i nuläget inte finns förutsättningar att gå vidare med förslaget att ersätta tillståndsplikten med ett anmälningsförfarande men att regeringen avser att överväga frågan vidare inom ramen för en översyn av kameraövervakningslagen. I tilläggsdirektiv till Utredningen om kameraövervakning –

brottsbekämpning och integritetsskydd har utredaren getts i uppdrag att under arbetet bland annat analysera hur en anpassning av kameraövervakningslagen till EU:s nya dataskyddsreglering förhåller sig till Jaktlagsutredningens förslag om kameraövervakning av vildsvinsåtlar.

I ett tillkännagivande med anledning av propositionen uppmanar riksdagen regeringen att snarast återkomma med förslag om att ersätta tillståndsplikten för kameraövervakning med ett anmälningsförfarande.

Utredningen om kameraövervakning är i sitt slutskede och ska redovisa uppdraget senast den 15 juni 2017. Jag vill inte föregripa utredningens slutsatser i frågan. Regeringen återkommer till frågan i samband med beredningen av utredningens förslag.

Anf. 73 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Vildsvinsstammen breder ut sig ganska kraftigt i Sverige. Det för med sig skador, som vi hörde i den tidigare interpellationsdebatten, i form av bök och återbök. För lantbrukare kan det handla om att de förlorar stöd när vildsvinen bökar upp betesmark och vallodlingar. För villaägare handlar det om gräsmattan och trädgårdslandet. Och för skogsbruket handlar det om skogsbilvägarna.

Dessa vildsvin rör sig över ganska stora områden. De förflyttar sig över många fastigheter i jakt på föda och plats för lega. För att man ska komma till rätta med denna utmaning krävs det en ganska god dialog mellan markägare och jägare i de fall där det inte är samma person.

Tittar man på vad riksdag och regering gör för vildsvinsjakten är det ganska frikostigt minst sagt. Det jagas inom allmän jakttid och dygnet runt. Årsungar jagas året om. Man kan jaga med hund, man kan jaga med fast belysning vid åtel och man kan använda en del fångstredskap. Det finns ganska många möjligheter att bedriva jakt på vildsvin.

Men på många håll i landet är populationerna fortsatt ganska täta och problematiska. Det leder, som sagt, till stora ekonomiska skador och i förlängningen också till en förlorad framtidstro för den som gång på gång får sin mark förstörd.

För att komma till rätta med detta är det många som använder sig av just åtelkameror, alltså kameror som ser djuren när de passerar så att man vet var de befinner sig och ungefär hur många de är. Problemet är att det är ganska få som söker tillstånd för att sätta upp åtelkameror. Det är alltså fler åtelkameror som säljs än vad som länsstyrelserna har beviljat tillstånd för. Det blir då en fråga för politiken att fundera på om det är hållbart att behålla systemet på det sätt som det ser ut i dag.

Då kan man göra på lite olika sätt. Jaktlagsutredningen har föreslagit att man i någon mening bör ersätta detta tillståndsförfarande, som helt enkelt saknar förankring, med någon sorts anmälningsplikt och att man då kompletterar detta med att man på de platser där man har en åtelkamera märker ut att det faktiskt sitter en kamera där.

Det kan ha hänt någonting de senaste månaderna, men såvitt jag vet finns det inga åtelkameror som har integritetsskydd, det vill säga att de, om en människa i stället för ett vildsvin fångas på bild i skogen, på något sätt skulle suddas ut denna människa.

Denna ordning med en anmälningsplikt snarare än en tillståndsplikt är någonting som en majoritet av Jaktlagsutredningens remissinstanser i princip har gett sitt stöd till.

I detta läge när vi har ett tillkännagivande från riksdagen och när regeringen har tillsatt denna utredning finns det skäl att först och främst fråga vad regeringen vill och om man kommer att följa detta tillkännagivande från miljö- och jordbruksutskottet. I det fall som detta inte skulle vara möjligt att tillämpa på grund av EU-lagstiftning, vilka andra vägar ser statsrådet då att man kan ta? Det blir nämligen problematiskt om vi har tusentals kameror ute i landet som filmar människor som inte vet att de blir filmade.

Jag tror dessutom att om man får fram ett förslag som innebär att man ersätter tillståndsplikten med en anmälningsskyldighet kommer också acceptansen och viljan att sätta upp skyltar om att det finns kameror uppsatta att öka. Det vore faktiskt bra för både jägare och allmänheten som vistas i skog och mark.

Anf. 74 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jag tackar riksdagsledamot Jesper Skalberg Karlsson för möjligheten att debattera frågan om anmälningsskyldighet för åtelkameror. Den har lite sin grund i den jaktlagsutredning som presenterades för ett antal år sedan och ett av de delbetänkanden som fanns då. Detta delbetänkande rörde flera olika frågor, bland annat viltskador, utfodring och arrendatorers jakträtt – men också kameraövervakning.

Förslaget remitterades ut och fick kraftig kritik, framför allt från Datainspektionen. Det gjorde att Regeringskansliet under 2015 tog fram en kompletterande promemoria angående kameraövervakning av vildsvinsåtel. Tyvärr möttes det förslaget också av kritik, bland annat från länsstyrelserna, LRF och jägarorganisationerna.

Numera står det också ganska klart att reformen av EU:s dataskyddsreglering kommer att minska utrymmet för nationell lagstiftning på det här området. Det kan givetvis också få konsekvenser för regelverket när det gäller åtelkameror; det vet vi inte i dag. Den pågående utredningen ska analysera detta och även titta på hur man kan anpassa kameraövervakningslagen i dessa frågor till den nya EU-rätten på området och den dataskyddsreglering som finns där.

Man är precis i slutskedet med denna utredning, och den kommer att lämnas den 15 juni i år. Det är alltså inte många dagar kvar, och jag vill inte föregripa utredningen.

Anf. 75 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för den verklighetsbeskrivningen. Nu vet vi historiken, men jag undrar fortfarande vad regeringen tycker. Jag har tre frågor:

1. Instämmer man i problematiken när det gäller att det sitter åtelkameror uppe som det inte finns tillstånd för och hanteringen av dem?
2. Är man beredd att göra någonting åt detta?
3. Tittar man på några andra lösningar?

Anf. 76 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Som jag sa i mitt tidigare inlägg kommer utredningen inom några dagar. Jag vill vänta och se vad som sägs i den innan jag går vidare i detta.

Anf. 77 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! I och med den kommentaren är kanske denna interpellationsdebatt avslutad, men jag hoppas att regeringen tar de tillkännagivanden som kommer från riksdagen och miljö- och jordbruksutskottet på allvar. Det kommer mycket bra därifrån; vi hörde det i den tidigare interpellationsdebatten om utfodring av vilt – ett mer pragmatiskt förslag än det totalförbud som regeringen föreslog. Jag tror att det även i denna fråga finns skäl att lyssna på utskottet när det gäller att komma till rätta med åtelkameror och tillståndsprövningen för dem.

I övrigt får jag önska en trevlig kväll. Jag hoppas att regeringen jobbar intensivt med de beredningar som finns i Regeringskansliet. Det är nämligen några frågor som vi sitter och väntar på i riksdagen, och när de kommer behandlar vi dem så gott vi kan. Sedan får regeringen sträcka ut en hand och diskutera dem med utskottet om man vill ha stöd för dem, men det tror jag att statsrådet är medveten om, även om han har mer prestige än andra.

Anf. 78 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Regeringen vill skapa ordning och reda inom jakten, och det inbegriper även åtelkameror och vildsvinsjakt. Jag är väldigt nogga med att vi ska få ordning och reda kring det. Vi har en utredning om just denna fråga. Jag hoppas att riksdagsledamoten har respekt för att vi som regering måste invänta en utredning innan vi springer ut och säger att vi ska göra så eller så. Jag ser fram emot att få utredningen presenterad, och därefter kommer vi givetvis att vidta åtgärder.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2016/17:504 om havskonferensen och fiskeavtalen

Anf. 79 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jens Holm har frågat ministern för internationellt utvecklingssamarbete och klimat om statsrådet delar bedömningen att EU:s och andra industrialiserade staters fiskeavtal med fattiga länder bör upphöra eller i grunden omvandlas, ifall statsrådet avser att lyfta frågan på FN:s havskonferens i juni samt huruvida statsrådet kommer att verka för att fiskepartnerskapsavtalen omvandlas till samarbetsprojekt för att utveckla lokalt och hållbart fiske.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågan.

Regeringens grundinställning angående EU:s hållbara fiskepartnerskapsavtal är att fiske av EU-fartyg utanför unionen i princip ska ske på samma villkor som i EU:s egna vatten, det vill säga inom ramen för den reformerade gemensamma fiskeripolitiken. Det ställs numera krav på att EU-fartyg enbart får fiska med hänsyn till tillgänglig vetenskaplig information på det överskott av bestånden som inte nyttjas nationellt. Detta krav fanns även förut, men det tydliggjordes ytterligare i den senaste reformen.

EU kan också avbryta ett avtal om en kuststat bryter mot grundläggande principer när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter. Detta var frågor som Sverige aktivt verkade för under arbetet med den senaste reformen, men det är också frågor som vid behov lyfts fram vid varje diskussion om ett partnerskapsavtal.

Många fiskarter lever långt från kusten och är således arter som den inhemska flottan i partnerländerna inte har resurser att utnyttja till fullo. För en del av dessa länder är fiskeriavtal med bland andra EU en stor inkomstkälla. EU:s långsiktiga engagemang bidrar även till att utveckla och stärka fiskeriförvaltningen i avtalsländerna. Det görs bland annat genom att öronmärka medel, via EU:s sektorstöd, och genom deltagande i regionala fiskerierorganisationer. Genom uppföljningar av EU:s sektorstöd och ett fortsatt engagemang ges möjlighet att skapa förutsättningar för levande hav med hållbara fiskbestånd och en hållbar fiskerisektor i avtalsländerna.

Unionens närvaro kan även hindra att fler privata initiativ med kortsiktigare intressen tar över. Om EU säger upp ett avtal skulle sannolikt privata aktörer och andra fiskerinationer med kortsiktigare intressen öka sitt fiske. Sådan utveckling riskerar att försvåra arbetet för en hållbar förvaltning. Regeringen avser därför att fortsätta arbeta konstruktivt för att förbättra dessa avtal inom de ramar som fastslagits i fiskeripolitiken.

Med detta sagt står det globala fisket likväl inför stora utmaningar. Överexploatering och illegalt fiske har lett till att drygt 30 procent av världens marina bestånd fortfarande är överfiskade, en utveckling som inte kunnat vändas trots flera decenniers arbete. Det är därför viktigt att vi tillsammans även på global nivå fortsätter att arbeta aktivt för ett hållbart fiske som en del av en hållbar, havsbaserad ekonomi.

Därför ser jag fram emot att delta på FN:s havskonferens om mål 14 som inleds i New York nästa vecka. Friska hav och livskraftiga fiskbestånd är grundläggande för vår miljö och för att bekämpa fattigdom, trygga livsmedelsförsörjning och skapa välbefinnande för miljoner människor.

Anf. 80 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret på min interpellation. Jag ställde den till klimat- och biståndsminister Isabella Lövin, och det är Isabella Lövin som kommer att leda den svenska delegationen på havskonferensen i New York nästa vecka. Som jag har förstått det är havskonferensen väldigt mycket hennes idé. Det blir dock spännande att diskutera frågan även med Sven-Erik Bucht, som också ska vara på plats i New York.

Vid havskonferensen kan Sverige lyfta fram viktiga fiskefrågor, och det hoppas jag verkligen att man gör.

En av de frågor som jag tycker har glömts bort i sammanhanget handlar om vårt ansvar för fisket i fattiga länder. EU har slutit ett fjortontal fiskeriavtal med utvecklingsländer, företrädesvis i Afrika, och många av de länderna är gamla kolonier till EU.

Upplägget är så att EU betalar en summa, nästan uteslutande finansierat med våra skattemedel, till ett fattigt land – det kan vara Gabon, Kap Verde, Tanzania, Guinea-Bissau och så vidare – för att europeiska fiskeflottor ska få fiska upp fisken utanför landets kust. Det sker nästan ingen som helst lokal förädling av den fisk som fiskas upp, utan den förädlas i

Europa. Det är också i Europa som det stora värdet skapas på den fisk som fiskas upp.

Det som ministern tog upp här tidigare, att man bara ska fiska på ett överskott, är också väldigt diskutabelt. I många av länderna till exempel längs Västafrikas kust är fisken nästan helt och hållet utfiskad, och det är väldigt svårt att bedöma huruvida det finns ett överskott eller inte. Dessa länder har helt enkelt inte den kapaciteten.

Jag undrar, Sven-Erik Bucht, varför vi inte slutar upp med de här fiskeavtalen som faktiskt plundrar fattiga länder på deras fisk och i stället tar dessa EU-pengar och gör om avtalen till utvecklingsprojekt för att utveckla ett lokalt hållbart fiske där man också förädlar den fisk man landar lokalt.

Detta tycker jag att Sverige skulle kunna lyfta upp på havskonferensen. EU har ett väldigt stort ansvar i sammanhanget. Det är dock bra att det är en FN-konferens i New York, för det finns även andra aktörer som plundrar fattiga länder på deras fisk, exempelvis Kina, och därför vore det ett sådant ypperligt tillfälle att lyfta frågan om att göra slut på de nykoloniala fiskeavtalen på havskonferensen.

Det var min enkla fråga i interpellationen, herr talman, och jag konstaterar att jag inte får ett konkret svar från Sven-Erik Bucht på min konkreta fråga, nämligen: Avser den svenska regeringen att lyfta upp frågan om de här fiskeavtalen på konferensen i New York? Avser Sverige att verka för att dessa avtal ska ersättas med ett utvecklingsprojekt i syfte att utveckla en lokal och hållbar fiskeverksamhet?

Anf. 81 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Tack, Jens Holm, för att du lyfter upp denna viktiga fråga, och tack också för ditt stora engagemang! Det här är en viktig fråga, och visst finns det brister i avtalen. Det finns definitivt utrymme för förbättringar, och det är något som Sverige har drivit i diskussionerna inför EU:s förhandlingar med dessa stater.

Därför är jag också övertygad om att det är viktigt att regeringen fortsätter att arbeta på det sättet och fortsätter att jobba för att förbättra de här avtalen. Det är bättre att vara med i diskussionerna än att stå utanför, Jens Holm. Står vi utanför kan vi inte påverka avtalen på något sätt. Så är det i förhandlingar.

Regeringen avser att fortsätta arbeta på det här konstruktiva sättet och ständigt och jämt förbättra avtalen. Sverige driver väldigt mycket att fiskeflottorna själva ska betala. Det ska inte behöva gå ut över EU:s budget. I dag betalas ungefär 25 procent av fiskeflottorna, men vi driver en linje att de ska betala mer.

Vi driver också linjen att sektorsstöd ges till de här staterna för att utveckla fisket. Avtalen är transparenta och kontrollerbara, och det finns kommittéer som följer upp avtalen liksom att den vetenskapliga rådgivningen följs och om den förändras.

Fiskefrågorna kommer att lyftas upp på New York-konferensen. Speciellt hållbart fiske kommer att beröras. Spökfisket kommer att beröras. Men frågan om att EU-avtalen ska avslutas och övergå i någonting annat kommer inte att lyftas upp på det sätt som Jens Holm hävdar i sin interpellation.

Prot. 2016/17:116

30 maj

Svar på
interpellationer

Jag skulle vilja ställa frågan till Jens Holm: Vad ser du framför dig? Vad skulle hända om EU skulle bryta avtalen och inte ha dem kvar? Kan jag få höra din syn på detta?

Anf. 82 JENS HOLM (V):

Herr talman! Då fick jag i alla fall svar svart på vitt att den svenska regeringen inte tänker lyfta upp EU:s och andra länders avtal med fattiga länder, som gör att man plundrar dessa länder på deras fiskeresurser.

Jag tycker att det är olyckligt att man inte tar chansen när man nu åker till det som är decenniets kanske viktigaste havs- och fiskekonferens, nämligen den stora konferensen i New York. Det är verkligen en missad möjlighet, Sven-Erik Bucht.

Kanske har det lite att göra med att den svenska regeringen sedan ni kom till makten hösten 2014 vid åtta tillfällen har röstat för dessa nykoloniala avtal. Det gäller avtalen med Mauretanien, Guinea-Bissau, Kap Verde, Gabon och så vidare, avtal som bygger på att vi med våra skattepengar finansierar att stora europeiska fiskeflottor ska kunna fiska upp all deras fisk. Det sker ingen lokal förädling, det skapas inga lokala arbetstillfällen.

Låt mig ta ett konkret exempel, nämligen avtalet med Mauretanien som Sven-Erik Bucht och hans regering röstade för. Det är det största fiskeavtalet bland de afrikanska länderna: 59 miljoner euro, alltså ungefär en halv miljard svenska kronor, betalas varje år, varav den största delen till europeiska fiskeflottor. Mindre än en tiondel av pengarna i detta avtal går till så kallat sektorsstöd, alltså till att utveckla någon form av lokalt fiske och lokal förädling.

Så gott som all fisk som fiskas upp längs Mauretaniens kust inom ramen för det här avtalet, Sven-Erik Bucht, landas inte i Mauretanien. Den landas på Kanarieöarna, alltså i Spanien. Nästan inte en enda av de fiskare som finns på de många flottorna kommer från Mauretanien, utan det är europeiska fiskare – franska, spanska och så vidare – som fiskar upp fisken.

Jag vill fråga Sven-Erik Bucht vad det här avtalet har för vinster för Mauretanien. Vad vinner man på att ha ett sådant här avtal mer än att man får en del pengar från EU? Det får man, men ärligt talat, vore det inte bättre om Sverige och EU sträckte ut handen till Mauretanien och sa: Vi tar dessa 59 miljoner euro varje år och hjälper er att utveckla ert fiske!

Det är precis vad Mauretaniens regering vill. De vill utveckla ett lokalt fiske och en lokal förädling. Men det får man inte inom ramen för det här avtalet, för det fungerar inte så.

Sven-Erik Bucht ställde en konkret fråga till mig, och jag ska försöka svara på den. Vad skulle hända om man övergav de här nykoloniala fiskeavtalen? Det kan vi självklart vara herrar och bestämma över själva. Om vi bestämmer att vi vill att avtalen i stället ska övergå i samarbetsprojekt för att utveckla ett lokalt och hållbart fiske, ja, då är det precis det som jag ser framför mig.

Jag noterar också, som jag tog upp i min interpellation, att efter befrielsen av Namibia var en av de första sakerna man gjorde att överge sitt fiskeavtal med EU. Man sa i stället att man ville utveckla sitt eget fiske, och det har gått ganska bra för Namibia sedan dess. EU ville absolut inte detta, men Namibia har utvecklat sitt eget fiske.

Denna information står att läsa i *Tyst hav*, som är skriven just av Isabella Lövin och som är en stenhård vidräkning med EU:s nykoloniala fiskeavtal.

Prot. 2016/17:116
30 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 83 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! När man lyssnar på Jens Holm föreslår han väldigt många saker. Men om man ställer sig utanför, som han säger att vi ska göra, kommer man aldrig att klara av att förbättra avtalen. Det kommer inte att hända någonting, och kanske går det i en sämre riktning.

Sverige har sagt ja till ett antal avtal, men vi har också sagt nej till ett antal avtal. Det gäller avtalet med Marocko. Vi har sagt nej till avtalet med Senegal. Vi lade ned vår röst när det gällde avtalet med Guinea-Bissau därför att det fanns osäkra beståndsdata och det var svårt att säkerställa om det fanns ett överskott. De frågorna prövas. EU:s avtal är inte någon plundring, Jens Holm. EU:s avtal är nog de bästa avtal som de länderna kan få för närvarande.

De flesta avtalen handlar om tonfisk. De tonfiskavtalen innebär att EU:s flottor – det är framför allt Spanien och Frankrike som nyttjar dem – fiskar långt utanför kusten där de lokala inte ens har den typen av fartyg att de kan bedriva fiske. Det finns en god vetenskaplig grund för detta. Det finns bra analyser när det gäller tonfiskavtalen. Det är också mindre risk att de konkurrerar med det lokala fisket.

När det gäller blandbeståndsavtalen finns det kanske lite mer osäkerhet kring dem. De beståndsuppskattningarna är lite osäkrare. Även om man fiskar tolv nautiska mil utanför kusten och EU-fartygen inte kommer i direkt kontakt med de lokala fartygen uppskattar man att det fiskas på samma bestånd som rör sig i vattnen.

Vi måste ha med det. Som jag sa i mitt första inlägg är jag glad för Jens Holms engagemang. Men försök att kanske dämpa tonen lite. Det är inte någon plundring som EU håller på med. Men det finns en uppenbar risk om EU lämnar avtalen att det kommer privata aktörer, privata fiskeflottor, som inte över huvud taget kommer att förmedla några pengar till exempelvis sektorstöd för att utveckla fisket i dessa länder.

Vi vet att det är ett faktum att Kina, Japan och Ryssland har ökat sina fiskeflottor för fjärrfiske. Det står flera i kö om EU lämnar detta. Jag tror inte Jens Holm vill ha den typen av fiske om andra typer av aktörer kommer in på området.

När det gäller Namibia vill jag rikta ett grattis till Namibia för att de har tagit tag i detta själva.

Anf. 84 JENS HOLM (V):

Herr talman! Visst är det fantastiskt med länder som tar saken i egna händer, Sven-Erik Bucht. I Namibias fall frigör man sig från decennier av förtryck, unket apartheidstyre och så vidare, och även gamla nykoloniala fiskeavtal med EU. Man tar saken i egna händer och utvecklar sitt eget fiske och en lokal förädling.

Ditt sätt att argumentera, Sven-Erik Bucht, är uppgivenhetens argument. Om inte vi gör det så gör någon annan det, så därför ska vi göra det. Hur kan du vara så säker på att det blir så?

Vi vet att länderna i Afrika vill utveckla ett eget fiske. De vill inget hellre än det, Sven-Erik Bucht. De vill att pengarna ska investeras i att utveckla ett lokalt hållbart fiske med en lokal förädling så att de kan skapa jobb på plats. Varför ska vi då inte hjälpa dem med det, Sven-Erik Bucht?

Du säger att jag står vid sidan om, Sven-Erik Bucht. Det är tvärtom. Här har vi kanske den viktigaste havskonferensen på det här decenniet, och ni tänker inte väcka frågan. Varför inte? Den här frågan har en otroligt viktig bäring på fattigdomsbekämpning, lokal hållbar utveckling och självklart på hur vi hanterar våra fiskebestånd på ett hållbart sätt.

Du säger att man bara fiskar ute till havs. Det är tydligen inte något större problem. Men väldigt många av de bestånd som finns längs Västafrikas kust är överexploaterade eller åtminstone fullt utnyttjade. De håller inte så länge till. Man har väldigt liten möjlighet att över huvud taget uppskatta bestånden.

Är det inte dags för en annan linje i fiskepolitiken, Sven-Erik Bucht, som är både rättvis, solidarisk och hållbar?

Anf. 85 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jag förstår att Jens Holm vill att avtalen ska upphöra och omvandlas till någonting han kallar för samarbetsprojekt. Jag tror inte att det är rätt väg att gå.

De här avtalen är som jag har sagt givetvis inte optimala. Men de är det bästa som just nu går att uppbirga för dessa stater. Det finns en väldigt stor risk om vi skulle följa Jens Holms väg att dessa länder skulle få stora problem med sitt fiske.

Därför kommer jag inte att ta upp detta i New York på konferensen så som Jens Holm här föreslår – att vi ska ta upp EU:s avtal och säga att de ska upphöra. Däremot kommer vi att diskutera väldigt många fiskefrågor.

Vi kommer bland annat att ha en FAO-konferens där vi kommer att diskutera olagligt fiske, illegalt fiske. Vi kommer också att ha dialoger om ekosystemens betydelse för utvecklingen av fiskarter. Det är viktigt att vi får vetenskapliga undersökningar spridda över globen.

Selektiva redskap måste också utvecklas för att vi ska få ett hållbart fiske. Vi kommer att diskutera blå ekonomi. Regeringen har antagit en strategi om hållbara hav som vi ska delge många av utvecklingsländerna som finns där.

Jag tror att vi kan tillföra väldigt mycket, Jens Holm, om vi för diskussioner. Vi träffar också de bästa av avtal som går att få fram för dessa länder. Att göra som du säger, Jens Holm, och stå utanför löser ingenting. Det tror jag förvärrar situationen för de fattiga länderna.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2016/17:509 om kapaciteten på Västra stambanan

Anf. 86 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Sten Bergheden har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att öka kapaciteten på Västra stambanan. Sten Bergheden har

även frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att rusta upp de be-
fintliga spåren samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att bygga bort de
flaskhalsar som i dag orsakar förseningar för stora delar av trafiken i
Västsverige.

Sten Bergheden har nyligen ställt en skriftlig fråga till mig om vilka
åtgärder jag avser att vidta för att bygga bort flaskhalsar och därigenom
öka kapaciteten på Västra stambanan. Den frågan besvarade jag den
17 maj. Svaret som jag kan ge här i dag är detsamma som jag gav då.

Regeringen överlämnade en infrastrukturproposition till riksdagen i
höstas med förslag om en historiskt stor satsning på Sveriges infrastruktur.
I propositionen föreslog regeringen att de ekonomiska ramarna för nästa
tolvåriga planperiod 2018–2029 ska öka med drygt 100 miljarder kronor
till totalt 622,5 miljarder kronor. Riksdagen beslutade i enlighet med reger-
ingens inriktning.

Den 23 mars 2017 beslutade regeringen om direktiv till åtgärdsplane-
ring för perioden 2018–2029. Det innebär att Trafikverket har fått i upp-
drag att ta fram ett förslag till en nationell trafikslagsövergripande plan för
utveckling av transportsystemet och att länsplaneupprättarna ska ta fram
förslag till länsplaner. Trafikverket ska presentera förslaget till ny natio-
nell plan för regeringen senast den 31 augusti 2017 och länsplaneupprät-
tarna sina förslag till länsplaner senast den 31 januari 2018.

I åtgärdsplaneringen identifieras de åtgärder som bör prioriteras. I detta
arbete kommer nya projekt och åtgärder att utredas och analyseras på både
nationell och regional nivå. Överväganden behöver göras för att se hur frå-
gan om åtgärder rörande kapaciteten på Västra stambanan kan beaktas
inom ramen för detta arbete. Jag vill därför inte föregripa denna process
och uttala mig om enskilda åtgärder.

Anf. 87 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! Tack för svaret! Anledningen till interpellationsdebatten
är att jag gärna skulle vilja ha någon form av information från ministern
om vad ministern tänker göra för att bygga ut Västra stambanan. Ministern
har i svaret redogjort för att beredningen pågår, vilket jag självklart vet.
Men det intressanta är ändå att se vad ministern och regeringen vill med
Västra stambanan och hur man jobbar vidare. Det är lite anledningen till
interpellationsdebatten.

Jag känner nämligen inte med riktigt samma självklarhet att ministern
och regeringen ser Västra stambanan som viktig både för Sverige och för
Västsverige, såväl för tillväxt som för jobb och pendling när det gäller
både gods och personer. Denna del, inte bara höghastighetståg, borde äg-
nas större uppmärksamhet.

Vi vet att ministern och regeringen åker runt och talar sig varma för en
höghastighetstågsatsning i Sverige trots att utredningar pekar på att varje
satsad krona ger tillbaka kanske max 60 öre i ökad tillväxt. Man pressar
också kommuner och regioner att medfinansiera i form av pengar, mark,
lägenheter med mera för att få kalkylen att om möjligt att gå ihop. Dessa
avtal får sedan kommuner och skattebetalare stå för framdeles och fortsätta
att betala på oavsett hur det går med utvecklingen.

Herr talman! Projektet höghastighetståg går inte ihop. Man talar också om att låna pengar, och man talar om att använda pensionsfonderna, det vill säga att låna från pensionärerna. Men vilken pensionär vill satsa 1 krona och få tillbaka 60 öre? För ni tänker väl inte lura pensionärerna och använda deras pensionspengar och sedan ge dem dålig avkastning på de pengar som finns i pensionsfonderna?

Ett annat alternativ som har förts fram är att man kan tänka sig att sälja bolag eller tillgångar i bolag för att finansiera ett olönsamt höghastighetståg.

Herr talman! Det är ungefär dubbelt så dyrt att bygga höghastighetståg som att bygga konventionell järnväg, vilket innebär att vi får nästan dubbelt så mycket vanlig järnväg för de pengar man planerar att plöja ned i ett höghastighetståg.

Samtidigt försöker regeringen att sälja in detta höghastighetståg. Men vi vet att det kommer att vara färdigt kanske tidigast 2040, vilket innebär oerhört lång tid innan vi får full effekt av en sådan investering. Vi har redan i dag ett stort behov av att öka kapaciteten på våra järnvägar. Då är självklart den enklaste och rakaste vägen för att öka kapaciteten att bygga ut våra stambanor.

Västra stambanan har funnits i över hundra år, och infrastruktur och annat runt omkring den har under tiden utvecklats och byggts ut, vilket gör att detta i dag är en oerhört bra led för att sköta både persontransporter och godstransporter. Men flaskhalsarna måste bort.

Man har därför tagit fram en utredning som tittar på hur man skulle kunna öka Västra stambanans kapacitet. Det rör sig om att bygga två nya spår från Alingsås till Göteborg för att öka tillväxten. En sådan satsning skulle ligga på 14 miljarder. Om man jämför detta med en satsning på höghastighetståg, där det finns uträkningar på uppåt 230 miljarder, är det en oerhört stor kapacitetsökning för järnvägen och Västra stambanan om man skulle satsa på en utbyggnad av denna i stället.

Jag vill därför ställa tre frågor till ministern. Den första är: Tänker ni på något sätt använda pensionärernas pengar, fonder eller liknande, för att finansiera en utbyggnad av ett olönsamt höghastighetståg?

Anf. 88 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag måste börja med att säga att jag gläder mig varje gång en moderat ställer en interpellation och vill ha mer järnväg och mer järnvägsunderhåll. Så lät det nämligen inte riktigt från moderat håll under de åtta år då ni hade makten. Mot slutet bättrade det sig lite grann, men jag dristar mig till att än en gång påminna om vad den dåvarande finansministern sa om att vi hade grovt överinvesterat i järnväg i Sverige och att man egentligen inte borde göra några investeringar alls. Man borde bara investera i vägar, menade han.

Låt mig också påminna om att i den första budgetdebatten efter att denna regering hade tillträtt på hösten 2014, det vill säga budget 2015, röstade Moderaterna mot en budget som innehöll 1,24 miljarder mer till järnvägsunderhåll för 2015. Sedan har regeringen tillfört 1,34 miljarder per år under de återstående åren av mandatperioden, för vi ser att det är alldeles nödvändigt att öka järnvägsunderhållet.

Västra stambanan är inget undantag. Tvärtom görs väldigt mycket just nu på den i ett stort projekt som löper över flera år med ungefär 70 olika åtgärder – både mindre underhållsåtgärder och större ombyggnader och till och med nybyggnation längs sträckan. Getingmidjan ska byggas om för att öka kapaciteten, och Olskroken ska byggas om för att öka kapaciteten. Det handlar om spårbyten, kontaktledningsbyten, växelbyten och så vidare. Det är en enorm satsning som naturligtvis kommer att öka kapaciteten och förbättra framkomligheten på Västra stambanan.

Det skulle vara intressant att veta om Sten Bergheden vet vilken regering det var som fattade beslut om den nationella plan vi nu har – den som gäller från 2014 till 2025. Där finns inga medel avsatta för utbyggnad av Västra stambanan, såvitt jag känner till i alla fall.

Däremot var det samma regering som fattade beslut om den nationella plan som också gav Sverigeförhandlingen, dåvarande Sverigebygget, dess uppdrag. Det handlade om att utreda förutsättningarna för, eller snarare att komma med förslag på, hur en höghastighetsbaneutbyggnad i Sverige skulle kunna ske. Det är alltså en ganska senkommen vändning från moderat håll när man nu helt plötsligt tycker att höghastighetsbana är någonting alldeles förkastligt. Så sent som i juli 2014 var man väldigt angelägen om att påbörja bygget av höghastighetsjärnväg.

Jag tror att Sten Bergheden egentligen vet att regeringen inte föreslår någon alternativ finansiering av höghastighetsbaneutbyggnaden. Det står ganska tydligt att läsa i infrastrukturpropositionen, som jag utgår från att Sten Bergheden har läst, att vi tänker oss en etappvis utbyggnad där varje etapp ska kunna försvaras i en hård prioritering mot andra angelägna åtgärder i transportsystemet. Detta ska finansieras med statliga anslag.

Oron för pensionärernas pengar behöver vi kanske inte ägna så mycket mer tid åt, för det står alldeles klart och tydligt svart på vitt i propositionen att utbyggnaden ska finansieras med statliga anslag över skattsedeln. Det ska ske etappvis i den takt som ekonomin tillåter och på ett sätt som gör att det inte tränger ut andra angelägna åtgärder i transportsystemet.

Sten Bergheden kan vara alldeles lugn. Han kan dessutom ägna en tacksamhetens tanke åt väljarna, som valde en regering som satsar på järnvägstrafiken.

Anf. 89 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! Det är de facto aldrig farligt att utreda en sak. Man kan göra som alliansregeringen gjorde och titta på att bygga ett höghastighets-tåg för att se vad det kostar och om det är lönsamt eller inte. Om slutredovisningen sedan visar att det inte är lönsamt och att det kostar betydligt mycket mer än vad man hade räknat med drar ofta den regering som har utrett frågan i handbromsen. Man talar om att man har räknat på och undersökt saken och att man säger nej eftersom det inte håller. Det är det som är det allvarliga med den här regeringen; då börjar den att gasa i stället. Detta är en tillräckligt dålig investering, så den ska vi sätta fart på med en gång, tänker regeringen. Man åker runt i landet och försöker få medfinansieringar och lösningar för att över huvud taget få ihop ekonomin.

Herr talman! Det framkommer tydligt att i och med att man har byggt in den etappvisa utbyggnaden kommer vi inte att veta när höghastighets-tåget är utbyggt i Sverige. Det gör att vi inte vet när den kapacitet som vi ska ha av ett höghastighetståg kommer att levereras.

Det är det jag menar i interpellationsdebatten här: Det handlar om att om vi bygger ut våra stambanor för motsvarande dessa pengar får vi en upprustning som ger gigantiskt mycket mer tillväxt omgående än om vi sätter igång att bygga ut någonting som vi kommer att få full kapacitet av om kanske 20–25 år. Dessutom vet vi inte ens om vi kommer att få den kapacitet vi hoppas på. Det andra vet vi redan i dag att det behövs en upprustning av.

Ministern svarar tydligt att pensionärerna inte ska vara med och betala detta. Då får jag ställa en följdfråga: Är det också så att man inte tänker använda någon form av försäljning av bolag eller andra tillgångar av statens pengar för att finansiera utbyggnaden? Ska det gå rätt över skattedel? Det vore bra om vi kunde få ett tydligt svar även på den punkten.

230 miljarder för att bygga ut ett höghastighetståg och 14 miljarder för att förstärka Västra stambanan – det innebär att vi hade haft en kapacitetsökning som hade varit gigantiskt mycket bättre på Västra stambanan. Vi hade säkrat de transporter vi behöver ha ned till Göteborgs hamn när det gäller gods och framför allt pendling för personer som reser på Västra stambanan dagligen.

Jag kommer nu till min fråga. Det engagemang som regeringen har visat för att försöka få igenom en höghastighetstågsatsning i Sverige – kommer det också att visa sig nu, när man jobbar vidare med stambanorna, så att man försöker prioritera också dem i nästa ram? Någon vilja måste väl ändå regeringen ha när det gäller våra stambanor? Jag vet att de delvis byggs ut i dag, men både ministern och jag åker ofta på stambanan, och det är sällan ett tåg kommer fram i tid. Det är rätt stora väntetider överallt, och det kostar oerhört mycket pengar. Att i det läget satsa på höghastighetståg i stället för underhåll och upprustning av våra stambanor verkar vara onödigt dyrt.

Vi vet också att höghastighetståg knappast är lönsamma i övriga världen heller. I Kina till exempel stannar man inte vid stationer som motsvarar stationerna i Stockholm och Göteborg, utan dem åker man förbi eftersom det är så små städer. Här bygger vi höghastighetståg mellan de städerna och tänker att tågen ska stanna vid fler ställen utmed vägen. Det vittnar om att detta inte är genomtänkt.

Mina frågor blir: Kommer man att använda några bolagspengar till detta? Finns det någon politisk vilja från regeringen att fortsätta bygga ut Västra stambanan och satsa de 14 miljarder kronor som behövs för att bygga Alingsås–Göteborg färdigt under den här perioden?

Anf. 90 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Som jag sa i mitt föregående inlägg var det den förra regeringen som gav Sverigeförhandlingen uppdraget att utreda inte *om* utan *hur* ett utbyggt höghastighetsnätverk i Sverige, nya stambanor, skulle förverkligas, och komma med förslag om det. Det uppdraget gav den dåvarande regeringen, och det uppdraget har sedan den nuvarande regeringen fullföljt.

Vi har samtidigt varit mycket noga med att säga att det här inte får bli en gökunge som tränger ut andra angelägna satsningar. Vi ska naturligtvis alltid använda skattebetalarnas pengar på ett så försiktigt och seriöst sätt som möjligt och göra de insatser och vidta de åtgärder som ger den bästa nyttan. Det innebär ibland att man behöver ta språng i utvecklingen.

Vi ser hur järnvägskapaciteten i Sverige på väldigt många håll inte räcker till – det finns fler som skulle vilja köra tåg i dag än vad det finns plats på spåren – och då måste man ta höjd för att utöka kapaciteten och också se om det finns andra nyttor som man kan få med att till exempel knyta ihop större arbetsmarknadsregioner och därmed skapa fler arbetstillfällen och få ökad attraktivitet för företagsetableringar och därmed en positiv utveckling i Sverige.

Vi har en växande befolkning, och vi har prognoser som visar på ett ökat transportarbete. Vi behöver ta höjd också för framtiden. Vi kan inte enbart bygga för de kommande tio åren. Det vi bygger i dag ska ju våra barn och barnbarn använda. Sten Bergheden nämnde att Västra stambanan har funnits i över hundra år. Ja, och det kommer de banor vi bygger i dag också att göra. Vi behöver hela tiden ha en balans när det gäller att hantera de problem som vi i dag har. Därför har regeringen satsat 1,34 miljarder mer varje år under den här mandatperioden, med undantag för första året då Moderaterna och några andra partier röstade emot, till ökat järnvägsunderhåll därför att vi ser att för få tåg kommer fram i tid.

Den nationella planen handlar inte enbart om höghastighetståg. Det tror jag att Sten Bergheden också vet. Vi har skrivit en proposition som pekar ut godsframkomlighet, gränsöverskridande transporter och förstärkta arbetsmarknadsregioner. I direktiven till åtgärdsplaneringen pekar vi också ut att man bör väga in potentialen för ökat bostadsbyggande när man planerar för ny infrastruktur. Vi behöver ställa om hela transportsystemet till att bli mer hållbart och fossilfritt. Vi behöver ta vara på de möjligheter som digitalisering och automatisering ger. Det finns stora utmaningar och stora möjligheter i utvecklingen av transportsystemet.

När Sten Bergheden står här och låter som att regeringen bara pratar om höghastighetsjärnväg i Sverige är det i bästa fall ett missförstånd och i sämsta fall någonting annat.

Vi satsar på järnvägsunderhållet. Det är den största enskilda ökningen i infrastrukturpropositionen. Vi har lagt ett direktiv till åtgärdsplanering som innehåller väsentligen mer än höghastighetsbaneutbyggnad, men vi tror att vi också behöver ta höjd för framtidens transportbehov och redan nu planera för att binda ihop fler orter i Sverige med ett kapacitetsstarkt och klimatstarkt transportsätt, det vill säga höghastighetståg.

Jag sa också i mitt tidigare inlägg att vi har för avsikt att bygga höghastighetsbanorna i den takt som ekonomin tillåter, etappvis så att varje etapp ska kunna försvara sig i relation till andra angelägna satsningar, och att det ska ske genom statliga anslag, det vill säga ingen annan alternativ finansiering. Det är vad som står i propositionen.

Om man om ett antal år gör en annan bedömning kan jag inte i dag avgöra, men det som står i propositionen och det som är regeringens besked i dag är att denna utbyggnad ska ske med anslag över statsbudgeten.

Anf. 91 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! För att förtydliga det hela: Sätter man igång ett projekt som ska kosta över 230 miljarder kronor måste man ha en ambition att fullfölja det. Att regeringen försöker mörka en del av det och att man startar en del av det här projektet och lägger resten utanför nästa finansieringsplan är bara ett sätt att in-teckna framtiden så att det här höghastighetståget ska fortsätta att byggas, det vill säga det kommer att bli den där gökungen

som tränger undan alla andra satsningar, till exempel Trollhättans slussar och broarna i Göteborg så att vi inte får ned godset från Vänern. Vi har problem i Västsverige för att vi inte bygger ut den infrastruktur som behöver byggas ut i området. Det handlar om slussarna, det handlar om tillräckligt höga broar och det handlar om Västra stambanan för att säkra gods- och persontransporter, inte minst till Göteborgs hamn.

Det här är motorn i Sverige för att hålla igång Sverige, för att vår handel och sjöfart ska fungera så att vi får in våra varor och får ut våra varor. Att äventyra den med att sätta igång ett projekt och en inteckning av framtiden på 230 miljarder är oansvarigt när vi redan i dag vet att det inte går ihop. Vi vet det. Vi satsar 1 krona och får tillbaka 60 öre, och det blir inte bättre även om det går 30 eller 40 år, utan det blir snarare ännu sämre med tanke på att vi då inte har tagit hem den investeringen i tid utan lagt ut pengar som inte har full effekt i ekonomin.

Jag blir mer oroad över att man har låst sig så hårt vid att den här satsningen måste genomföras till varje pris i stället för att göra ett omtag och titta på vad vi har för andra lösningar som faktiskt skulle vara bättre för Sveriges jobb och tillväxt. Bygg ut våra stambanor och se till att de fungerar i första hand! Sedan kan vi titta vidare på nya byggnationer när det gäller järnvägen.

Anf. 92 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Herr talman! Man kan väl konstatera att det är lite grann så med infrastrukturinvesteringar att det ofta är mycket långa och stora åtaganden. Många objekt löper in i nästa planperiod. Det ligger nästan i sakens natur eftersom det är så långa ledtider och så långa planeringstider. Så gjorde den förra regeringen, och så gjorde regeringen före det. Jag tror att det är oerhört viktigt att vi har en sådan ordning i Sverige att vi vart fjärde år uppdaterar den plan vi har och ser till att den är så god som möjligt som planeringsförutsättning för att också få en effektivitet i hur vi driver fram den här typen av stora och dyra projekt. Jag vet inte på vilket sätt det i sig skulle vara oroväckande. Jag tror egentligen inte att Sten Bergheden menar att allt det som står i planen från den förra regeringen också skulle ha varit färdigbyggt före utgången av planperioden, som är till ända 2025.

Vi ser stora behov i transportsystemet i Sverige. Vi har haft ett eftersatt underhåll på järnvägen under lång tid. Vi har en efterfrågan på fler järnvägsresor och godstransporter på järnväg än vad det finns utrymme till. Vi behöver göra saker. Det gör den här regeringen. Vi satsar betydligt mer på järnvägsunderhåll för att vi ser att det är helt nödvändigt. Bara på Västra stambanan pågår det under ett antal år nu 70 enskilda åtgärder för att säkerställa framkomlighet och punktlighet. Jag tycker att det är jättebra, och jag tror att vi behöver göra ännu mer. Därför höjer vi också anslagen för järnvägsunderhåll in i nästa planperiod med 47 procent. Det är en väsentlig ökning som kommer att göra stor skillnad i järnvägssystemet.

Så länge det är en socialdemokratiskt och miljöpartistiskt ledd regering behöver Sten Bergheden inte känna någon oro för tågen. Skulle det däremot bli regeringsskifte kan oron vara befogad.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 93 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Lotta Finstorp har frågat statsrådet Gabriel Wikström om hans ställningstagande är att ridning är friskvård samt vilka åtgärder han är beredd att vidta för att stärka ridsporten.

Arbetet inom regeringen är nu så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Som interpellanten är medveten om är frågan om ridning ska ingå i friskvårdsförmånen en sak för Skatteverket och våra domstolar. Omfattningen av friskvårdsförmånen är något som engagerar många. Vid tidigare interpellationsdebatter har såväl statsrådet Wikström som finansministern svarat att frågan kommer att vara föremål för beredning under mandatperioden. Det finns många aspekter, till exempel kring jämställdhet och jämlikhet, som behöver analyseras.

Ridsport och andra former av ridning är utmärkta exempel på idrott och motion, och det är regeringens uttalade målsättning att fler människor ska utöva idrott och motion oavsett formerna för detta. Det ligger inte i mitt eller regeringens intresse att inom ramen för den statliga idrottspolitiken särskilt gynna en idrott framför andra. Under den här regeringen beräknas, som interpellanten vet, det statliga stödet till idrottsrörelsen öka med sammantaget 227 miljoner kronor per år.

Anf. 94 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Tack för svaret, ministern! Jag blir lite fundersam över svaret. Det låter jättekonstigt att det inte skulle ligga i ministrernas eller ”regeringens intresse att inom ramen för den statliga idrottspolitiken särskilt gynna en idrott framför andra”. Frågan handlar om friskvårdsförmånen. Nästan alla idrotter, förutom fyra stycken, finns med i det som är avdragsberättigat. Det handlar inte om att ridsporten skulle gynnas om den skulle komma med där.

Jag har debatterat med hälso- och sjukvårdsministern och även finansministern i den här kammaren många gånger. Svaret blir ofta irriterat och svävande. Det är synd. Jag kommer senare i debatten att ta upp alla fördelar som skulle finnas om ridning skulle bli en friskvårdsförmån.

Under Almedalen 2014 anordnade Svenska Ridsportförbundet en hearing om ridning. Det handlade om att den borde inkluderas i friskvårdsavdraget, utifrån den forskning som finns. Det finns evidens på att människor som har olika problem med rörelseapparaten men också människor som inte mår bra i själen mår bra av att rida. Vid hearingen i Almedalen var en överväldigande del av partierna för att ridning skulle komma med i förmånen. Då, i juli 2014, visste ingen vem som skulle inneha regeringsansvaret, och S och MP var två av de partier som var för att ridning skulle ingå.

För mig är frågan en källa till stor frustration. Jag förstår inte. Jag skulle vilja att vi diskuterar formalia. Vad är det som kan ändras? Svaret, både på skriftliga frågor och i debatter om frågan här i kammaren, handlar ofta om att det är en myndighet som bestämmer vilka idrotter och sporter som ska finnas med i denna förmån.

Om nu en majoritet av partierna vill att ridning ska ingå, utifrån evidens och forskning, var ska frågan lyftas? Avgör en myndighet ensam vad som ska ingå?

Den här regeringen tillsätter dessutom utredningar i parti och minut. Det vore lämpligt att tillsätta en utredning för att se över om vi ska ha friskvårdsförmånen över huvud taget och vilka idrotter, sporter eller typer av friskvård som ska ingå i den. Det minsta regeringen kan göra är att initiera en översyn för att se över hur det här fungerar egentligen. Vad ger det? Hur mycket pengar kostar det? Ger det den effekt som man önskar etcetera?

Avslutningsvis vill jag dela med mig av något jättebra som Winston Churchill sa: Det är något med utsidan av hästen som är bra för insidan av människan.

Anf. 95 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Vad gäller det sistnämnda kan jag bara hålla med. Jag har själv utövat ridsport, liksom mina döttrar. Jag förstår alltså precis vad Lotta Finstorp menar.

Men om vi ska tala om regelverket för personalvårdsförmåner är min syn att det egentligen inte är avsett att vara ett stödssystem för olika idrotter. Det blir därför lite förenklat när man i de här debatterna uttrycker sig, vilket jag har följt att man ofta gör, som att vissa idrotter diskrimineras jämfört med andra. För mig är personalvård i första hand en folkhälso- och arbetsmiljöfråga.

Jag vet att otroligt många utövar ridsport i Sverige i dag. Jag tror att det är närmare en halv miljon utövare i Sverige, varav många är kvinnor och flickor, inte minst unga flickor. Det är en idrott som domineras starkt av flickor. Det är dock långt ifrån säkert att alla som utövar ridsport i Sverige i dag, bland dessa kvinnor och tjejer, också är anställda – om man ska vara riktigt noga.

Faktum är att regeringen under den här mandatperioden har höjt anslaget till idrotten med ungefär 230 miljoner, vilket jag också sa i mitt svar inledningsvis. Förhoppningsvis har en del också kommit ridsporten till del. På det sättet gynnar man alla som utövar ridsport.

Vi får vara lite noga när vi talar om vilka sporter som är en personalvårdande förmån. Till exempel ingår inte bergsklättring, biljard, dart, fiske, skytte, speedway etcetera. Jag tror att Lotta Finstorp känner väl till den tolkning som Skatteverket gör i frågan.

Jag tycker att regeringen, både finansministern och hälso- och sjukvårdsminister Gabriel Wikström, har gett tydligt besked vid upprepade tillfällen här i kammaren om att frågan kommer att vara föremål för en beredning i Regeringskansliet. Vi kommer att titta på den. Vi ska göra en noggrann analys. Det finns olika aspekter som spelar in, till exempel jämställdhet och jämlikhet.

Om man ska vara riktigt noga genomfördes det inte heller någon förändring på området under de åtta år som vi hade en alliansregering. Jag har följt hur debatten har förts i den här kammaren i förhållande till den nu sittande regeringen, i interpellationsdebatt efter interpellationsdebatt. Regeringen har kommit tillbaka med det besked vi nu ger. Vi är två och ett halvt år in i en mandatperiod. Vi har lovat att vi kommer att återkomma om detta under mandatperioden. Det kommer vi också att göra. Det är vårt besked.

Anf. 96 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Jag vill tacka ministern för en viktig debatt. Jag blir fortfarande frustrerad över att det blir irriterat när frågan kommer på tal.

Jag håller verkligen med ministern om att alliansregeringen, till exempel under förra mandatperioden, borde ha sett över vad som ska ingå i friskvårdsförmånen. Nu finns olika behandlingar också med där, till exempel att bada i saltvattentunna eller något liknande. Därför borde det ha gjorts en översyn av hur det ska se ut. Ska vi ha kvar det över huvud taget? Det är en ganska väsentlig fråga.

Ministern tar upp en viktig aspekt. Det gäller att inte blanda ihop detta med ridningen, som har 500 000 utövare. Det är oerhört viktigt att ridsporten som sådan får de pengar och de möjligheter den behöver, till exempel att de kommunala anläggningarna är ändamålsenliga och moderna utifrån djurskyddslagstiftning etcetera. Och det ska vara tillgängligt för alla.

Ministern tar också upp jämställdhet avseende friskvårdsförmånen. Utifrån den aspekten är ridning verkligen en tjejsport. Även om allt fler pojkar rider är det viktigt att titta på vad en kvinna som har ont i ryggen och som är anställd skulle behöva göra och kan ta del av när det gäller friskvårdsförmånen.

Då kanske det är just ridningen. Men det har blivit så konstigt. En aktivitet som ridning faller utanför Skatteverkets definition av motion och friskvård, trots dess erkänt goda effekter för kropp och hälsa.

Det handlar också om att man inte skulle ha idrotter och sporter som kostade mycket i utrustning. Om man kopplar friskvårdsavdraget till ridning på en godkänd ridskola får man ju låna hästen, hjälmen, skyddsvästen och stövlar – man kan låna allting. Sadeln ligger på hästen. Man betalar för sin ridlektion. Det är lite konstigt när man säger att det inte får vara någon form av friskvård som kräver en dyr utrustning, för det gör inte ridning om man kopplar den till en av Ridsportförbundet godkänd ridskola eller till en annan godkänd verksamhet.

Det som först och främst gör att jag står här är att jag vill få igenom en översyn av vad vi menar med friskvård. Det skulle behövas en tydlig definition av det. Människor hör av sig och undrar varför inte ridning ingår när det finns en massa andra friskvårdsaktiviteter med på listan.

Sedan är ridning också ett ganska väl beforskat område avseende både fysisk och mental rehabilitering. Vi ska snart ha en ytterligare interpellationsdebatt om psykisk ohälsa. Där finns också hästen med som en del i detta.

Vid Ersta-Sköndal-Bräcke högskola pågår det ett antal forskningsprojekt med det övergripande målet att bidra till allsidig kunskap om hästens terapeutiska funktion och betydelse i olika delar av människovården. Det kan man se också utifrån förebyggande insatser, med tanke på hur sjukskrivningstalen ser ut. Det gäller att man mår bra innan det har gått så långt att man hamnar i sjukskrivning.

Nog måste väl ridningen ändå ses som synnerligen hälsofrämjande? Det här med friskvård har blivit ett så vitt begrepp att det blir oerhört svårt att sätta fingret på hur definitionen ska se ut.

Anf. 97 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack, Lotta Finstorp, för kloka inlägg i den här frågan, som har tenderat att bli ganska polariserad!

I grunden handlar det om det som du berörde i slutet, nämligen den prövning som görs av Skatteverket av vad det är som ska omfattas och vad det är som inte ska omfattas. Vad är det motiverat att arbetsgivaren gör avdrag för i syfte att personalen ska hålla sig frisk, och vad är det som ska anses vara personliga levnadsomkostnader?

Lotta Finstorp tog upp den definition som Skatteverket hänvisar till. Det ska alltså vara fråga om enklare motionsidrott som kan utövas av i stort sett var och en.

Jag har satt mig in i den här frågan, och jag gör samma reflektion som Lotta Finstorp gör. Det är verkligen en väldigt bred palett av friskvård som kan omfattas. Jag har även noterat under tidigare debatter att till exempel ishockey kan vara intressant att jämföra med ridning när det handlar om kostnader för utrustning och annat som det medför att utöva den idrotten.

Det handlar om att hitta en balans i lagstiftningen. Vi från regeringen har sagt att vi kommer att göra en analys under den här mandatperioden för att titta på frågan och se om det går att hitta en bättre balans. Men som Lotta Finstorp vet handlar det om att hitta en annan formulering i lagstiftningen som gör att listorna blir annorlunda. Såvitt jag har förstått är det inte helt enkelt, men det är i varje fall något som vi ska ta oss an.

Samtidigt måste det självklart göras en avvägning som handlar om – för att gå tillbaka till mitt första inlägg – att personalvård i första hand ska handla om folkhälso- och arbetsmiljöfrågor och inte ersätta levnadsomkostnader. Där tror jag att vi i grunden är helt överens. Vi ska göra den här analysen och dessa överväganden för att se om vi kan hitta en bättre modell som gör det enklare och kanske mer modernt att bedöma listorna – detta med utgångspunkt från hur människor i Sverige i dag helst väljer att utöva friskvård, kanske baserat på den kunskap som finns om vad det är som bidrar till välmående. Det är till syvende och sist detta som är intressant här.

Anf. 98 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Det är säkert tredje gången som jag deltar i en sådan här debatt i kammaren. Det som jag är glad över är löftet om en översyn och en analys där man tittar på frågan.

Precis som ministern säger finns det nya rön. Om jag får göra ett inspel så borde man inom friskvårdsförmånen – om den ska vara kvar, vilket jag utgår ifrån att den ska vara – titta på vad det finns för evidens och forskning för att det ska ingå i begreppet folkhälsa och friskvård.

Det som många människor – och också jag – är upprörda över är att man inte förstår hur vissa sporter och viss friskvård kommit med på listan medan andra inte har gjort det. Det är det som är det stora problemet.

När människor frågar om ridningen går det inte att svara. Ridning är inte en materialkrävande snobbsport. Det känns så förlegat att man har satt den åt sidan därför att man har hävdat att det är en materialsport. Jag tycker att det är oerhört märkligt.

Jag bevakar översynen och analysen när den kommer, och jag håller tummarna för att ridning finns med som en av de nya sporterna inom förmånen.

Anf. 99 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):
Herr talman! Tack, Lotta Finstorp, för en engagerad och kunnig debatt i den här frågan! Jag har lärt mig än mer under förberedelserna inför interpellationsdebatten. Jag tackar för debatten och ser fram emot att komma tillbaka med ytterligare besked.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2016/17:412 om åtgärder för minskad psykisk ohälsa

Anf. 100 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):
Herr talman! Lotta Finstorp har frågat Gabriel Wikström:

1. Hur kan den ökade psykiska ohälsan förebyggas på individ- och organisationsnivå?
2. Vilka åtgärder har man vidtagit eller planerar att vidta för att minska den psykiska ohälsan?

Arbetet inom regeringen är nu så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Låt mig börja med ett något bredare perspektiv. Regeringen har höga ambitioner när det gäller hälsa. Regeringen har satt ett långsiktigt mål: De påverkbara hälsoklyftorna ska slutas inom en generation. För även om hälsan i Sverige generellt sett är god är den inte det för alla. Psykisk ohälsa är ett stort och växande samhällsproblem. Andelen personer som upplever och rapporterar besvär på grund av psykisk ohälsa har ökat sedan början av 1990-talet.

Regeringen har ett brett åtgärdsprogram för att motverka sjukskrivningar, vilket börjar ge resultat. För mig är det nu viktigt att följa upp och när det behövs utveckla åtgärdsprogrammet.

Forskningen visar att arbetsplatsnära insatser förkortar sjukfrånvaron på grund av psykisk ohälsa. En viktig del i åtgärdsprogrammet är att säkerställa att insatser vidtas tidigt på arbetsplatserna när en anställd drabbas av psykisk ohälsa. För regeringen är den svenska modellen grundläggande, och vi har därför erbjudit parterna på arbetsmarknaden att komma överens om åtgärder för att minska sjukfrånvaron på arbetsplatserna. Parterna har inkommit med en för respektive sektor partsgemensam avsiktsförklaring. För regeringen är det särskilt viktigt att åtgärder vidtas för ett hållbart arbetsliv innan en sjukskrivning behöver bli aktuell. De nya föreskrifterna från Arbetsmiljöverket om organisatorisk och social arbetsmiljö kommer att vara ett verktyg för att förebygga sociala och organisatoriska arbetsmiljörisker och tydliggöra ansvaret för dessa frågor.

På uppdrag från regeringen har Socialstyrelsen utarbetat nya rekommendationer om sjukskrivningstider för psykiska diagnoser. Det finns nu större differentiering av sjukskrivningstiderna beroende på sjukdomens allvar och samsjuklighet. Det finns fler diagnoser där rekommendationen är en partiell sjukskrivning eller ingen sjukskrivning. Lindrig förstagsångsdepression är ett exempel på när sjukskrivning inte rekommenderas. Som

jag nämnde har regeringens breda ansats redan fått effekt på sjukfrånvarons utveckling. Försäkringskassans prognoser visar att det finns goda förutsättningar för att nå de mål som regeringen har fastställt för sjukpenningtalet för 2020.

År 2016 antog regeringen en ny strategi inom området psykisk hälsa som gäller 2016–2019. Regeringens strategi ska stimulera utvecklingen av förebyggande och främjande arbete generellt men också tidiga insatser till dem som inte mår bra eller är i risk för psykisk ohälsa. Regeringen avsätter ca 1 miljard kronor per år under perioden 2016–2019 för insatser inom psykiatri och psykisk hälsa. Genom en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting använder regeringen 885 miljoner kronor av satsningen under 2017 för att stimulera och stödja huvudmännens arbete med psykisk hälsa. Regeringens strategi ska stimulera utvecklingen av förebyggande och främjande arbete generellt men också tidiga insatser till dem som inte mår bra eller är i risk. Vi kommer att fokusera på att skapa förutsättningar för att hitta långsiktiga lösningar med gemensamt ansvar i ordinarie strukturer. Även om vi har haft många bra projekt är det framför allt långsiktigt hållbara strukturer som behövs. En viktig del i att skapa långsiktighet är också att vi kan ha en bra dialog över blockgränserna och vara överens om så mycket som möjligt.

Anf. 101 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Av det framgår att regeringens åtgärdsprogram för att motverka sjukskrivningar följs upp av ministern, och det är alldeles utmärkt och viktigt. Men av största vikt är det att hitta lösningar för att människor inte ska bli sjuka och att inte drabbas av utmattningsdepressioner. Vi måste försöka identifiera pudelns kärna och därefter hitta politiska lösningar i den mån det går.

Försäkringskassan kom nyligen med en intressant men oroande rapport om psykisk ohälsa och sjukhälsotalen. Ministern och jag har många gånger stått här i kammaren och debatterat och samtalat om den här angelägna frågan. Situationen är alarmerande. Troligtvis finns en del av lösningen i flera olika sätt.

Jag tycker att orsaksanalysen ofta saknas. Vad är orsaken till detta? Det finns en oro när man ser att sjukskrivningstalen dämpas till en del, för det kan bero på att direktiven är hårdare: Man ska inte sjukskriva lika mycket. Det finns även frågeställningar om huruvida det alltid är rätt att sjukskriva om någon har en utmattningsdepression. Det kanske är klokare att ha en fot kvar på arbetet och i stället gå ned i arbetstid. Detta är naturligtvis väldigt individuellt. Men steget att efter bara någon månad gå tillbaka är oerhört stort för den som har drabbats av psykisk ohälsa.

Syftet med Försäkringskassans analys i den del som jag läste i rapporten är att öka kunskapen om vad som händer för individer som blir sjukskrivna i psykiatriska diagnoser när det gäller återfall i sjukskrivning, möjlighet att komma tillbaka till arbetet samt hur vanligt det är att sjukskrivningarna övergår i sjuk- eller aktivitetsersättning.

Statistiken visar att det finns ett tydligt mönster vad gäller personer som är sjukskrivna med psykiatriska diagnoser. Generellt sett har de lägre återgång i arbete och större risk för återfall i sjukskrivning. Jag skulle vilja att ministern tar upp detta i sitt nästa anförande. Jag tycker att det är oroande att återfallsfrekvensen är så hög jämfört med en somatisk åkomma.

Samtidigt visar statistiken att det är bättre att komma tillbaka i arbete för personer som är sjukskrivna i de vanligaste diagnoserna, det vill säga anpassningsstörningar och reaktion på svår stress. Reaktion på svår stress kan till exempel vara ett sorgearbete. Då kan man sedan successivt komma tillbaka på ett mer tydligt sätt än om en person exempelvis har en utmattningsdepression.

Psykiatriska diagnoser är förknippade med de längsta sjukskrivningarna. De är till och med längre än vid hjärt-kärl- och tumörsjukdomar. Man ser en tydlig ökning för detta från 2010, och sedan 2014 är detta den vanligaste orsaken till sjukskrivning.

Man läser och försöker komma åt vad det är som gör att vi i dag hamnar i dessa sjukskrivningar så ofta. Det beror säkert på olika saker på samhällsnivå, på individnivå och på stressen som finns på arbetsplatser. Det går nog inte att sätta en enda etikett på orsakssambandet i detta. Det här är ändå mycket oroande. Vilka åtgärder finns i regeringens åtgärdsprogram för att hejda återfall till sjukskrivning i dessa diagnoser?

Anf. 102 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Jag hade från början inte planerat att gå upp i denna debatt. Egentligen är jag här för att tala om naturskydd, men ämnet psykisk ohälsa är något som berör, inte minst vad gäller unga människor.

Jag skulle vilja reda ut begreppen något. Psykisk ohälsa är väldigt brett definierat. Den ena delen handlar, lite förenklat, om oro, ångest och nedstämdhet. Detta är fullt naturliga reaktioner på sådant som händer i ens vardag. Det kan handla om att en relation inte går som man har tänkt sig, att man inte riktigt vet vad folk förväntar sig av en i skolan eller andra saker som händer i livet emellanåt.

Annan psykisk ohälsa – den som behöver behandlas med medicinering och olika slags samtal – är schizofreni, depressioner och panikångest-syndrom. Detta kan inte lösas genom att man pratar om problemet, utan då behöver man vård.

Låt oss titta på psykisk ohälsa bland unga. Det är den vanligaste orsaken till att man hoppar av gymnasiet, vilket är väldigt problematiskt. Jag tror att regeringen behöver fortsätta att titta på reformer för att minska hemmasittandet. Det finns en färdig utredning på området.

Det spelar verkligen roll om man går upp på morgonen, äter frukost, sätter sig på bussen till skolan och umgås med sina kamrater. Det finns även mycket annat man kan göra. Det handlar om saker som inte är marknadsförda som åtgärder för att minska psykisk ohälsa. För de enklare psykiska besvären räcker det ganska långt om man sover och äter regelbundet och har fysisk aktivitet under mer än 30 minuter någon gång i veckan.

Här skulle förslag om mer idrott i skolan göra skillnad för barn vars föräldrar inte har en naturlig koppling till idrotten. Även förslag om tidiga betyg, eller i varje fall omdömen som inte dömer någon till ett visst betyg, skulle göra stor skillnad. Det är nämligen viktigt att tidigt lära sig att hantera motgångar och veta att det går att ordna.

När jag gick i skolan fick man betyg först i åttonde klass. Då hade man inte så lång tid på sig att ordna slutbetyget till nian. Detta skapade stress för många, vilket kunde förvärra situationen.

Jag vill även säga något om det som ministern tog upp angående arbetslivet. Det är lite samma grej där. Många arbetsgivare vet inte riktigt hur de ska hantera någon som lider av psykisk ohälsa. De vet inte vilka verktyg de ska använda utan tänker att de ska göra det de vet funkar för annat. De behandlar det som en sjukdom och skickar hem folk. Det finns ingen evidens såvitt jag har sett som säger att det här är en bra lösning.

För de allra flesta lättare psykiska besvär och medelsvåra depressioner eller utmattningsdepressioner är det bra om man blir partiellt sjukskriven och fortsätter att komma till jobbet. Det spelar roll om man har rutiner och sover, äter och umgås med andra människor för att uppfylla sitt sociala behov. Detta är oerhört viktigt.

Jag tror att vi kan fundera mer i breda lager om detta. Socialförsäkringsministern borde kroka arm med inte bara arbetsmarknadsministern utan också skolministrarna. Det finns saker att göra. Det finns lågt hängande frukter. Om man tar alla dem kan vi komma långt, tror jag, utan att det behöver vara särskilt dyrt. Men då behöver man också analysera begreppet psykisk ohälsa och fundera över vad som är svårt och vad vi kan lösa med att ge människor möjligheter till rutiner.

Anf. 103 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):
Herr talman! Jag tackar för dessa olika inspel.

Det är viktigt att hålla isär de här sakerna. Tyngre och svårare psykisk ohälsa ska självklart behandlas med vårdinsatser på olika sätt. Men det är som sagt inte där vi har sett den stora ökningen i Sverige under de senaste decennierna – ökningen började redan på 90-talet – utan det är den lätta till måttliga psykiska ohälsan som är den stora boven i dag och som gör att människor hoppar av skolan eller faller ur arbetslivet.

En av de saker som jag tror är otroligt viktiga i detta sammanhang är att vi tillämpar den forskning som i dag finns. Vi vet mycket mer i dag än vad vi visste när vi var världsmästare i sjukfrånvaro 2003, då begreppet utbrändhet och företeelsen att man gick in i väggen var det som lades på bordet.

I dag vet vi till exempel att det är viktigt att vara kvar i sociala sammanhang och att vara kvar i aktivitet och i en kontext. Det var därför som jag i mitt svar på denna interpellation hänvisade till det uppdrag som regeringen har gett Socialstyrelsen, som nu har utarbetat rekommendationer om nya sjukskrivningstider just för dessa psykiska diagnoser.

Baserat på evidens och forskning rekommenderar man en betydligt större differentiering av sjukskrivningstiderna, beroende på sjukdomens allvar och samsjuklighet när det gäller psykiatriska diagnoser. Som sagt: Det finns i dag diagnoser där rekommendationen är en partiell sjukskrivning eller ingen sjukskrivning. Detta gäller till exempel lindrig förstängsdepression, där man nu inte alls rekommenderar sjukskrivning.

Dessa nya rekommendationer har börjat att tillämpas inom hälso- och sjukvården, vilket naturligtvis också är en del i det som vi nu ser resultat av.

Men det som då blir viktigt är vad som sker ute på arbetsplatserna. Där är den överenskommelse som vi har träffat med samtliga fack och arbetsgivare på den svenska arbetsmarknaden väldigt viktig.

Det är nämligen alltför stort att det finns alltför stora kunskapsbrister ute på våra arbetsplatser om hur man hanterar signaler på att medarbetare börjar må dåligt. Det fördes fram tidigare i debatten att man kan tro att det bästa är att skicka hem någon, men som arbetsgivare bör man hålla kontakten och höra av sig under sjukskrivningen så att medarbetaren har kvar en fot på jobbet.

Trots att detta sedan ganska många år är den vanligaste orsaken till sjukskrivning för både kvinnor och män i Sverige är det alltför stort så att denna diagnos i samhället anses vara ganska stigmatiserande. När jag tar upp de här frågorna får jag många gånger höra – även från arbetsgivarföreträdare – att det är jobbigt att ställa dessa frågor och att man upplever att man kränker människors integritet.

Det är därför som det är allas vårt ansvar, inte minst för oss som politiker, att lyfta upp denna fråga, som alltså är den vanligaste orsaken till sjukskrivning.

Jag tycker att det som Jesper Skalberg Karlsson tog upp tidigare är otroligt viktigt. Vi ser att detta kryper nedåt i åldrarna och att allt fler alldeles för unga människor aldrig kommer in på arbetsmarknaden utan faller ifrån redan på gymnasiet. Vi har ett mycket stort ansvar när det gäller att motverka denna utveckling.

Anf. 104 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Ministern avslutade med det som jag tänkte säga. Jesper Skalberg Karlsson sätter fingret på den viktiga frågan om ungas dåliga mående. Precis som Jesper Skalberg Karlsson påpekade är definitionen av vad som ingår i psykisk ohälsa otroligt bred. Det gäller att hålla kvar rutiner så länge man bara kan och att man får stöttning och hjälp av lärare, elevvårdspersonal, arbetsgivare eller närmsta chef.

Det är stigmatiserande, precis som ministern säger. Jag tror att arbetsgivare, arbetsledare och lärare måste få hjälp med kunskap och verktyg. Hur gör man? Hur pratar man med någon som mår dåligt i själen och som har det tungt över bröstet?

Det är en jättesvår fråga, för man har inte vuxit upp med att prata om det. Om någon bryter benet vet man ungefär hur lång tid det tar innan gipset är borta. Men man vet inte det när någon mår dåligt i själen.

Forte gjorde en kunskapssammanställning 2015. De menar att det är väldigt tydligt att arbetsplatsen måste vara involverad för att den sjukskrivna medarbetaren ska komma tillbaka i arbete eller, om det handlar om skola, i studier på ett bra sätt.

Denna kunskapssammanställning pekar också på flera vetenskapligt dokumenterade friskfaktorer i arbetet som minskar risken för psykisk ohälsa. Det är ju där någonstans vi måste börja – när man väl blir sjukskriven eller inte kan gå tillbaka till skolan har det gått för långt.

Det handlar till exempel om förebyggande arbete, om gott ledarskap och om balans mellan krav och kontroll samt mellan ansträngning och belöning. Det handlar också om att det finns resurser på arbetsplatsen, så att man känner att det arbete som man ska utföra är rimligt och realistiskt sett till de resurser som är kopplade till detta.

Jag blir alltid frustrerad när jag ser att det är ofta är kommuner, lands-ting och regioner som sticker ut bland arbetsplatserna när det handlar om psykisk ohälsa och sjukskrivningar. Det är ju vi politiker som är arbetsgi-vare där. Vi borde kunna arbeta ännu bättre förebyggande med dessa frå-
gor.

Arbetsmiljöverkets föreskrift spelar en väldigt viktig roll. Jag kommer inte riktigt ihåg om den kommer att utvärderas – det vore bra om ministern kunde svara på det.

Hälso- och sjukvården behöver ytterligare stärka sin kapacitet för att identifiera och behandla olika typer av psykisk ohälsa i hela spektrumet, vilket lyfts fram i både svenska och internationella studier.

Då kan man undra varför detta inte görs på ett adekvat sätt i Sverige. Det kanske sjukskrivs för mycket i dessa diagnoser. Kanske är sjukskriv-ning fel väg att gå, precis som vi har diskuterat. Det hela måste naturligtvis också vara väldigt individuellt utformat.

Det går fort att tappa tillhörigheten till arbetsplatsen eller till skolan. Att ha kvar några timmar i veckan, att få ett anpassat schema och att vara med kamrater utifrån hur man mår gör att man kan komma tillbaka mycket snabbare. Det vore jättebra med en kommentar till detta.

Vidare tycker jag att det är oroande med de regionala skillnaderna. De fortsätter att finnas, vilket vi har sett i statistiken i decennier. Det är helt orimligt – det är ju inte så att människor i vissa delar av Sverige är mer sjukliga än människor i andra delar, utan det finns ett systemfel i det här. Det vore intressant om ministern ville säga någonting om det.

Jag undrar också om Försäkringskassans och Socialstyrelsens utred-ning om regionala skillnader. När blir den klar? Den kanske har kommit – jag vet inte.

Anf. 105 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Tack, ministern, för inlägget!

Jag tycker att det är välkommet att ministern talar så varmt om evi-densbaserad politik. Jag tycker att detta är väldigt bra.

Samtidigt vill jag vara ärlig med att vi inte vet allt om psykisk ohälsa. När det gäller 90-talister – min generation, människor som är födda runt millennieskiftet – kan vi inte riktigt förklara varför människor i den gene-rationen är så olyckliga eller lider av psykisk ohälsa.

Jag kan göra en politisk analys utifrån att jag tror att lycka är skillnaden mellan förväntningar och utfall. Kanske har man haft föräldrar som har sagt att allting är möjligt, men sedan har man missat nästa steg, nämligen att det kommer att krävas mycket jobb. Detta är dock endast min analys, och jag är långt ifrån någon lyckoforskare.

Angående de satsningar som ministern nämnde – 1 miljard och så vi-dare – skulle jag vilja säga att regeringen i vårbudgeten, eller den ekono-miska vårpropositionen, satsade 100 miljoner för att motverka psykisk ohälsa i skolan. 100 miljoner är mycket pengar. Det är mer pengar än vad jag kommer att tjäna i hela mitt liv. I det här sammanhanget kan det vara väldigt mycket – om pengarna används på rätt sätt är 100 miljoner en stor utgiftspott. Men det finns också en risk att dessa pengar försvinner i admi-nistration, och då kan 100 miljoner vara väldigt lite.

Jag ser fram emot att få se hur denna satsning faller ut, för då kan det finnas skäl att göra mer av det som funkar.

Prot. 2016/17:116
30 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 106 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag ska försöka svara på några av de olika inspel som har gjorts i denna viktiga debatt.

Jag vill komma tillbaka till det som Lotta Finstorp tog upp i sitt första inlägg, som handlar om problematiken med att de här sjukfallen också många gånger blir långvariga. Det är ett jättestort bekymmer. Det är därför som det är så viktigt att naturligtvis förebygga, som vi har talat om här. Inte minst viktigt är att det sker ett arbetsmiljöarbete på de arbetsplatser som har de högsta sjuktalen. Vi har talat om detta så många gånger och om orimligheten i att man inom äldreomsorgen har dubbelt så höga sjuktal som på arbetsmarknaden i övrigt. Det är helt orimligt. Det handlar om precis de saker som du, Lotta Finstorp, lyfter fram här: om villkoren i arbetet, om arbetsmiljön och om känslan av delaktighet och kontroll över sitt arbete. Här finns en läxa att göra, för det är i dessa yrkesgrupper som rekryteringsbehovet de kommande åren kommer att bli så otroligt stort.

Jag talade med några kommunalråd i går som berättade från en kommun – jag kommer inte att nämna vilken – att de hade 800 unga som ville bli kosmetologer och 600 som ville bli smådjursskötare, men det är ingen som söker till undersköterskeutbildningen. Det är helt orimligt, och det behöver vi naturligtvis komma åt. Det måste vara attraktivt att jobba inom den svenska hälso- och sjukvården.

Lotta Finstorp tar också upp att risken för återfall är så påtaglig. Det innebär att om man en gång blivit drabbad på ett tuffare sätt av stressymtom är sannolikheten betydligt större att man ramlar dit igen när man hamnar i en situation som är belastande av olika skäl – i privatlivet eller i arbetet – vilket är oerhört bekymmersamt. Det är som sagt därför vi behöver se till att göra rätt från början. Och även om vi inte vet allt vet vi mer nu än för tio år sedan.

När det gäller de regionala skillnaderna, som Lotta Finstorp också lyfte upp, är ju den första analysen gjord. Den visar att det finns regionala skillnader som alldeles utmärkt går att förklara med olika skäl. Men det finns också en betydande andel av de regionala skillnaderna som inte går att förklara. Detta måste vi komma åt, för det handlar också om individens rätt att få en kvalitativt god vård och att, som sagt, göra rätt från början. Det är så otroligt viktigt.

Arbetet med Arbetsmiljöverkets föreskrift kommer man naturligtvis att följa från Arbetsmiljöverkets sida. Det är något som jag också ser fram emot med stort intresse. Bland annat genom dialogen med arbetsgivarna och facken på den privata sidan vet jag att intresset från arbetsgivarna att utbilda sig i den nya föreskriften har varit enormt stort, vilket är oerhört glädjande. Förhoppningsvis kommer vi också att se ett resultat av detta.

Något annat som jag skulle vilja peka på är Arbetsmiljöverkets slutrapport om kvinnors arbetsmiljö, som kom ganska nyligen. Den bygger på de fem års studier som initierades av den förra regeringen och som sedan togs vidare av vår regering. De har nu sammanfattat sina slutsatser från de fem åren. Det är läsvärt – apropå vad man behöver göra.

Till Jesper Skalberg Karlsson, när det handlar om ohälsan bland unga, vill jag säga att vi ändå gör ganska mycket nu. Vi anslår 1 miljard per år 2016–2019, vilket är en förstärkning jämfört med tidigare med 280 miljoner kronor per år. Den är vikt för att möta den ökande ohälsan bland barn och unga vuxna men också för att förstärka ungdomsmottagningarnas arbete, till exempel. Det görs alltså mycket som är bra just nu.

Anf. 107 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Tack för en viktig debatt! Det går naturligtvis inte att sätta fingret på exakt vad det är som gör att fler och fler människor sjukskrivs på grund av utmattningsdepression eller psykisk ohälsa. När man nämner de här begreppen är det så lätt att bara fara iväg, men det vi menar är i allmänhet stressrelaterad utmattningsdepression.

Det görs mycket som är bra på olika håll i Sverige kring detta. Jag läste en intervju med Kersti Ejeby, som är verksamhetschef vid vårdcentralen i Gustavsberg där jag har varit på studiebesök. Hon menar att det handlar mycket om diagnosen utmattningssyndrom. Den kom 2002. Den fanns inte innan, och den finns inte i andra länder. Det tycker jag att man ska fokusera på och ta med sig.

Sjukskrivningarna hanteras i primärvården, säger hon, men jag tycker inte att vår kår har haft fokus på att lära sig om de stora folksjukdomarna. Primärvården är gammalmodigt vad gäller laguppställning. Jag vill ha mer terapeutisk kunskap.

Detta tycker jag är jätteintressant. Där har de öppnat dörren in på ett annat sätt än på många andra vårdcentraler.

Ministern säger att det handlar om att göra rätt från början, att komma in rätt. Det kanske inte är en doktor man måste träffa utan en annan yrkeskategori.

Åsa Kadowaki, psykiater, säger i samma intervju: Tidigare tog kyrkan hand om själen, och doktorerna tog hand om kroppen. Men nu har vi fått tillbaka själen, och vi vet inte vad vi ska göra med den. För vissa tillstånd är sjukskrivning en dålig behandlingsmetod, men läkarna har inte lärt sig att hantera sitt ansvar. Att sjukskriva någon innebär att man plockar bort personen från dess sammanhang, och det är vid vissa tillstånd fel väg att gå.

Anf. 108 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Som också generaldirektören för Försäkringskassan brukar uttrycka det har även sjukskrivning en bipacksedel precis som alla andra behandlingsmetoder. Det måste man verkligen ha klart för sig.

Åsa Kadowaki har jobbat jättemycket med den här frågan och är verkligen ett föredöme i sitt sätt att tänka och i de insatser som hon har gjort, bland annat i Tidaholm där hon fullständigt har vänt utvecklingen. Det är helt fantastiskt.

Det finns mycket att titta på där liksom på det arbete som görs på vårdcentralen i Gustavsberg, där de de facto har riggat om personaluppsättningen fullständigt. Det som man möts av är först och främst mycket fler psykologer, som man får en chans att få samtalsterapi hos, men också en planering för återgång i arbete. De har ju ett särskilt program för detta som har visat sig ge mycket goda resultat.

Vi vet att vi har ett arbete att göra i Sverige när det gäller att utveckla och uppdatera primärvården för att möta de behov som finns bland befolkningen i dag när det gäller tillgången till en god vård av hög kvalitet och anpassad efter de diagnoser som är vanligast i dag. Det ser jag med förhoppningar fram emot.

Avslutningsvis är vi inte ensamma i Sverige om att ha en ökande psykisk ohälsa. Det ser likadant ut i många andra västländer. Jag tror att det var för ett år sedan som OECD kom med sin slutrapport. Sverige är ett av nio västländer som de har tittat på som har denna ökande psykiska ohälsa bland unga. De har under flera år studerat och kommit fram till ett antal slutsatser kring detta som är otroligt intressanta att ta del av – apropå Jesper Skalberg Karlssons fråga om vad detta beror på. Men det får vi komma tillbaka till i en annan debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2016/17:492 om distanshandel med alkohol

Anf. 109 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Lars-Axel Nordell har frågat statsrådet Gabriel Wikström om han och regeringen avser att föreslå ett heltäckande främjandeförbud för distanshandel med alkohol. Lars-Axel Nordell har även frågat om statsrådet avser att införa restriktioner mot kommersiell förmedling som riskerar att underminera detaljhandelsmonopolets rättsliga ställning.

Arbetet inom regeringen är nu så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Lars-Axel Nordells fråga är föranledd av en promemoria som remitterades i slutet av förra året. I promemorian finns förslag som innebär att en köpare som vill föra in alkoholdrycker till Sverige från ett annat land inom det europeiska samarbetsområdet själv ska anlita den transportör som ska transportera alkoholdryckerna till köparen. I promemorian görs därmed en annan bedömning än den som gjordes av Alkoholleveransutredningen vad gäller just den frågan.

Hur en lämplig reglering av distanshandel med alkohol ska utformas har varit föremål för flera utredningar. Redan 2013 lämnade Utredningen om tillsyn av marknadsföring och e-handel med alkoholdrycker m.m. sitt slutbetänkande med förslag om hur tillsynen av distanshandel bör organiseras.

Ett flertal remissinstanser framförde att det var svårt att ta ställning till en ordning för tillsyn, då det fortfarande var oklart exakt vad som var tillåtet respektive otillåtet när det gäller distanshandel med alkohol.

Av det skälet tillsatte den dåvarande regeringen en särskild utredare med uppdrag att tydliggöra lagstiftningen. Utredaren, som tog namnet Alkoholleveransutredningen, lämnade sitt förslag i juli 2014. Utredaren föreslog ett förtydligande om att transportören ska vara oberoende av säljaren men att denne ska kunna anlitas av både köpare och säljare.

Ett antal remissinstanser ansåg att förslaget, som innebar att både distansförsäljning och distansköp även fortsättningsvis skulle vara tillåtet, inte var tillräckligt långtgående.

Vid tidpunkten för utredningens arbete pågick ett mål i EU-domstolen som handlade om en aktör som bedrev distansförsäljning och hemleverans av alkoholdrycker till konsumenter i Finland. Ett antal remissinstanser menade att EU-domstolens dom i målet borde inväntas eftersom den skulle kunna bringa klarhet i det EU-rättsliga utrymmet för att reglera distanshandel med alkoholdrycker.

Mot bakgrund av EU-domstolens dom togs en promemoria fram inom Regeringskansliet. I den görs bedömningen att en reglering av distanshandel med sådana alkoholdrycker som omfattas av ett statligt detaljhandelsmonopol ska bedömas utifrån den artikel i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt som handlar om statliga monopol och dess funktionssätt.

Därmed görs en annan bedömning än den som Alkoholleveransutredningen gjorde. Det är mot den bakgrunden som promemorian alltså föreslår att den som vill föra in alkoholdrycker till Sverige själv ska anlita transportören.

Alkoholleveransutredningen föreslog vidare att ett förbud införs mot att i kommersiellt syfte främja privatinförsel av alkoholdrycker. Förslaget innebär dock att en utländsk säljare även fortsättningsvis har möjlighet att marknadsföra sina produkter i enlighet med svensk marknadsföringslagstiftning.

Förslaget om att införa ett främjandeförbud mottogs positivt av de flesta remissinstanser. Dock framfördes att främjandeförbudet också bör omfatta den utländske säljaren.

Skälet till förslagens utformning är att utredaren ansåg att en reglering som hindrar en utländsk säljare från att främja försäljningen av egna alkoholdrycker, vilket är lagligt när det gäller drycker som tillhandahålls genom Systembolaget, skulle innebära en otillåten diskriminering enligt EU:s regelverk.

Redan i dag råder ett förbud mot att bedriva sådan försäljningsverksamhet av alkoholdrycker i Sverige som inkräktar på Systembolagets ensamrätt. Som utredningen också konstaterar skulle sannolikt en del av de verksamheter och affärsupplägg som utvecklats under senare år vid en rättslig prövning kunna visa sig inkräkta på detaljhandelsmonopolet.

Främjandeförbudet syftar till att hindra att svenska ekonomiska intressen främjar privatinförsel av alkohol. Förbudet upprätthåller på så vis den bärande principen bakom det svenska detaljhandelsmonopolet, nämligen desintresseringsprincipen. Den innebär att det i Sverige inte ska finnas några ekonomiska intressen i detaljhandelsled som kan bidra till ökad försäljning och därmed ökad alkoholkonsumtion.

För att sammanfatta svaret på Lars-Axel Nordells frågor: Inom Regeringskansliet bereds nu en lämplig reglering av distanshandel med alkoholdrycker i Sverige. Som underlag för detta arbete ligger förslagen som har lämnats av Utredningen om tillsyn av marknadsföring och e-handel med alkoholdrycker m.m., förslagen som har lämnats av Alkoholleveransutredningen och förslaget som finns i den departementspromemoria som Nordell hänvisar till i sin fråga. Jag vill inte föregripa den beredning av förslagen som nu pågår.

Avslutningsvis håller jag med Lars-Axel Nordell om vikten av att säkerställa legitimiteten för det svenska detaljhandelsmonopolet. Skyddet för folkhälsan är det svenska detaljhandelsmonopolets huvudsakliga motivering. Skyddet för folkhälsan är också motivet bakom den svenska alkoholregleringen, och detta ska även fortsättningsvis vara ledstjärnan i utvecklingen av den svenska alkoholpolitiken.

Anf. 110 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Ur folkhälsosynpunkt innebär ökad totalkonsumtion av alkohol en ökning av alkoholskadorna i samhället. En minskad konsumtion borde innebära en minskning av alkoholskadorna.

Dagens ungdomar dricker mindre alkohol. Detta tillsammans med en högre debutålder borde innebära att vi inte kommer att rekrytera människor med stora alkoholproblem ur just den gruppen framöver.

Ett av de viktiga verktygen för att sänka totalkonsumtionen av alkohol är att begränsa tillgängligheten. I Sverige har vi därför ett framgångsrikt verktyg genom Systembolaget. Ett övergivande av detaljhandelsmonopolet skulle innebära stora negativa konsekvenser för folkhälsan.

I min interpellation hänvisar jag till vad Folkhälsomyndigheten har kommit fram till skulle hända om detaljhandelsmonopolet avskaffades. Det skulle bland annat bli en drastisk ökning av dödsfall, misshandelsfall och sjukskrivningar. Detta är den andra undersökning av detta som Folkhälsomyndigheten har gjort.

En forskarrapport från Stockwell nu i maj visar på ännu allvarligare siffror. Misshandelsfallen skulle öka med 29 000 fall per år, rattfyllerifallen skulle öka med 8 000 per år och antalet alkoholrelaterade inläggningar på sjukhus skulle öka med 30 procent om tillgängligheten på alkohol ökar. De alkoholrelaterade dödsfallen skulle öka med 1 400 per år och självmorden med hela 42 procent. Det är skrämmande och mycket oroande siffror.

För att detta inte ska inträffa behöver regeringen arbeta aktivt med att upprätthålla ett väl fungerande detaljhandelsmonopol.

Ett av de största hoten är den växande distanshandeln av alkohol, där ett mindre antal aktörer har börjat etablera nya sätt att kringgå den nuvarande lagstiftningen.

Det är utmärkt att statsrådet i sitt svar så tydligt markerar att vi i Sverige måste kunna säkerställa legitimiteten för det svenska detaljhandelsmonopolet. Det är bra och berömvärt.

Samtidigt vet vi inte om och i så fall vilka skarpa förslag som regeringen planerar. Kan det handla om ett främjandeförbud i likhet med det som planeras på spelområdet? Det är också oklart om regeringen planerar att införa restriktioner mot kommersiell förmedling av alkohol och vilka restriktioner som i så fall övervägs.

Jag vill gärna ha ett svar på detta.

Anf. 111 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag tackar Lars-Axel Nordell för en utmärkt och viktig interpellation. När svaret på interpellationen formulerades kunde jag konstatera att vi är överens på i princip alla punkter.

Även om det blev ett långt svar vill jag understryka att vi är helt överens om vikten av att säkerställa legitimiteten för det svenska detaljhandelsmonopolet.

Att skydda folkhälsan är det huvudsakliga motivet bakom detaljhandelsmonopolet. Vi vet hur viktigt det är, och vi är mycket glada över att alkoholdebuten och konsumtionen har förändrats och att unga i dag dricker betydligt mindre.

När jag senast var med på Nordiska ministerrådet och träffade mina nordiska kollegor kunde vi konstatera att man i de länder som upprätthåller någon form av monopol ser denna utveckling – en utveckling som man inte ser på andra håll runt om i världen. Den är mycket glädjande och viktig att värna.

Det var mycket intressant att ta del av siffrorna i den rapport från Stockwell som Lars-Axel Nordell hänvisade till. De bekräftar ytterligare vikten av att vi i Sverige arbetar gemensamt för att vidmakthålla vårt detaljhandelsmonopol.

När det gäller Lars-Axel Nordells konkreta frågor kommer jag inte i detalj att föregripa den beredning av förslagen som pågår. Men underlaget för det arbete som pågår på Socialdepartementet är som sagt förslagen som har lämnats av Utredningen om tillsyn av marknadsföring och e-handel med alkoholdrycker m.m., förslagen som har lämnats av Alkoholleveransutredningen och förslaget i den promemoria som har tagits fram av Socialdepartementet.

Så här långt kan jag vara tydlig med att detta innebär att regeringen inte har tagit ställning mot Alkoholleveransutredningens förslag om ett främjandeförbud. Förslaget bereds nu tillsammans med de övriga inom Regeringskansliet. Avsikten är att förslaget ska tas om hand i den lagrådsremiss som nu planeras, och som jag sa ingår också de tidigare förslag som rör tillsyn av distanshandeln.

Jag tror att vi i grund och botten är väldigt överens i våra ambitioner.

Anf. 112 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Herr talman! Tack för svaret!

Statsrådet har tydligt markerat att vi är överens om ambitionen. Det tycker jag låter jättebra. Alkoholen är inte vilken vara som helst. Det är därför vi har denna lagstiftning och monopolet i form av Systembolaget – annars skulle vi inte ha det.

För att vi ska klara av det hot som nu tornar upp sig är det, som jag ser det, två pusselbitar som saknas och som jag tydliggör i min interpellation: främjandeförbudet och restriktionerna mot dem som nu försöker kringgå monopolet. Dessa två bitar saknas. Genom att agera mot distanshandeln värnas det svenska alkoholmonopolet och därmed folkhälsan.

Det som är intressant, menar jag, är främjandeförbudet, som vi nu diskuterar också på spelområdet, som är ett allvarligt hot mot människors hälsa. Redan i dag vet vi som sagt att det finns affärsmodeller som kringgår monopolet på detta område, och därför brådskar det. Jag skulle gärna vilja veta om den lagrådsremiss som planeras kommer i närtid.

Anf. 113 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Som sagt är kreativiteten stor när det gäller att hitta vägar för att kringgå vårt detaljhandelsmonopol. I grund och botten förbereds en

lagrådsremiss, som kommer i närtid. Jag har inte det exakta datumet, men det blir i varje fall i närtid.

Vi har egentligen alla fakta på bordet som vi behöver i dag – i de tidigare utredningar som gjorts och i det pm som tagits fram av Socialdepartementet och som baserar sig på den nya EU-dom som kommit på detta område.

Detta är de svar jag har att ge i den här delen i dag. Återigen kan jag bara understryka att vi utan tvekan är överens om att vi vill värna vårt detaljhandelsmonopol. Vi ser värdet av det. Vi ser också att vi har en situation där allt fler unga debuterar allt senare när det gäller alkoholkonsumtion, och det är väldigt bra.

Vi är visa av erfarenheten. Det räcker att titta ut i vår omvärld för att se omfattningen av de alkoholskador som förekommer i andra länder och allt som följer av det. Där vill vi inte landa igen.

Jag stannar där och hoppas att vi kan vara nöjda så långt.

Anf. 114 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Herr talman! Vi kan glädja oss åt att konsumtionen har gått ned för ungdomar. Samtidigt kan vi inte slå oss till ro, för det är inte självklart att utvecklingen fortsätter. Jag har varit med när konsumtionen ökade ständigt, år efter år. Det kom en topp, och så gick den ned. Den fortsätter att gå ned, och i dag är det den lägsta konsumtion som någonsin uppmätts för ungdomar sedan man började mäta på 70-talet.

Det är bra att statsrådet har noterat Tim Stockwell och den forskargrupp som nu har lämnat sin studie. De skickar med tre råd som jag skulle vilja nämna här. De säger: Behåll Systembolagets monopolställning, öppna inte upp för alternativa försäljningsvägar och inför minimipriser på alkohol! De har exempel på när minimipriser har varit framgångsrika. Det har vi inte haft i Sverige. Systembolaget kan inte själva bestämma om minimipriser, utan det är en politisk fråga.

Jag tycker att det är ett intressant inspel från dem, och kanske är det ytterligare en pusselbit för att komma åt problemen på detta område.

Anf. 115 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag konstaterar avslutningsvis att vi ser fram emot att återkomma med en lagrådsremiss.

Jag tackar för en bra debatt och hoppas att vi ska kunna hålla i vårt detaljhandelsmonopol under en god tid framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2016/17:493 om nordiskt forskningssamarbete om missbruk och beroendefrågor

Anf. 116 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Pernilla Gunther har frågat Gabriel Wikström vilka initiativ han är beredd att ta för att följa upp och främja forskningssamarbete på nordisk nivå kring missbruk och beroendefrågor.

Arbetet inom regeringen är nu så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Sverige ska vara en ledande kunskapsnation och ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer. Därför har regeringen höjt anslagen för forskning med 390 miljoner kronor för 2017 och föreslår en fortsatt ökning av anslagen till en nivå på drygt 2,8 miljarder år 2020.

Forte är den myndighet under Socialdepartementet som finansierar forskning om hälso- och sjukvård samt socialtjänst i Sverige. Varje år förmedlar Forte ca 550 miljoner kronor till både grundläggande och behovsstyrd forskning. Forte fördelar också pengar med syfte att stimulera forskningssamarbeten över gränserna, både inom EU och i övriga världen. Forte stöder olika nordiska forskningssamarbeten.

Regeringen har beslutat att öka resurserna till Forte med successiva anslagsökningar från och med 2017 upp till 175 miljoner kronor 2020 för att bidra till att dels förbättra kunskapsläget inom socialtjänsten, dels öka kunskapen om styrningen av hälso- och sjukvård och socialtjänst.

Forte utlyser i år 30 miljoner kronor över tre år för forskning om alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel. Ansökningarna bedöms av internationella expertpaneler. Bedömningen av vilka ansökningar som ska tilldelas medel ur de anslag som regeringen avsatt sker i konkurrens, och det är viktigt att bedömningarna sker på vetenskapliga grunder.

Det nordiska forskningssamarbetet utformas huvudsakligen utifrån de nordiska forskningsrådets aktuella prioriteringar med Nordforsk i en koordinerande roll.

Nordisk samordning av forskning kring missbruk är något som Nordiska rådet lyft fram som ett prioriterat område, en syn som delas av Nordiska ministerrådet såväl som den svenska regeringen.

Nordiska ministerrådets insatser för nordiskt forskningssamarbete vad gäller missbruk pågår bland annat genom institutionen Nordens välfärdscenter, NVC, där verksamheten innefattar forskningskoordinering och kunskapsspridning på alkohol- och narkotikaområdet.

Regeringen har, som en del i en nordisk samfinansiering, beviljat Nordens välfärdscenter 35 000 euro för utgivning av Nordic Studies on Alcohol and Drugs, NAD, 2017. Regeringen sätter stort värde på det nordiska samarbetet, och NAD är en viktig kanal för förmedling av forskning inom ett centralt folkhälsoområde. Tidskriften bidrar till att skapa ett nordiskt mervärde och till att bevara den position som nordisk forskning inom alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksområdet har internationellt.

NVC främjar och utvecklar också nordiskt samarbete inom alkohol- och narkotikaforskning samt forskning om andra beroendeframkallande medel i de nordiska länderna. De nordiska ländernas myndigheter samverkar även om narkotikafrågor genom ett informellt narkotikaforum med representanter från ländernas centrala myndigheter, som träffas årligen.

Sammanfattningsvis kan konstateras att betydande resurser avsätts för att främja forskning inom de områden frågeställaren nämner och att samarbeten mellan de nordiska länderna är väl utvecklade.

Anf. 117 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Naturligtvis är det avsevärda pengar som satsas på detta område, och Forte är väl känt och har gott renommé.

Själva innehållet i min fråga gäller ett beslut som togs medan jag själv var ordförande i Nordiska rådets välfärdsutskott 2015. Jag hade då fått propåer från olika nordiska forskare – faktiskt från hela Norden – och de tog själva initiativ till att vilja ha ett nätverk och ett forskningssamarbete. Det var inte så att de krävde att en massa pengar skulle anslås, utan de ville mer eller mindre få ersättning för resor för att de skulle kunna mötas.

Det ledde till ett förslag som togs upp i välfärdsutskottet. Det togs också upp under Nordiska rådets session och tillstyrktes. Sedan gick det helt plötsligt mycket snabbt. Man fick besked från Nordiska ministerrådet bara någon månad efteråt. Det brukar sällan gå så fort. Det sas att Nordens välfärdscenter inte jobbar med detta, utan man jobbar mycket med forskningskoordinering, kunskapspridning och så vidare. Så är det absolut. Det skulle i och för sig räcka. Men man ansåg inte att det skulle finnas resurser till någon form av forskning.

Då känner jag – det är egentligen grunden till min fråga till statsrådet – att det är lite bekymmersamt när man tar beslut i Nordiska rådet, som ändå är ett demokratiskt forum för de nordiska ländernas parlamentariker att faktiskt enas om vissa frågor, som sedan så lättvindigt kan avslås eller avfärdas. Jag vet ärligt talat inte om frågan har varit uppe i själva ministerrådet, eller är detta helt enkelt ett tjänstemannautkast och att man inte tycker att man ska bekymra ministrarna med detta förslag? Jag vet inte hur det är, och det känner jag är mycket otillfredsställande.

Jag har fått propåer från andra runt omkring som undrat vad som hände med förslaget. Det gick till och med igenom på sessionen, men sedan försvann det bara på något sätt. Då minskar också motivationen och incitamenten för att man ska agera på nordisk nivå om det ändå inte spelar någon roll. Det tycker jag personligen är ganska farligt för demokratin. Då blir det något slags skensammankomst som man har när man träffas vid Nordiska rådets sessioner. Jag avslutade mitt uppdrag i presidiet för Nordiska rådet i april. Jag känner mig därför ganska fri att ändå följa upp det som jag själv har varit med att besluta om.

Min fråga kvarstår alltså: Hur kunde man få igenom detta?

Anf. 118 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag tackar Penilla Gunther för att hon har skrivit denna interpellation och för att hon ställer dessa frågor. Jag förstår mycket väl att hon gör det. Detta har naturligtvis också föranlett oss på departementet att nogsamt undersöka vad det är som har skett i detta fall.

Jag ska försöka göra en liten beskrivning som kanske inte kommer att resultera i ett helt tillfredsställande svar men som kanske åtminstone kastar ett visst ljus på denna fråga.

Penilla Gunther har tidigare medverkat i Nordiska rådets välfärdsutskott. Vad jag förstår var det i samband med att välfärdsutskottet arrangerade ett nordiskt seminarium i februari 2015, där man bland annat diskuterade möjligheten att utveckla det nordiska samarbetet inom missbruksbehandling, som man kom överens om på mötet att det var tydligt att det fanns ett behov av ett mer formellt forskningssamarbete kring droger och missbruk. Detta togs sedan vidare, precis som Penilla Gunther säger.

Representanterna för mittengruppen i Nordiska rådet föreslog rådet för det första att rekommendera ministerrådet att arbeta för ökad kunskap och bättre behandling av missbruk och för det andra att ta initiativ till ett gemensamt nordiskt kliniskt forskningsnätverk om missbruk. Vad jag förstår blev beslutet från Nordiska rådet att dels rekommendera ministerrådet att anta dessa föreslagna att-satser men också att lägga till ytterligare en som handlade om att Nordiska ministerrådet, eller ministern på området, ska göra en årlig redogörelse för det nordiska samarbetet på narkotikaområdet i ett passande forum. Det är så som det har framförts till mig.

Vad jag också förstår, när vi gräver lite ytterligare i detta, är att det i Nordiska rådets betänkande över meddelanden om rekommendationer också framgår att Nordiska ministerrådet för social- och hälsopolitik delar målsättningarna och att faktiskt två av de tre att-satserna har uppfyllts. Det som dock inte har uppfyllts är, precis som Penilla Gunther mycket riktigt säger, förslaget om att ta initiativ till att inrätta ett gemensamt nordiskt kliniskt forskningsnätverk om missbruk. Det är, enligt mina underlag, på grund av att ministerrådet på detta område inte hade tillräckliga resurser för att prioritera en klinisk forskningsinsats inom detta område. Ministerrådet föreslog att frågan om samarbetet skulle tas upp igen på det nordiska narkotikaforumets årliga möte som ägde rum den 14–15 september 2016. Men när vi efterhör med NVC uppger de att denna fråga inte togs upp i samband med detta.

Jag vill under denna interpellationsdebatt passa på att ställa en fråga till Penilla Gunther. Det som jag hör att Penilla Gunther nu säger är att avsikten i grund och botten inte var att starta några nya och dyra forskningsinsatser utan att starta ett nätverk för kunskapsutbyte på detta område. Har jag uppfattat det rätt?

Anf. 119 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Ja, det är rätt uppfattat. Jag tackar statsrådet för den utmärkta genomgången. Det är precis detta som har efterfrågats.

Det som jag tycker är lite sorgligt i denna historia är just att det har funnits en vilja hos dem som är aktivt engagerade att ha detta nätverk. De tog själva detta initiativ efter denna konferens och sa att de tyckte att detta var kul, intressant och viktigt och att de skulle kunna utbyta erfarenheter från hela Norden. Forskningsresultaten finns redan på respektive universitet, sjukhus och forskningsinstitutioner. Det handlade mer om att dessa främsta forskare behöver mötas på något sätt.

Man kan säga att det årliga narkotikaforumet naturligtvis kan vara ett forum. Men här var det lite bredare än så.

Vi vet, inte minst med anledning av den tidigare interpellationsdebatten om alkohol, att detta är gränslöst. Därmed får vi också de bekymmer som alkoholen och andra droger medför. Det är klart att alla nordiska länder inte hanterar dessa frågor på liknande sätt. Men vi har fortfarande i Norden, och förhoppningsvis även en lång tid framöver, en rörlighet mellan länderna med arbetskraft och annat som jag tror skulle göra att detta faktiskt skulle ha gynnat den gemensamma missbruksvården i de olika länderna.

Vi ska också komma ihåg att Norden består av tre självstyrande områden som inte har egna resurser utan är beroende av länderna runt omkring. Inte minst Grönland har ju stora problem med missbruk; när jag var där för två år sedan blev jag verkligen både ledsen och allvarligt bekymrad över många av de sociala situationerna.

Om vi hade fått till det här nätverket och om Sverige hade kunnat bidra till att dra i de här tåtarna tror jag att vi kanske hade kommit lite högre upp med den här diskussionen om alkohol och droger – även inom EU. Detta är nämligen någonting som berör oss alla. Vi har också många goda forskare på området, så vi har definitivt inget att skämmas över – tvärtom. Att vi gemensamt kanske skulle kunna vara en nordisk föregångare på det här området i EU är ju någonting jag gärna hade sett bli verklighet.

Problematiken som jag upplever den är just det här att när vi går igenom olika saker i Nordiska rådet vet man sedan inte riktigt var det hamnar. Det känns som att alla eller ingen har ett ansvar för att det följs upp. Det är ju någonting som måste tas tag i, känner jag, från regeringens sida. Frågan till statsrådet är därför: Hur går vi vidare med detta? Om det egentligen inte är pengar det handlar om, hur kan vi göra någonting åt det?

Anf. 120 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! När jag sätter mig in i den här specifika frågan och följer de turer som har varit kan jag konstatera att det inte finns någon som egentligen har varit emot någonting någonstans. Jag kan verkligen känna stor respekt för den frustration du känner i detta, Penilla Gunther, för det är inte heller så att det har fattats något *annat* beslut än det som var rekommendationen från Nordiska rådet.

Det enda jag kan se i detta är att man hänvisar till att den här delen av de tre rekommendationerna inte har genomförts därför att man någonstans har konstaterat att det inte finns resurser. Jag vet inte exakt var det har konstaterats någonstans. Jag kan också se att frågan om samarbetet uppenbarligen skulle ha tagits upp på Nordiskt narkotikaforums årliga möte i september, men av någon anledning lyftes inte frågan upp.

Mitt svar på frågan hur vi går vidare från dagens interpellationsdebatt är därför, något kortfattat, att jag givetvis får ta med mig frågan igen och helt enkelt komma tillbaka med ett besked om hur vi ska göra. Det är nämligen inte någonstans i detta som beslutet eller rekommendationen har fallit, utan den har uppenbarligen inte varit uppe någonstans. Man har inte diskuterat hur detta ska tas vidare. Jag får helt enkelt ta på mitt ansvar att se till att så sker, så att vi kan få ett tydligt ställningstagande i frågan.

Jag tänker också på det du säger, Penilla Gunther, om att detta är ett önskemål som har uttryckts från dem som själva är aktiva i frågorna. Det är ett behov som uppenbarligen har varit väldigt tydligt. Det får vi ha respekt för, och vi får fundera på hur vi i sådana fall ser till att möjliggöra detta. Det finns många olika sätt man kan möjliggöra detta på.

Anf. 121 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Tack för det positiva beskedet, statsrådet! Jag tror verkligen att det kommer att glädja dem som har varit initiativtagare till detta att få höra att ministern ämnar komma tillbaka med någon typ av åtgärd. Jag tänker alltid att vi som politiker ska vara väldigt glada när folk tar egna

initiativ, vill hjälpa till och vill göra bra saker. Det var så tydligt på konferensen och på mötet att man ville jobba ihop. Det är inte ofta vi får uppleva att det just blir så genuint och att vi faktiskt ser att man är beredd att lägga ned tid för att det ska bli någonting.

Jag kan alltså bara tacka för svaret. Jag ser fram emot att få någon typ av besked om hur detta kommer att tas upp. Jag vet att många har varit intresserade av den här debatten och säkert kommer att kolla på den på nätet, och de kommer som sagt säkert också att vara tacksamma för det besked ministern ger.

Anf. 122 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack för en bra debatt och för att du väckte frågan, Penilla Gunther! Som jag sa – jag tror att det var i mitt första inlägg – känns det ju som att det någonstans på vägen har blivit någon form av missförstånd kring vad det är som ska genomföras. I de underlag jag har står det nämligen att det handlar om att man inte hade tillräckliga resurser för att prioritera en klinisk forskningsinsats inom detta område. Någonstans verkar det därför ha varit en viss förbistring kring vad det var som skulle göras.

Som sagt: Jag tar frågan med mig, och jag kommer att se till att den tas om hand och att det levereras ett tydligt besked.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2016/17:507 om rehabilitering för strokepatienter

Anf. 123 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Penilla Gunther har frågat mig hur jag avser att agera för att strokepatienter ska få en rehabilitering som både är lika i hela landet och bygger på den allra senaste forskningen.

Stroke är en av våra stora folksjukdomar och kräver insatser från såväl kommuner som landsting. Det är viktigt att de kvinnor och män som drabbats av stroke får en sakkunnig och omsorgsfull vård och omsorg i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Vården och omsorgen ska också ges på lika villkor och efter behov, oavsett var någonstans i landet man bor.

Jag vill betona att det i första hand är kommuner och landsting som har ansvar för att erbjuda en samordnad och kunskapsbaserad vård och omsorg. Detta är förstås en stor utmaning, och regeringen har därför tagit flera initiativ för att stödja kommuner och landsting i detta arbete.

Socialstyrelsen har tagit fram nationella riktlinjer för strokesjukvård som innehåller rekommendationer om prevention, diagnostik, behandling och rehabilitering.

I syfte att säkerställa att befolkningen erbjuds kunskapsbaserad hälso- och sjukvård beslutade regeringen i december 2015 att tillsätta en utredning med uppdrag att överväga och lämna förslag till hur en ökad följsamhet till de nationella kunskapsstöden i hälso- och sjukvården kan uppnås. Utredningen ska lämna sitt slutbetänkande den 1 juni 2017. Inom landsting och regioner pågår också ett arbete för att etablera en struktur

som ska stödja kunskapsstyrning på olika nivåer inom hälso- och sjukvården.

Under våren har regeringen dessutom lämnat en proposition till riksdagen med förslag till en ny lag som ska främja bättre planering och samverkan mellan kommun och landsting när en patient skrivs ut från sjukhus och behöver fortsatta insatser i hemmet. Strokepatienter är en grupp som berörs av detta. Dessutom har regeringen tagit en rad initiativ för att bidra till en bättre och mer jämlik tillgång till hjälpmedel. Hjälpmedel kan bidra till oberoende och självständighet och är en del av rehabiliteringen.

Jag vill också lyfta fram att det är viktigt att hälso- och sjukvården präglas av ett patientcentrerat förhållningssätt och att vården anpassas efter patientens individuella behov. För att stödja en sådan utveckling har regeringen nyligen aviserat en patientmiljard för snabb vård som ska bidra till en mer tillgänglig och samordnad vård. Därutöver har regeringen beslutat om den så kallade professionsmiljarden, som ska bidra till att stärka förutsättningarna för landstingen att planera sin kompetensförsörjning och öka personalens tid för det patientnära arbetet. Regeringen genomför också en satsning på bättre vård för personer med kroniska sjukdomar.

Det är min och regeringens bedömning att de processer som nu pågår för att säkerställa en mer kunskapsbaserad, jämlik och samordnad vård har potential att bidra till bättre resultat inom flera områden, så även när det gäller rehabiliteringen för strokepatienter.

Anf. 124 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Tack så mycket för svaret! Vi vet ju att stroke är en av våra stora folksjukdomar. Det sägs att det är ungefär 30 000 per år som får en stroke. En person var 17:e minut drabbas alltså av en mer eller mindre allvarlig stroke i det här landet.

Stroke hör också ihop med hjärtsjukdomar och neurologiska sjukdomar, och det är klart att det också är en stor samhällskostnad – ungefär 18 miljarder per år enligt kvalitetsregistret Riksstroke. Internationellt sett är stroke den största orsaken till funktionsnedsättning och den tredje största orsaken till dödsfall. Det är absolut en stor folksjukdom, och därför handlar det om snabb vård och behandling när man får en stroke men också om en väldigt snabb möjlighet till rehabilitering.

Jag känner en person som knappt hade fyllt 60 år, en egen företagare med verksamhet, alltid aktiv, som helt plötsligt fick en väldigt stor stroke. Personen bor lite utanför tätort och har inte möjlighet att få rehabilitering mer än möjligen en gång varannan vecka. Med en sådan brist på träning går det inte att återhämta sig och lära sig leva med de funktioner man hade tidigare. Oavsett hur välvilliga anhöriga är och försöker hjälpa till så mycket det går måste det naturligtvis finnas sjukgymnaster och andra som kan gå in och hjälpa till mycket fortare och oftare.

Vi vet att det finns många, inte minst äldre, som kan få rehabilitering via hemtjänst och hemsjukvård liksom skjuts till olika vårdcentraler med sjukgymnast och annat när de bor hemma. Men så fort de hamnar på ett äldreboende liksom försvinner den där möjligheten till rehabiliteringsinsatser, något som är väldigt märkligt.

Prot. 2016/17:116

30 maj

Svar på
interpellationer

Detta har jag märkt inte minst på min egen mor som nu är 86 år och har haft ett par stroke. Den möjligheten försvann just för att hon bor på ett äldreboende. Det kändes väldigt märkligt, för där finns det ändå personal dygnet om, och det borde finnas en reguljär möjlighet till både arbetsterapeut och sjukgymnast. Men så ser det inte ut över landet, och där har vi egentligen grunden till min fråga.

Vi är ju överens om det på något sätt självklara i hälso- och sjukvårdslagens portalparagraf, alltså att alla ska få vård i rätt tid, oavsett vem man är och var man bor i landet. Vi ser dock gång på gång, oavsett vilken sjukdom vi pratar om, oavsett om det är kroniska sjukdomar, folksjukdomar eller mer sällsynta diagnoser, att den här problematiken finns hela tiden.

Frågan är hur vi åtgärdar det. Rehabilitering borde ju också finnas för olika åldrar på olika sätt. Hur tillgodoser vi detta behov? En person i aktiv ålder och en pensionär som kanske har uppnått en aktningsvärd ålder har inte riktigt samma behov alla gånger.

Anf. 125 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! Tack, Penilla Gunther, för interpellationen och tack till ministern för svaret! Det är ju väldigt lite som man inte kan hålla med om, men så sägs det att det pågår saker och ting som ska förbättra situationen, problematiken ska tas om hand och så vidare.

Jag är inte så säker på att man kommer att lösa det ändå, och det är inte så att jag vill vara kritisk mot regeringen. Men om man börjar i den andan att en person har haft en stroke, kommer från sjukhuset och hamnar på rehabilitering så kan det finnas personal på sjukhuset som säger att vi får hoppas att personen hamnar på rehabiliteringsplats A i stället för B, för då kommer han att komma mycket längre i sin utveckling. Det finns alltså en väldig stor kunskap att ta till vara på ställen där man har väldigt goda resultat.

Angående hjälpmedel är det självklart kommuner och landsting som har ansvaret. Det jag tänker på är om den som drabbas av en stroke har anhöriga eller någon annan i sin närhet som kan ta reda på saker. Man får nämligen söka och leta och ringa och på olika sätt ligga på för att få tag på dessa hjälpmedel.

Penilla Gunther beskrev en person som var äldre och att insatserna då upphör. Det kan man tycka är märkligt om man ska underhålla en livskvalitet. En person som ska ta sig ut behöver till exempel en permobil. En sådan gör att man kommer ur ett fängelse hemmavid. Man kanske kan gå något steg men inte ta sig någonstans. I den bästa av världar finns det personer både i den kommunala världen och i landstingsvärlden som kan ta till vara detta och göra så att det händer, men jag tänker ofta så här att hur många finns det där ute som inte har någon och som aldrig kommer till det steget? För en aktiv person i 20-, 30- eller 40-årsåldern handlar det om att kunna åka iväg och handla, ta en pizza och komma iväg på saker och ting som gör att livet blir något helt annat.

Det har pratats om surfplattor, det vill säga att språket för en del finns i surfplattan. Vi pratar om digitalisering och möjligheterna det ger, medan en kommun kan säga att i deras organisation är man inte där ännu. Man springer i en gammal organisation och känner inte att man har tid att tänka på det.

Samtidigt finns det alltså personer som har sin värld och sina möjligheter i den här plattan. Regionen eller landstingen erbjuder utbildning till kommunen, men kommunen vet inte om eller förstår inte ens att de ska hjälpa till med detta. På så sätt kan en person fastna mellan en logoped, en region och en kommun där alla säger sig ha försökt nå varandra men där det ändå inte har hänt någonting på tre år, fastän personens hela språk finns i detta.

Jag blir så beklämd när jag tänker på att det är så beroende av att det finns någon som hjälper till. Det jag skulle önska är att det på något vis fanns en Maslows behovstrappa, att man efter att någon fått till exempel en stroke, som vi har pratat om i dag, antingen från sjukvårdssidan eller från den kommunala sidan går in och säger att nu har patienten kommit så här långt, så nu är det dags för det här hjälpmedlet eller att tillgodose det här behovet. På så sätt skulle det alltid finnas en garanti för den enskilde att komma vidare och inte bli sittande och vara beroende av att det finns någon annan som kan göra det.

Anf. 126 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag tror definitivt att när det gäller beskrivningen av de problem som vi har att lösa står vi ganska nära varandra. Vi ser att det är så här verkligheten ser ut för väldigt många.

Detta kan vi konstatera. Sedan är frågan vilka mått och steg som tar oss i rätt riktning för att de personer som verkligen behöver insatser ska kunna få det snabbt och att det är en god kvalitet på de insatser som görs.

Som jag också sa inledningsvis är det kommunerna och landstingen som har ansvaret. Vi ser också vilken stor utmaning detta är. Det är också därför som regeringen har tagit flera olika initiativ för att stötta och förbättra på olika sätt. Vi vet att i det akuta skedet på sjukhus krävs ofta omfattande rehabiliterande, medicinska och sociala insatser samt hjälpmedel. Där det många gånger blir svårt att få till den välfungerande rehabiliteringen är att få till den goda samverkan mellan de olika aktörerna. Det är där det ofta skär sig.

Ni känner kanske till, och jag refererade också till det i mitt svar på interpellationen, att regeringen nu under våren har lämnat en proposition med ett förslag till en ny lag, den så kallade betalningsansvarslagen. Där är själva syftet att ytterligare främja att vården och socialtjänsten fungerar mer samspelt för enskilda som skrivs ut från sjukhus.

Förslaget tydliggör bland annat att både socialtjänst och primärvård måste börja planera tidigt för patientens utskrivning. Man ska som huvudmän komma överens om riktlinjerna för samverkan. Man ska göra överenskommelser med varandra om tidpunkt för kommunens betalningsansvar samt vilka belopp som ska betalas etcetera. Det här är en lagstiftning som föreslås träda i kraft den 1 januari 2018 och som vi tror skulle kunna vara ett steg i rätt riktning.

Sedan är det så lyckligt eller olyckligt – jag vet inte hur jag ska uttrycka mig – att den hjälpmedelsutredning som regeringen har tillsatt lämnar sitt betänkande i morgon den 31 maj. Där är själva grundfundamentet att den ska föreslå just hur tillgången till hjälpmedel ska kunna bli mer likvärdig över landet och hur samverkan ska kunna bli bättre i den specifika frågan. Vi får se någonstans vad man har kommit fram till där.

Ni känner säkert också till att vi har tillsatt en utredning som ska överväga om nationella riktlinjer ska göras obligatoriska. Den utredningen kommer den 1 juni, så den kommer väl i övermorgon. Det är ett antal saker som är på gång.

Jag vill också lyfta upp något som jag tycker är väldigt viktigt. Det är det initiativ som huvudmännen nu har tagit under våren. De har gemensamt beslutat att delta i och finansiera en gemensam och sammanhållen struktur för kunskapsstyrning. Det är ingenting som regeringen har ålagt dem, utan det är ett eget initiativ. Det tycker jag är bra och ändå steg i rätt riktning.

Jag hinner inte gå in på de olika delarna. Men jag vill avslutningsvis nämna att vi har kronikersatsningen som vi har lagt resurser på. Den ska främja utvecklingen inom områdena kunskapsbaserad vård, patientcentrerad vård, prevention och tidig uppmärksamhet. Jag kan komma tillbaka till detta i mitt nästa inlägg.

Anf. 127 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Den utredning som ska lämna sitt slutbetänkande om nationella riktlinjer den 1 juni är jätte viktig. Jag ser verkligen fram emot vad som skulle kunna göras med det. Jag har varit med i ett antal sammanhang de senaste åren där man säger att nationella riktlinjer är jättebra. Men de uppdateras inte tillräckligt. Därför vill man mer eller mindre inte använda dem i landsting och regioner. Sedan finns det alltid de som tycker att de ändå gör saker bäst själva. Det är en annan fråga.

Själva riktlinjerna och standardiserade vårdförlopp inom inte minst cancervården är jätte viktigt. Jag tror också att det skulle kunna överföras på många andra insatser för olika typer av sjukdomar. Jag medverkade på en konferens om prostatacancer för någon månad sedan. Där var en läkare med som talade just om att i England är national guidelines obligatoriskt.

Som patient kan man också ställa frågan till behandlande läkare hur man har fått sin vård kontra riktlinjerna. Man har ett patientinflytande där man tydligt ser de insatser som görs kontra det som är beslutat. Ska man som läkare avvika från de riktlinjerna får man i så fall gå till överordnade för att få bekräftat att det är okej.

Med den spridda skur av landsting och insatser som vi har i det här landet hade det varit otroligt välkommet både för patienter och för professionen i sig. Man har åtminstone något som man kan förhålla sig till.

Tar vi just strokepatienterna är de nu på något sätt spridda i alla åldrar känns det som. Det har blivit alltmer medelålders personer och personer i yngre medelåldern som drabbas av stroke. Det har säkert sin orsak i stressrelaterade situationer både hemma och på jobbet.

Oavsett orsak måste människor kunna vara säkra på att de får den vård de behöver eller rehabilitering. Då finns det en fråga som jag vill fortsätta att ställa till statsrådet.

Förra året ändrade Världshälsoorganisationen klassificeringen för stroke. Tidigare klassificerades det som en neurologisk sjukdom. Men så ändrade man det till att vara en kardiovaskulär sjukdom, en hjärt-kärlsjukdom.

Det har blivit lite stressigt för dem som är engagerade i detta. Helt plötsligt är det andra typer av läkare och behandlande personal inom professionen. Man brukar inte jobba ihop över de områdena.

Frågan är om Sverige skulle kunna agera för att man ska kunna återklassificera det som en neurologisk sjukdom. Det har att göra med vilken typ av rehabiliteringsinsats människor får.

Anf. 128 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Herr talman! Jag kan börja där Penilla Gunther slutade. Frågan är hur det ser ut i landet och om man har olika sorters läkare. I de kontakter som jag har haft är det neurologer som handhar detta. Det verkar rimligt att det är så.

Jag tänkte också på det ministern sa om mötena om rehabinsatser. Det ser väl också olika ut i vårt avlånga land tänker jag. Det jag har kommit i kontakt med är att man oftast sätter sig på rehabsidan.

Där har de varit ett lag, ett team, som i bästa fall hållit i patienten. De har fått lära patienten att lära om. Det har gällt toalettbesök, att gå, tala och allting. Patienten får kanske träna sig att raka sig etcetera, det vardagliga.

De är väldigt klara med att ha gjort en klar plan som de vill koppla på kommunen. Men där har kommunen sällan tid eller resurser till detsamma. Jag ser inte den delen bara som en ekonomisk fråga. Jag ser mer till hela tänket kring det hela, vilket mindset man har, hur man ser på det.

Det är olika mindset för hur man rehabiliterar människor. Jag vill understryka att man gör på olika sätt, och vissa har väldigt bra resultat. Jag hoppas att vi verkligen tar med detta.

Penilla Gunther var inne på detta med standardiseringar. Det är på något vis det jag kallar för min trappa, att det finns en process som är tydlig så att de som inte har någon att ta hjälp av kan få den.

Jag hoppas att det kan bli en verklighet. Det finns så många därute som sitter i ett mörker eller blir inlåsta på annat sätt eftersom de inte får den hjälp och det stöd de behöver.

Jag har också en berättelse. Men jag får spara den till en annan gång eftersom min talartid är slut.

Anf. 129 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack för spännande och bra inlägg! Det finns flera saker jag vill passa på att utnyttja mina minuter till att komma tillbaka till.

Vi kan börja med detta med att göra de nationella riktlinjerna obligatoriska. Också jag ser väldigt mycket fram emot att ta emot utredningen och hur vi sedan kan ta de förslagen vidare. Det var någonting som jag försökte komma till i mitt första inlägg.

Återigen: Jag vill verkligen inte när jag nu står och radar upp vad regeringen försöker göra eller vilka förslag vi lägger fram på bordet på något sätt undergräva eller förminska den bild som ni målar upp av hur olika det ser ut runt om i Sverige när det gäller tillgången till rehabilitering och när det gäller kvaliteten på rehabiliteringen. Också jag ser precis den bilden. Jag har en del papper här med en del olika fakta som visar att det är väldigt olika över landet.

Det är också på något sätt en tydlig grund för varför vi behöver göra alla de här sakerna som vi nu gör och varför interpellationen är väldigt viktig. Vi måste se till att få fart på det fortsatta arbetet med hur vi skapar en mer likvärdig tillgång och en bättre kunskapsstyrning.

Anledningen till att jag lyfte upp det initiativ som har tagits av kommuner och landsting själva under våren för att jobba tillsammans och finansiera detta tillsammans är att jag tror att det är viktigt att de på något sätt kliver fram ännu tydligare och att vi understöder arbetet i denna riktning.

Jag hörde att Penilla Gunther lyfte fram delarna om standardiserade vårdförlopp, som vi har tittat på inom cancervården och som vi försöker med. Åtminstone så här långt ser vi goda resultat av detta med en större nöjdhet och en snabbare tillgång till rätt vård. Det blir spännande att se om man skulle kunna implementera ett likartat arbete på fler områden.

Jag tycker att mycket av det vi nu gör går i rätt riktning. Jag tror att vi är på rätt saker när vi är på det som handlar om att samverkan måste fungera bättre, att vi tittar på hjälpmedlen, att vi jobbar med de nationella riktlinjerna och med att stärka dem och deras roll och att vi jobbar vidare med att utveckla den personcentrerade vården. Det är någonstans framtidens melodi; det är bara att konstatera. Utgångspunkten måste vara patientens behov och förutsättningar, och patienten ska vara delaktig i besluten om den egna vården och rehabiliteringen.

Jag vill i sammanhanget passa på att nämna de viktiga bemannings- och personalfrågorna inom kommuner och landsting. Vi har skjutit till resurser i och med den så kallade professionsmiljarden. Det kommer naturligtvis inte att räcka till för att lösa problemet, men det handlar om att ha fokus på bemanningsfrågorna framöver. Det kommer att vara helt avgörande.

Avslutningsvis – jag ser att sekunderna tickar på otroligt snabbt – måste jag säga att jag får lov att ta med mig frågan om på vilket sätt Sverige skulle kunna agera i klassificeringsfrågan. Jag har för dåligt på fötterna i dag för att veta hur den process som ledde fram till att man ändrade klassificeringen har sett ut. Jag tar med mig frågan tillbaka. Framför allt handlar det om att sätta sig in i vad detta kommer att få för konsekvenser.

Anf. 130 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Jag fortsätter där ministern slutade. Som jag har uppfattat det är detta ett helt nytt tänk. Frågan är hur Sverige har agerat i processen, för jag antar att WHO skickar ut någonting i förväg. Den kunskapen har inte jag, men förvisso är detta ett beslut som ändå är fattat i klassificeringsfrågan.

Då blir det ändå så att sjukvården hanterar stroke med annan personal och på andra sätt. Det ena behöver kanske inte vara mer rätt eller fel än det andra, men som det hittills har varit i Sverige har man sett att vissa sjukdomar och tillstånd hör nära samman. Det handlar till exempel om hjärtflimmer och stroke. Men att detta skulle vara en kardiovaskulär sjukdom i sig är väl någonting som jag helt enkelt tror att många är lite förvånade över. Jag själv hade nog inte trott att man skulle klassificera det på detta sätt, utan det är väl en neurologisk sjukdom.

Jag är tacksam för att ministern tar med sig frågan och på något sätt kan återkomma och se om detta är rätt eller fel. Om det inte känns rätt, och om strokeförbund och andra som agerar i de här frågorna för patienternas skull upplever att detta inte är bra kanske också Sverige kan agera för en ändring i frågan.

Prot. 2016/17:116

30 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 131 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack för en bra och intressant debatt! Vi har som sagt dröjt specifikt vid frågan om strokevården här i dag, vilket är väl så viktigt. Precis som också påpekas i interpellationen är stroke en otroligt vanlig folksjukdom som ställer höga krav såväl på sjukvården som på rehabiliteringsinsatser.

Samtidigt sätter interpellationen ljuset på den nödvändiga omställning som behöver ske successivt i den svenska hälso- och sjukvården. Det gäller alltifrån hur vi använder nationella riktlinjer till hur vi utvecklar en mer jämlik tillgång till hjälpmedel. Det handlar inte minst om hur vi ser till – vilket jag tycker att man säger inom många olika områden – att vi kopplar loss oss från våra stuprör i kommuner och landsting och klarar av samverkan på ett betydligt bättre sätt. Det gäller inom det här området, men det gäller också inom flera andra områden.

Det handlar om hur vi tar snabba steg mot en mer personcentrerad vård. Vi har inte hunnit tala om det så mycket här för tiden går så fort, men det handlar också om hur vi tar vara på välfärdstekniken på ett bättre sätt. Det handlar om hur vi nyttjar den och hur vi ser till att Sverige ska vara det land i världen som kommer att vara bäst på att ta till vara välfärdsteknologin och digitaliseringens möjligheter. Det tror jag otroligt mycket på.

Som sagt: Jag kommer ytterligare att sätta mig in i frågan om klassificeringen. Det finns säkert väldigt tydliga grunder för varför WHO har ändrat sin klassificering. Det viktiga för vår del är naturligtvis att ha koll på på vilket sätt vi har varit med i processen och vilka konsekvenser det får för den svenska hälso- och sjukvården. Jag ser fram emot att komma tillbaka om detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2016/17:365 om inventering av nyckelbiotoper

Anf. 132 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jens Holm har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att försäkra mig om att anmälan om samråd enligt miljöbalken sker vid skogsbruksåtgärder i nordvästra Sverige med stor betydelse för flora och fauna trots att inventeringen och avgränsningen av nyckelbiotoper har pausats i dessa områden.

Låt mig inleda med att konstatera att det krävs ytterligare åtgärder för att nå miljömålet Levande skogar. Regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas samt att miljöhänsynen i skogsbruket ska öka.

Regeringens skogspolitik bygger på två jämställda mål: miljömålet och produktionsmålet. Det finns behov av att utveckla båda dessa delar.

Beslutet att ta en paus i inventeringen av nyckelbiotoper i nordvästra Sverige är Skogsstyrelsens eget beslut. Jag konstaterar att det har blivit kraftfulla reaktioner på detta beslut.

Regeringen har formulerat ambitiösa mål vad gäller biologisk mångfald och skydd av skog. Nyckelbiotoper är i detta sammanhang viktiga. De skogsbruksåtgärder som en verksamhetsutövare vidtar kan aktualisera bestämmelser i miljöbalken. Det är verksamhetsutövarens ansvar att följa lagstiftningen och tillsynsmyndigheternas ansvar att följa upp att så sker.

När det gäller anmälan om så kallade 12:6-samråd enligt miljöbalken ska en sådan anmälan göras till Skogsstyrelsen om skogsbruksåtgärden kan komma att väsentligt ändra naturmiljön.

Anf. 133 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag vill tacka miljöministern för svaret på min interpellation. Jag har väntat länge på att få den här debatten här i kammaren med miljöminister Karolina Skog. Jag skickade in min interpellation den 13 mars, och nu skriver vi slutet av maj. Det innebär att jag har fått vänta i elva veckor på den här debatten som dessutom var schemalagd till den 2 maj, men tre dagar innan den debatten valde miljöministern att skjuta upp debatten ytterligare. Det vore intressant att veta anledningen till denna fördröjning i denna viktiga och aktuella fråga som engagerar så många människor.

Nyckelbiotoper är skogsområden med mycket höga naturvärden. De kan innehålla sällsynta arter, det kan handla om kvarvarande rester av en gammelskog och det kan vara områden med vissa unika träd, mossar och annat. Det är alltså områden som vi verkligen behöver bevara.

Skogsstyrelsen har arbetat med att identifiera och registrera nyckelbiotoper sedan de fick ett uppdrag från regeringen i början av 1990-talet. Men den 9 mars i år var vi nog flera som satte kaffet i vrångstrupen när vi läste Dagens Nyheters debattsida där Skogsstyrelsens generaldirektör berättade att han nu avbryter all inventering och registrering av nyckelbiotoper i ett område som sträcker sig från Värmland ända upp till Kiruna kommun. Det är ett område stort som halva Sverige.

Generaldirektören hänvisade till att man behöver utveckla nya metoder för att identifiera de här viktiga naturområdena. Jag kan ha respekt för att man behöver utveckla metoderna, men det som jag och många med mig tycker är märkligt är att man kastar ut barnet med badvattnet. Man kastar ut en metod som man har arbetat med länge och ersätter den inte med en annan som ska fungera bättre, utan man har i dagsläget ingenting.

Det här skapar stor förvirring och oro och alltifrån mycket stora protester från anställda på Skogsstyrelsen till upprop av forskare, och inte minst miljörörelsen har blivit upprörd av det här.

I den här interpellationsdebatten vill jag bland annat veta hur regeringen ska kunna säkerställa att man ska kunna tillämpa ett samråd, som ju Skogsstyrelsen har i sina föreskrifter för när det finns en nyckelbiotop. Inför en avverkning måste man alltså ha ett samråd när det finns en nyckelbiotop. Om de här nyckelbiotoperna inte längre registreras och markeras ut, vad är det då man ska samråda om? Jag tycker att det är helt uppenbart

att när vi inte längre vet var den här väldigt skyddsvärda skogen finns någonstans är risken stor att vi kan mista den i form av avverkningar av de här områdena.

Jag skulle också vilja veta om miljöministern precis som jag satte kaffet i vrångstruppen den där marsmorgonen eller om Miljödepartementet och ministern var informerade innan beslutet togs om att pausa inventering och registrering av nyckelbiotoper.

Anf. 134 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Vi debatterar nu nyckelbiotoper och följderna av att Skogsstyrelsens gd har beslutat att pausa registreringen av nyckelbiotoper i nordvästra Sverige. Jag vill börja med att säga att jag delar Jens Holms oro för att skyddsvärda skogsområden riskerar att avverkas med anledning av det här beslutet.

Det är viktigt att vi har en skogspolitik med höga ambitioner för att bevara djur- och växtarter och värdefull natur. Som miniminivå behöver vi följa den strategiska planen, Nagoyaprotokollet, som antogs 2010 inom ramen för FN:s konvention om biologisk mångfald. Det innebär bland annat att Sverige långsiktigt ska skydda 17 procent av alla land- och sötvattensområden till 2020 och att de områdena ska vara biologiskt värdefulla.

I dagsläget omfattas endast ca 5 procent av den produktiva skogsmarken av lagstadgat skydd. Det är därför nödvändigt och glädjande att Miljöpartiet i regeringen har ökat anslagen till bildande av naturreservat med 80 procent sedan regeringsskiftet. Även anslaget till biotopskydd och naturvårdsavtal har fått en ordentlig ökning med 50 procent.

Det är också nödvändigt med det frivilliga skyddet, bland annat inom FSC-certifieringen. När vi som konsumenter köper certifierat virke måste vi få känna oss trygga i vetskapen om att det inte kommer från nyckelbiotoper. Men om vi ska kunna känna oss trygga och om vi ska uppnå de nationella och internationella målen måste vi ha koll på var de skyddsvärda skogarna och nyckelbiotoperna finns.

Precis som Jens Holm sa var det under början av 1990-talet som man började inventera nyckelbiotoper. Då gjorde man det rikstäckande, men på grund av brist på medel har det utvecklats till att Skogsstyrelsen till största delen gör de här inventeringarna i samband med avverkningsanmälningar. Det är självklart inte bra, vare sig för den som äger skogen eller för dem som jobbar med inventeringen på Skogsstyrelsen.

I Miljöpartiets nya skogspolitiska program som vi antog på kongressen föreslår vi att resurser tillförs för en ny rikstäckande nyckelbiotopsinventering. Vi menar också att det är viktigt med en inventering för att kartlägga kontinuitetsskogarna.

Det är i dag brist på avverkningsmogen skog i Sverige. De planterade träden på 70- och 80-talens stora kalhyggen är ännu inte tillräckligt vuxna för att bli timmer, pappersmassa och bränsle. Vi har därför fått ett ökat tryck på de sista resterna av skogar som aldrig kalhuggits, de så kallade kontinuitetsskogarna. Det är skogar som inte bör kalhuggas i dag heller. Det är viktigt att vi politiker är tydliga med vad som gäller om vi menar allvar med att vi ska uppfylla både våra nationella miljömål och våra internationella åtaganden.

Men, herr talman, att skydda skog räcker faktiskt inte för att uppfylla nationella och internationella miljömål. En omställning till ett hållbart brukande av skogsmarken är också nödvändig. Genom Nagoyaprotokollet har Sverige förbundit sig att senast 2020 förvalta områden som används till skogsbruk på ett hållbart sätt så att bevarande av biologisk mångfald garanteras. Det handlar alltså inte bara om att lämna orörda områden utan att också om att bruka den skog som brukas på andra sätt.

Jag vill därför fråga miljöminister Karolina Skog hur regeringen arbetar för att öka andelen skogar som brukas med något annat än trakthygesskogsbruk. Jag tänker att det kanske är det ministern syftar på när hon i sitt svar på interpellationen säger att regeringens skogspolitik bygger på två jämställda mål, miljömålet och produktionsmålet, och att det finns behov av att utveckla båda de här delarna.

Anf. 135 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Nyckelbiotoper är viktiga livsmiljöer för många skogslevande hotade arter. I nordvästra Sverige har vi kvar stora unika skogslandskap som ännu inte är påverkade av kalhyggesbruk. Hur väl vi tar hand om de här skogarna nu kommer att påverka vilka möjligheter vi har att bevara hotade skogsarter och våra barns och barnbarns och kommande generationers möjligheter att uppleva naturliga skogslandskap.

En majoritet av rödlistade skogsarter har minskande populationer. En viktig orsak till detta är avverkningen av gammal skog. För att kunna möta detta behöver vi, precis som Stina Bergström säger, både vara aktiva med formellt skydd av skog, vilket är någonting som vi har ökat takten i ordentligt under mandatperioden, och med att arbeta med de frivilliga avsättningsarna, men inte minst behöver vi utveckla bruket till att bli mer hållbart.

Där ser regeringen behov av kunskapsutbyggnad och kunskapspridning av hållbara metoder, så att de går från att vara små delar till att bli mainstream, det vi gör i den brukade skogen. Vi har därför riktade kunskapslyftande insatser i de delarna.

För att vi i bruket ska kunna ta ut skog till virke, för att kunna bygga mer i trä, för att kunna fortsätta hålla igång en pappersmassaindustri och för att kunna göra bränslen måste vi kunna ta ut och bevara i ett gemensamt arbete. Den formella metod vi har för att åstadkomma detta i dag är att Skogsstyrelsen enligt miljöbalken är skyldig att bedriva tillsyn och vid behov vidta åtgärder för att säkerställa att det sker ett samråd och att de krav som ställts fast vid samrådet sedan följs.

Verksamhetsutövaren är å sin sida enligt miljöbalken skyldig att göra en anmälan till Skogsstyrelsen om så kallat 12:6-samråd, om skogsbruksägaren kan komma att väsentligt ändra naturmiljön.

I Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om anmälningsskyldighet, enligt 12 kap. 6 § i miljöbalken, anges dessutom att skogsbruksåtgärder i nyckelbiotoper ska anmälas till Skogsstyrelsen. Skogsområdet behöver inte vara registrerat som en nyckelbiotop av Skogsstyrelsen för att omfattas av kravet.

Om det finns misstanke om brott är Skogsstyrelsen skyldig att göra så kallad åtalsanmälan.

Det är av stort värde och vikt att vi vet vad som finns i skogen, och registreringen av nyckelbiotoper är ett viktigt arbete. Jag tycker att det är angeläget att vi så snart som möjligt får igång det i hela landet. Men skyldigheterna enligt miljöbalken är formellt sett inte beroende av detta, utan de lagar som riksdagen beslutar om gäller självklart kontinuerligt, på samma sätt som myndigheternas arbete är kontinuerligt.

Jag vill också svara tydligt på Jens Holms fråga angående information. Jag fick informationen om det beslut som Skogsstyrelsen fattat från samma källa som Jens Holm, genom att läsa om det på DN Debatt. Jag hade inte fått någon information på förhand.

Anf. 136 JENS HOLM (V):

Herr talman! Det är anmärkningsvärt att ett sådant viktigt beslut fattas på de premisserna och att ansvarig minister, vilket miljöministern är, för att vi ska uppnå till exempel miljökvalitetsmålet Levande skogar inte informeras och konsulteras innan ett sådant beslut fattas. Det är mycket anmärkningsvärt.

Jag vill också tacka för svaret vad gäller samråd. Där är jag och ministern helt överens. Det står i miljöbalken 12 kap. 6 §. Det finns också inskrivet i Skogsstyrelsens riktlinjer, om områden med nyckelbiotoper. Men då blir min fråga till Karolina Skog: Hur ska man kunna bedriva samrådet i hela nordvästra Sverige ifall man inte längre identifierar och registrerar nyckelbiotoper? Om man inte vet var de områdena finns är det väldigt svårt att ha ett samråd kring det.

Vi riskerar att missa politiskt uppsatta mål, till exempel om att skyddsvärda skogar inte får avverkas, och vår politiska målsättning överlag om att få levande skogar. Det är ett av miljökvalitetsmålen, som vi inte når. Då menar jag att ansvarig politiker inte kan gömma sig bakom en myndighet och säga: Det är de som har fattat det här beslutet, och jag kan inte göra någonting.

Du kan agera, Karolina Skog! Jag tycker inte att Skogsstyrelsens ledningsförfarande är okej. Jag tycker att du ska markera väldigt tydligt att om man inte har något alternativ och någon bättre metod får man återgå till det som fanns tidigare, med inventering och registrering av nyckelbiotoper. Håller inte miljöministern med mig om det?

Jag skulle också vilja fråga: Kan en myndighet verkligen frånga politiska målsättningar och uppdrag hur långt som helst? Vi kan tänka oss en parallell till trafikpolisen. Om de tycker att kontrollen av nykterhet i trafiken inte fungerar särskilt bra ska de då lägga ned den? Och om Sida tycker att utbetalningar av bistånd fungerar på ett dåligt sätt, ska Sida därför sluta att betala ut bistånd till utvecklingsländer?

Om myndigheterna skulle göra det tror jag att man skulle agera politiskt. Man skulle säga: Nej, här är politiskt uppsatta mål i fara. Så här kan ni inte göra!

Det är precis den sortens reaktion jag vill se, både från miljöministern och från landsbygdsminister Sven-Erik Bucht, som jag har haft den här diskussionen med tidigare.

Nu säger Skogsstyrelsen att det är en paus man har tagit. Som jag har förstått det ska pausen av inventering och registrering av nyckelbiotoper gälla fram till årsskiftet. Vet miljöministern något mer om det? Är det fram

till årsskiftet som gäller? Kan vi skynda på det, så att pausen blir kortare och så att inventeringen och registreringen kan komma igång igen?

Avslutningsvis vill jag fråga vad miljöministern egentligen anser om Skogsstyrelsens hantering av allt det här. Ansvarig minister får informationen när hon läser tidningen till morgonkaffet. Det är ett stort och omfattande beslut som hotar politiskt uppsatta mål. Vad anser miljöminister Karolina Skog om Skogsstyrelsens hantering av det här?

Anf. 137 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Trakthyggesbruket har tillämpats i stor skala i Sverige sedan 1950-talet, och det har inneburit omvälvande förändringar av det svenska skogslandskapet. Skogar med olika slags träd i olika åldrar har ersatts med planteringar av likåldriga träd av samma sort. Men det finns fortfarande en del så kallade kontinuitetsskogar kvar i Sverige. Och en del finns i områdena i nordvästra Sverige som vi nu diskuterar.

Jag och många med mig inom miljörelsen är oroliga för vad som nu ska hända under den här så kallade pausen. Miljöpartiet vill se att inte bara gamla kontinuitetsskogar – de flesta kanske ska skyddas helt, men en del kanske kan brukas kontinuerligt som man har gjort genom tiderna – utan även andra skogar ska ha en brukningsmetod som skapar skogar med olikåldrade träd, lövinslag och kvarlämnad död ved. Hyggesfria skogsbruksmetoder främjar nämligen den biologiska mångfalden, friluftslivet, turismen, rennäringen och kulturmiljövärdena.

Vi skulle vilja att anslaget som ministern talar om utökas, till exempel till Skogsstyrelsens information om hyggesfria brukningsmetoder. Vi vill också se ett omställningsstöd till skogsägare som vill ställa om från trakt-hyggesbruk till hyggesfritt skogsbruk, precis som det i dag går att få stöd för omställning från konventionellt till ekologiskt jordbruk.

Jag har förståelse för att ministern inte kan säga riktigt vad regeringen tycker om det. Men eftersom regeringen har en uttalad vilja att öka satsningen på ett variationsrikt skogsbruk vill jag fråga ministern hur regeringen arbetar för att förverkliga det.

Anf. 138 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Att vi behöver göra ytterligare insatser för att nå miljömålet Levande skogar är mycket tydligt. Jag uppfattar det som att vi som deltar i debatten är överens om det.

Regeringen har en tydlig ambition om att skyddsvärda skogar inte ska avverkas och att miljöhänsynen i skogsbruket ska öka. Detta är ett ansvar för såväl staten och kommunerna som skogsbruket självt. Det är också huvuddel i de samtal som förs om utformandet av ett nytt skogsprogram. Vad är de olika rollerna? Vem ska göra vad?

Staten har flera roller i detta, att utveckla nya, och att sprida kunskap om, hållbara bruksmetoder. Informationsinsatsen är en sådan.

Vi har också ett ägaransvar. Jag besökte nyligen den skog där Sveaskog experimenterar med att försiktigt närma sig en kontinuerlig skogsvård. En tydlig sak är att det är en helt annan upplevelse att vara i en skog som har brukats eller avverkats med hänsyn till en ny miljö. Det är tydligt för såväl ögat som de ekologiska sammanhangen att det är en helt annan skog.

Jens frågade om tidpunkten. Jag har nåtts av samma information, att Skogsstyrelsens styrelse har fattat beslutet om att arbetet med att utveckla nya metoder ska pågå året ut. Jag har uppfattat att man sedan har en tanke om att använda en metod som ska fungera i de olika skogstyperna i Sverige.

Jag tycker att det är angeläget att det blir en registrering av nyckelbiotoper i hela landet så fort som möjligt.

Frågan gällde samrådet. Jag vill upprepa att samrådsplikt enligt miljöbalken är den del som är mitt ansvar. Samrådet är inte kopplat till registreringen. Det är verksamhetsutövarens ansvar, i den här lagstiftningen som i all lagstiftning, att känna till lagen och agera i enlighet med den.

Myndigheten har fattat det aktuella beslutet på egen hand och inom sitt ansvarsområde.

Det görs en liknelse med trafikpolisen, och jag har faktiskt kännedom om ett exempel där trafikpolisen har gjort motsvarande i samband med att det infördes miljözoner för tunga fordon. Man fick bara köra där med etanolbuss, men polisen konstaterade att man inte kunde göra några mätningar, så man upphörde med den typen av kontroller. Jag som ansvarig kommunpolitiker blev då väldigt upprörd över detta. Det finns också liknande fall.

Reaktionerna på det här beslutet har varit starka. Men frågan handlar återigen om samrådet. Det finns ingen direkt koppling till registrering, och det gäller självklart kontinuerligt.

Anf. 139 JENS HOLM (V):

Herr talman! Tack för det svaret!

När det gäller samråd tycker jag att det finns en koppling. Jag vet vad som står i 12 kap. miljöbalken. Men Skogsstyrelsens riktlinjer handlar ju om att om det är en skyddsvärd flora och fauna, till exempel nyckelbiotoper, ska man inleda ett samråd. Nu är Skogsstyrelsen också mer detaljerad om hur det samrådet ska gå till.

Om man inte vet om det finns en nyckelbiotop, hur ska en skogsägare då kunna inleda ett samråd? För mig är det helt uppenbart att det här är politiskt uppsatta mål som vi riskerar att missa. Det är då som man som ansvarig minister måste gripa in, precis som jag tror att ministern – dåvarande lokalpolitikern i Skåne – agerade när polisen inte gjorde sitt jobb. Då slog man näven i bordet och sa: Nej, så här får ni absolut inte göra.

Jag skulle vilja se precis samma politiska resoluta agerande från ansvarig minister nu. Det går att ge Skogsstyrelsen i uppdrag att från och med nu återuppta registrering och inventering av nyckelbiotoper samtidigt som man arbetar fram en metod som kan komplettera den befintliga metoden. Jag förstår inte, Karolina Skog, varför det skulle vara så svårt. Vi skulle vinna så mycket på det, och vi skulle skingra så många frågetecken och mycket osäkerhet som den här pausen av inventering och registrering av nyckelbiotoper har skapat.

Jag tycker att det är dags för lite mer av politisk handling. Jag vill tacka för den här debatten.

Anf. 140 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! I debatten om hållbart skogsbruk, som i alla debatter, finns det en bred överenskommelse och en gemensam syn om att vi behöver göra mer för att göra hela det svenska skogsbruket hållbart. Formellt skydd är en del. Det frivilliga skyddet är en annan del. Att utveckla hållbara bruksmetoder är en tredje del, och vi behöver arbeta med alla dessa delar.

Lagstiftning är självklart en viktig grund, men att utveckla nya metoder och sprida dem är likväl en viktig uppgift. De informationsinsatser som görs för att sprida hållbara bruksmetoder är i dag ganska små. Jag hoppas att de ger effekt, men det behövs mycket lärande. Det viktigaste är nog att man pratar med varandra inom branschen.

I arbetet för att utveckla ett nytt skogsprogram måste man diskutera vilka de olika rollerna är och hur man ska stötta varandra för att nå framåt – detta för att verkligen skydda våra skogar för framtida generationer.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2016/17:457 om Natura 2000 på norra Gotland

Anf. 141 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jesper Skalberg Karlsson har frågat mig om jag och regeringen

1. gör en samlad bedömning inför det eventuella utlysandet av nya stora Natura 2000 på norra Gotland, och vilka faktorer som i så fall ingår i den bedömningen,
2. gör en konsekvensanalys av vilka långsiktiga konsekvenser nya stora Natura 2000 på norra Gotland kan få för kalkbrytande företag, särskilt vad gäller tillstånd för täktverksamhet samt
3. gör en bedömning av hur det befintliga naturskyddet i området fungerat på medellång sikt och vilka lärdomar man kan dra av det.

På norra Gotland finns värdefulla naturområden med höga naturvärden som bidrar till turistnäringen, varav flera ingår i det europeiska nätverket Natura 2000. I januari 2014 gav regeringen länsstyrelserna i uppdrag att lämna förslag till nya Natura 2000-områden och kompletteringar av redan föreslagna områden för att åtgärda de brister i nätverket Natura 2000 som framgår av EU-kommissionens utvärderingar samt eventuella andra nationellt identifierade brister i nätverket.

Uppdraget skulle redovisas till Naturvårdsverket och genomföras enligt Naturvårdsverkets riktlinjer. Länsstyrelsen i Gotlands län redovisade sin del av uppdraget till Naturvårdsverket i mars 2015. Efter Naturvårdsverkets genomgång och redovisning beslutade regeringen i augusti 2015 att föreslå nya områden och ändringar i befintliga områden på Gotland.

För två av de områden som länsstyrelsen föreslog 2015 bedömde Naturvårdsverket att kompletterande utredning behövdes och att utredningen

skulle omfatta riksintresseområdet Filehajdar, Hejnum hällar och Kallgateburg. Länsstyrelsen återkom i mars 2016 med förnyade förslag. Efter genomgång och bedömning föreslog Naturvårdsverket den 6 april 2017 områdena Hejnum hällar och Bälsalvret som nya Natura 2000-områden samt utökningar av de befintliga Natura 2000-områdena Bojsvåtar och Hejnum Kallgate.

Länsstyrelsen hade även föreslagit området Forsvidar som ett nytt Natura 2000-område samt en utökning av det befintliga Natura 2000-området Filehajdar, men dessa områden ingår inte i Naturvårdsverkets förslag till regeringen. Naturvårdsverkets förslag från 6 april 2017 bereds i Regeringskansliet.

Förra året fördelade Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten totalt 72 miljoner kronor till Gotlands län för skydd och skötsel av värdefulla områden, friluftslivsinsatser samt åtgärder för havs- och vattenmiljön. Insatserna stärker det lokala näringslivet och skapar sysselsättning.

Anf. 142 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Tack, miljöministern, för svaret! Denna fråga har vi debatterat många gånger i riksdagen. Jag har kanske främst gjort det med näringsminister Mikael Damberg, men jag kan konstatera att den var uppe på dagordningen redan när Mona Sahlin var samhällsbyggnadsminister. Den har också behandlats när Lena Ek var miljöminister. Den har delvis behandlats när Åsa Romson var miljöminister, och nu ligger den på Karolina Skogs bord.

Detta är en lång process, men jag ska inte uppehålla mig vid och berätta historien en gång till utan snarare säga något om var vi står i dag. Innan Åsa Romson hade sin presskonferens i augusti 2015, då hon utlyste de nya stora områdena, hade man skickat tillbaka en del av förslaget från Länsstyrelsen i Gotlands län. Det handlade om ungefär 500 hektar och rörde Filehajdar.

Filehajdar är väldigt intressant, eftersom Sveriges största kalkbrytande företag har planer på att starta täktverksamhet där inom 10–15 år. Om man jämför förslaget då och nu ser man att det har justerats en del, men det finns fortfarande rum för kompromisser. Man kan hitta ett samspel mellan både näringslivsintressen och skydd av värdefull natur. För det ska sägas: Det här är skyddsvärda områden.

Jag tror att det runt Kallgate, som utgör ungefär 1 000 hektar av de totalt 1 500 hektar som Naturvårdsverket föreslår, finns goda skäl för skydd och även möjlighet till orientering, naturturism och många andra saker som kan ge arbetstillfällen långsiktigt. Man ska nog dock akta sig för att skjuta med den stora bössan i sin jakt att bara skydda så mycket areal som möjligt.

Låt oss ta Bojsvåtar som exempel. Det är ett rikkärr, och man bör fundera på om det kan gå att återskapa någonstans i närheten och i så fall med vilka ekosystemtjänster som följd. Man kan titta på befintliga Natura 2000-områden i närheten. Det finns exempelvis ett Natura 2000-område på Filehajdar redan i dag, vilket utlystes för att skydda nipsippan. Efter det har man lyckats flytta nipsippan och plantera den på andra ställen med en bättre ekologi och mångfald som följd, vilket är välkommet. Nu hotas nipsippan på Filehajdar snarare av rådjuren, och det är en annan utmaning.

Om man kan hitta ett sätt att inte utlysa till exempel Bojsvätar som Natura 2000-område kan man helt lugnt och säkert veta att cementindustrin kommer att finnas kvar. Men samtidigt som man gör det och åtar sig att göra en insats för att bevara rikkärren någonstans finns det för den här regeringen en möjlighet till en stor politisk vinst.

Från början innebar förslaget att man utlyser 500 hektar till Natura 2000. Om man utlyser Kallgate men utesluter Filehajdar och Bojsvätar får man utlysa mer än dubbelt så mycket. Det här är ett gyllene läge om man vill skydda mycket värdefull natur men samtidigt visa att man är pragmatisk och kan se värdet i att naturintressen och näringsintressen kan samspela.

Om man tittar på den stora bilden är det välkommet att vi på norra Gotland har ett företag med stor investeringspotential, som inte bara håller på med cement utan också vattenlagring och annat som ju är stora utmaningar för oss året om.

Anf. 143 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag finner anledning att säga några ord om hur arbetet att utse Natura 2000-nätverk går till. Jag gissar att ledamoten känner till att detta regleras i art- och habitatdirektivet. Det utgår från vetenskapliga kriterier, som specificeras i direktivet. De tar fasta på värden för ingående arter och livsmiljö.

Detta är vad som ligger till grund för länsstyrelsens arbete. Det är detta som granskas av Naturvårdsverket, som sedan ger förslag till regeringen. Arbetet är väldigt tydligt reglerat.

På Gotland finns många värdefulla områden, och det är viktigt att det finns många olika typer av områdesskydd. Jag är självklart väldigt stolt över att regeringen i augusti 2015 tog beslutet att till EU-kommissionen föreslå en utökning av området Bästeträsk. Denna utökning utgör ett viktigt komplement till Natura 2000-området.

Det är tydligt att detta europeiska nätverk av Natura 2000-områden inte är färdigutbyggt. Kommissionen är väldigt tydlig när det gäller detta, och det är även tydligt i de handlingsplaner som finns.

Detta var en av bakgrunderna till att regeringen i januari 2014 gav länsstyrelsen i uppdrag att lämna förslag på nya Natura 2000-mål. Det gjordes bland annat för att man skulle titta på hur områden hängde samman och hur de representerar naturen, inte minst den del av naturen där vi ser brister och habitatförluster. Uppdraget genomfördes självklart i enlighet med de vetenskapliga kriterierna och redovisades för Naturvårdsverket.

Vad gäller områdena på Gotland, som jag beskrev tidigare, har man funnit anledning att titta ännu närmare på vad som finns i området och vad som behöver skydd. Det ska bidra till förbättrad bevarandestatus för vissa arter och livsmiljö, som dock också ska vara omistliga för nätverket. Detta är en av anledningarna till att Naturvårdsverket inte har tagit med alla de områden som länsstyrelsen har fört fram.

Kriterierna är alltså stränga. Arbetet går inte alls ut på att skydda så mycket som möjligt. Ett kriterium för Natura 2000, om man vill ingå i nätverket, är att området är omistligt.

Vi har även andra skyddsmetoder i Sverige. Det är inte självklart att bara för att något är skyddsvärt ska det ha Natura 2000-status. Det handlar om att göra ett nätverk. Jag kan därför dela ledamotens bild av att det inte

finns något egenvärde i att skydda mycket för Natura 2000. Målet är att ha ett nätverk som hänger samman och som är ekologiskt representativt. Vad detta är bygger på vetenskapliga kriterier och inget annat.

Prot. 2016/17:116
30 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 144 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Tack, ministern, för detta svar! Jag stämmer kanske inte in till hundra procent i beskrivningen att det helt och fullt är EU-kommissionen och art- och habitatdirektivet som är ”boven i dramat”. Det finns ganska stora skillnader mellan hur vi ser på Natura 2000 i unionens olika länder. I Tyskland finns exempel på att man bygger vindkraftverk i stor skala vid Natura 2000-områden. I Sverige är vi tveksamma till om man ens kan få göra myggbekämpning i Natura 2000-områden. Det finns alltså en viss skillnad.

Det har åtminstone tidigare sagts från regeringen att detta handlar om det som är ett tillägg till sådant som EU-kommissionen pekade ut som brister, det vill säga andra nationellt identifierade brister i nätverket. Detta är sådant som vi själva i någon mening är rådiga över. Det handlar inte om några fladdermöss eller tumlare utan om hur vi ser på den skog som finns på dessa platser. Vi funderar på om vi tycker att det är tajga eller om det är trädklädd betesmark. Man kan fundera på om det finns någon mark på Gotland som aldrig har betats. Jag tror att det är svårt att hitta sådana biotoper, snarare tvärtom.

Jag vill förresten säga att jag hade fel benämning i mitt första inlägg. Det är inte runt Kallgate som det är 1 000 hektar utan runt Hejnum hållar. De ligger nära varandra. Jag var kanske lite förvirrad förut.

När det gäller förslaget och den kommande regeringsprövningen hoppas jag att regeringen ändå tittar på de insatser som har gjorts i närområdet, till exempel för nipsippan, återställandet av våtmarker, gäddfabriken som har byggts, naturleder som privata finansörer har tagit initiativ till och genomfört. Dessa leder är populära. Förhoppningsvis har man en helhetsbild när man funderar på vilket skydd som ska införas.

Jag tror också att man bör tänka ett steg längre. Natura 2000 är ett välmenande naturskydd. Det är ett bra nätverk. Det finns brister, men överlag är det ett fungerande nätverk. Det som är problematiskt är kanske inte just detta utan steg nummer två, det vill säga den separata process då man ska ansöka om täktillstånd. Även om man inte utlyser Filehajdar, som är det ställe där man vill bryta kalksten, finns det en risk att man med liggande förslag får det svårt att få detta tillstånd, eftersom man måste kunna visa på nollpåverkan i stora områden runt omkring.

Bojstvåtar är intressant eftersom det är ett rikkärr. Även om det kanske bara påverkas till någon liten procent, och även om detta rikkärr går att flytta och ha någon annanstans, går det kanske inte att visa på nollpåverkan. Då har man ändå satt stopp för denna brytning.

Detta är avancerad materia – det är jag den förste att erkänna – men jag hoppas att det kan räcka med att jag uppmanar regeringen att titta på hur förslagen blir. Detta gäller inte bara i det första skedet, utan det gäller också hur förslagen kan komma att påverka framtida täktverksamhet. Natura 2000 har en ganska stor skyddszon runt omkring sig, vilket kommer att påverka denna näring långsiktigt.

Anf. 145 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Även om jag inte är i närheten av den kunskap som Jesper Skalberg Karlsson verkar ha på detta område är det självklart trevligt att stå här och diskutera väldigt skyddsvärda områden.

Att skydda dessa områden har flera typer av värden. Natura 2000-redskapet handlar om naturvärden och ekologisk representation, men det finns även andra viktiga åtgärder som är en del av hela arbetet. Dessa handlar om tillgänglighet, friluftslivets tillgång till området och kopplingar till turism och annan upplevelsebaserad näring. I detta sammanhang finns ett brett arbete för att Gotland ska leva i alla dimensioner.

De specifika besluten, som ligger på regeringens bord, är under beredning, och jag hoppas att det finns respekt för att jag inte föregår denna genom att kommentera.

Anf. 146 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

Detta är komplicerad materia. Det handlar inte bara om svåra namn på platserna, utan det är också avancerat i meningen att Natura 2000 inte är helt lättöverskådligt – detta är jag den förste att erkänna.

När det gäller den kommande regeringsprövningen hoppas jag ändå att regeringen kan titta på förslaget – inte bara på kort sikt utan även på hur de tidigare naturskydden har kunnat samverka och på hur vi kan få ett ändamålsenligt skydd för hela området.

Om man dessutom tittar på sysselsättningseffekter och annat ser man tydligt att det inte bara är de 300–400 jobben på Gotland som påverkas. Det gäller även jobb i hela landet i anslutande hamnar.

Man kan fundera på varifrån cement ska komma om inte från Gotland. Vi har hört exempel på att kalk har skeppats in från Kanada. Är detta riktigt resurseffektivt 2017? Man kan också fundera på vad vi ska använda i stället för cement.

Dessa frågor är jättestora. Vi talade om skog tidigare. Jag tror att vi kommer att bygga mer biobaserat och mer i trä i framtiden, men jag tror inte att vi har råd att sluta bygga med ett material och att tacka nej till det. Vi kommer nog att behöva bygga mer i alla material, och cement har ju vissa egenskaper som trä inte har.

Jag hoppas att regeringen kan titta på detta med en holistisk syn – att man kan titta med lite helikopterperspektiv – och fundera på såväl kort sikt som på medellång och lång sikt.

Detta är en viktig näring för Sverige. Det finns mycket att säga i denna fråga, och jag hoppas att miljöministern känner sig lite mer upplyst nu än tidigare.

Anf. 147 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Tack, Jesper Skalberg Karlsson, för denna upplysande diskussion!

Den genomlysning gällande Natura 2000-områdena som regeringen har gett länsstyrelserna i uppdrag att göra har föregåtts av gedigna inventeringar och samrådsprocesser. Huvuddelen av den prövning som vi gör på Regeringskansliet vilar – tack och lov – inte på att jag ska kunna uttala

områdena eller i sak kunna detta. Det finns sakkunskap inbyggd i beslutsunderlaget, och det är detta som är basen för den beredning som vi gör i Regeringskansliet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2016/17:116
30 maj

Svar på
interpellationer

§ 20 Svar på interpellation 2016/17:510 om myggbekämpning vid nedre Dalälven

Anf. 148 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Mikael Oscarsson har ställt ett antal frågor till mig om den så kallade BTI-metoden för myggbekämpning och om jag avser att stödja utvecklingen av SIT-metoden mot översvämningsmygg.

Bekämpning av översvämningsmygg är till stor del ett regionalt ansvar – det gäller exempelvis skötselåtgärder som slåtter och bete. Stöd för bekämpning har utgått bland annat från olika insatser i det svenska landsbygdsprogrammet, som Jordbruksverket är förvaltande myndighet för.

Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag studerat effekterna av bekämpningen med BTI för att säkerställa att denna bekämpning inte har negativa effekter på den känsliga miljön. Myndighetens slutsats var att en väl avvägd användning av BTI inte har några direkta effekter på fåglar, fiskar och däggdjur inklusive boskap och husdjur.

Däremot är kunskapen om BTI:s effekter på andra taxonomiska grupper i ekosystemet bristfällig. Mot denna bakgrund har både den förra och den nuvarande regeringen uttalat att bekämpning med Vectobac G inte är en hållbar lösning och att det är viktigt att finna långsiktiga lösningar på problemet med massförekomst av översvämningsmygg.

Regeringen har utsett Naturvårdsverket som ansvarig myndighet för att bevaka forskningsläget vad gäller bekämpning och andra långsiktiga åtgärder för att minska förekomsten av översvämningsmygg samt för att sprida information om sådana åtgärder.

Regeringen följer med intresse utvecklingen av SIT-metoden för att bekämpa översvämningsmygg, men i dagsläget finns det inte något konkret förslag för regeringen att ta ställning till.

Andre vice talmannen meddelade att Mikael Oscarsson, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att delta i överläggningen.

Anf. 149 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

Mikael Oscarsson har skrivit en väldigt viktig interpellation, och de frågor han har ställt är ytterst angelägna för personer i detta område.

Nu börjar vi nämligen närma oss den årstid som man bävar inför om man bor vid nedre Dalälven och vet hur det är att leva med myggor som gör att man inte kan vistas ute över huvud taget. Man kan inte låta sina barn eller sina djur vara ute. Det är förskräckligt, och jag undrar om ministern har varit där och om hon vet hur det är.

Problemet är hela tiden att man inte får någon långsiktighet i bekämpningen. Vi har ställt frågor många gånger, både till den tidigare regeringen

och till den nuvarande, och fått samma svar – det vill säga inget svar alls på hur man ska få långsiktighet i bekämpningen.

Det gör att de som arbetar i Neda, som har forskat på det här området i många år, inte känner sig trygga i sitt sätt att jobba, vilket är ett problem. Det gör också att man inte har någon långsiktighet i den bekämpning som man i dag känner till, det vill säga BTI-metoden. Det innebär i sin tur att man inte kan planera för år framöver.

Den tidigare regeringen, den förra ministern Åsa Romson och även den nuvarande ministern har alla sagt att det är ett lokalt och regionalt ansvar. Så kan det inte vara.

Därför är det viktigt att åtminstone få någon antydan från ministern om hur ni långsiktigt tänker förfara med den forskning och den bekämpning som pågår nu. Man kan inte skylla på det lokala och regionala ansvaret, utan man måste ta ansvar från regeringens sida.

Vi fick tidigare höra att regeringen följer STI-metoden med intresse. Vi vet att man vid FN:s kontor i Wien, där jag var med min riksdagsgrupp för ett år sedan, talar om den metoden och att man talar om nedre Dalälven. Men det fordrar att den svenska regeringen medfinansierar.

Min ena fråga är: Har ni i regeringen tänkt er att medfinansiera och utveckla SIT-metoden?

Min andra fråga är: Kommer ni framöver att garantera en långsiktig bekämpning och en långsiktig ekonomisk investering, så att man kan fortsätta att bekämpa myggen vid nedre Dalälven med de metoder man använder i dag? Det är ytterst angeläget när vi vet att man fick vänta ända till i vår innan man fick besked om man skulle få pengar till bekämpningsmedlen i år. Därför undrar jag när och hur ni kommer att garantera att man ska kunna fortsätta att bo, verka och leva vid nedre Dalälven.

Anf. 150 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag vill först slå fast att det är viktigt i den här typen av frågor och i det här specifika fallet att hitta en balans mellan förebyggande åtgärder och bekämpning.

Det finns ett flertal forskningsrapporter som visar att det är möjligt att begränsa massförekomsten av översvämningsmygg på ett ekologiskt och ekonomiskt hållbart sätt genom en kombination av förebyggande åtgärder och bekämpning.

Regeringens uppfattning är, precis som tidigare regeringars, att myggfrågan ska hanteras och finansieras lokalt och regionalt. Detta baseras på att det är på den nivån som man känner miljön och de lokala och regionala förutsättningarna, för det finns inte en lösning på myggproblematiken som kan appliceras på alla regioner. Lösningen beslutas i regionen utifrån de regionala förutsättningarna av dem som bor i regionen.

Regeringen har beslutat om en ändring i Naturvårdsverkets regleringsbrev som innebär att högst 3 miljoner kronor från anslaget om åtgärder för värdefull natur kan anvisas för att begränsa massförekomsten av översvämningsmyggor denna sommar. Dessutom finns samma summa i landsbygdsprogrammet som betalas av Jordbruksverket.

Den argumentation som förs fram här i två delar innehåller tydliga mot-sägelser. Jag får frågan: Har du varit där, och känner du till det? Nej, jag har inte varit där. Men jag menar att de som bor och verkar i området och

som kan det ska bestämma vilka metoder man ska använda och ha ansvaret. Argumentationen som förs fram är att de som kan området inte ska fatta beslut, utan det ska jag och mina kolleger göra här i Stockholm. Det är inte en bild som vi i regeringen delar.

Den andra delen är att vi på samma sätt här i Stockholm för flera år framöver ska bestämma vilken metod som ska användas. Samtidigt sägs det att vi ska följa nya metoder och ta in dem. Det är också en tydlig motsägelse.

Regeringen har beslutat att Naturvårdsverket är den myndighet som ska följa forskningsläget. De har kompetens att göra det, och de har en nära dialog med de relevanta länsstyrelserna. Det är ju flera länsstyrelser som arbetar aktivt med motsvarande problematik. Finner de anledning att få godkännande från regeringen för någon av de nya metoderna kommer de att föreslå det, men något sådant förslag finns inte för oss att ta ställning till just nu.

Anf. 151 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Vi ska inte ha någon argumentationsdiskussion. Det var absolut inte min mening, herr talman. Jag vill bara framhålla vikten av att man vet vad detta handlar om, för det är det som är en stor fråga i detta sammanhang.

Jag vädjar till ministern att sätta sig in i frågan väldigt noga. Det handlar om att jobba både med den nuvarande problematiken och med det som är framgent. Om man från FN säger att man behöver medfinansiering från den svenska regeringen för att testa den så kallade SIT-metoden betyder det att regeringen måste vara med och sätta in pengar för framtiden, precis som den måste vara med och jobba för att man ska ha pengar i dagsläget.

Den förra regeringen, alliansregeringen, hade åtminstone öronmärkta pengar i landsbygdsprogrammet som kunde användas regionalt, så att forskarna och de som utförde myggbekämpningen var trygga med att det fanns pengar ett par tre år framöver. Om man inte behöver använda medlen gör man inte det. Det tar mycket tid att beställa hem medel och rapportera et cetera, och det slipper man om man vet att man kan få pengar långsiktigt.

Min vädjan till ministern är att hon verkligen sätter sig in i det här, för det är oerhört viktigt för de personer som bor vid nedre Dalälven.

Anf. 152 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Att detta är en viktig fråga i den aktuella regionen och i en del andra drabbade regioner är helt oomtvistligt.

Det är viktigt för mig och regeringen att kunskapen om problemet är förankrad på det regionala planet. Det har också skett en metodutveckling, och det gäller att hitta en kombination av förebyggande åtgärder och de mest effektiva bekämpande åtgärderna. Det är just därför som vi, samtidigt som vi avsätter pengar, säger att man måste utvärdera metoden och pröva hur långt man kan komma med det förebyggande arbetet, eftersom det har andra effekter inte minst vad gäller naturvård. Vi tar steg framåt och strävar efter att skapa en balans – jag tror inte att man ska tänka att det finns en ultimata metod. Samtidigt följer vi självklart forskningsläget.

Detta är exakt dessa beslut som vi har fattat.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 21 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2016/17:192 Vissa skattefrågor för ideella föreningar, registrerade tros-
samfund och kollektivavtalsstiftelser

2016/17:195 Undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen vid
tillströmning av asylsökande

Skrivelse

2016/17:130 AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2016

§ 22 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 29 maj

2016/17:545 Könsneutrala personnummer

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

§ 23 Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 29 maj

2016/17:1483 Hamnstrejkens miljöpåverkan

av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

§ 24 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 29 maj

2016/17:1378 Fokus på kvalitet i välfärden

av *Amir Adan* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2016/17:1379 Sveriges framtid som välfärdsnation

av *Jenny Petersson* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 4 anf. 25 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.59,
av förste vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 97 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 3 Ärenden för bordläggning	1
§ 4 Kulturarvsfrågor	2
Kulturutskottets betänkande 2016/17:KrU9	2
Anf. 1 OLOF LAVESSON (M)	2
Anf. 2 IDA KARKIAINEN (S)	6
Anf. 3 OLOF LAVESSON (M) replik	9
Anf. 4 IDA KARKIAINEN (S) replik	10
Anf. 5 OLOF LAVESSON (M) replik	10
Anf. 6 IDA KARKIAINEN (S) replik	10
Anf. 7 ARON EMILSSON (SD)	11
Anf. 8 IDA KARKIAINEN (S) replik	15
Anf. 9 ARON EMILSSON (SD) replik	15
Anf. 10 IDA KARKIAINEN (S) replik	15
Anf. 11 ARON EMILSSON (SD) replik	15
Anf. 12 NICLAS MALMBERG (MP)	16
Anf. 13 ARON EMILSSON (SD) replik	18
Anf. 14 NICLAS MALMBERG (MP) replik	19
Anf. 15 ARON EMILSSON (SD) replik	19
Anf. 16 NICLAS MALMBERG (MP) replik	20
Anf. 17 PER LODENIUS (C)	20
Anf. 18 ROSSANA DINAMARCA (V)	23
Anf. 19 BENGT ELIASSON (L)	25
Anf. 20 ROLAND UTBULT (KD)	27
Anf. 21 NICLAS MALMBERG (MP) replik	29
Anf. 22 ROLAND UTBULT (KD) replik	30
Anf. 23 NICLAS MALMBERG (MP) replik	30
Anf. 24 ROLAND UTBULT (KD) replik	31
Anf. 25 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP)	31
Anf. 26 OLOF LAVESSON (M) replik	33
Anf. 27 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik	34
Anf. 28 OLOF LAVESSON (M) replik	35
Anf. 29 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik	35
Anf. 30 ARON EMILSSON (SD) replik	36
Anf. 31 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik	36
Anf. 32 ARON EMILSSON (SD) replik	37
Anf. 33 Kultur- och demokratiminister ALICE BAH KUHNKE (MP) replik	37
Anf. 34 CHRISTER NYLANDER (L)	38
Anf. 35 ARON EMILSSON (SD) replik	39
Anf. 36 CHRISTER NYLANDER (L) replik	40
Anf. 37 ARON EMILSSON (SD) replik	40

Anf. 38 CHRISTER NYLANDER (L) replik	41
(Beslut skulle fattas den 31 maj.)	41
§ 5 Svar på interpellation 2016/17:480 om Migrationsverkets	
anvisningar	41
Anf. 39 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	41
Anf. 40 GUNILLA NORDGREN (M).....	42
Anf. 41 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M)	43
Anf. 42 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	43
Anf. 43 GUNILLA NORDGREN (M).....	44
Anf. 44 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M)	45
Anf. 45 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	45
Anf. 46 GUNILLA NORDGREN (M).....	46
Anf. 47 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	47
§ 6 Svar på interpellation 2016/17:511 om borgerlig vigsel	
med något extra.....	47
Anf. 48 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	47
Anf. 49 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	48
(forts.).....	49
Ajournering.....	49
Återupptaget sammanträde.....	49
§ 6 (forts.) Svar på interpellation 2016/17:511 om borgerlig	
vigsel med något extra	49
Anf. 50 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	49
Anf. 51 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	50
Anf. 52 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	50
Anf. 53 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	51
Anf. 54 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	51
§ 7 Svar på interpellation 2016/17:512 om mahr och andra	
äktenskapsförordslänkande avtal.....	52
Anf. 55 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	52
Anf. 56 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	52
Anf. 57 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	53
§ 8 Svar på interpellation 2016/17:515 om automatisk	
gemensam vårdnad vid barnets födelse	53
Anf. 58 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	53
Anf. 59 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	54

Anf. 60 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	55
Anf. 61 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	55
Anf. 62 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	56
Anf. 63 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	56
Anf. 64 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	57
§ 9 Svar på interpellation 2016/17:482 om utfodring av vilt.....	57
Anf. 65 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	57
Anf. 66 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	58
Anf. 67 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	59
Anf. 68 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	60
Anf. 69 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	61
Anf. 70 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	61
Anf. 71 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	62
§ 10 Svar på interpellation 2016/17:484 om anmälningsplikt för åtelkamera.....	62
Anf. 72 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	62
Anf. 73 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	63
Anf. 74 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	64
Anf. 75 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	64
Anf. 76 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	64
Anf. 77 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	65
Anf. 78 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	65
§ 11 Svar på interpellation 2016/17:504 om havskonferensen och fiskeavtalen.....	65
Anf. 79 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	65
Anf. 80 JENS HOLM (V)	66
Anf. 81 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	67
Anf. 82 JENS HOLM (V)	68
Anf. 83 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	69
Anf. 84 JENS HOLM (V)	69
Anf. 85 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	70
§ 12 Svar på interpellation 2016/17:509 om kapaciteten på Västra stambanan.....	70
Anf. 86 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	70
Anf. 87 STEN BERGHEDEN (M)	71
Anf. 88 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	72
Anf. 89 STEN BERGHEDEN (M)	73
Anf. 90 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	74
Anf. 91 STEN BERGHEDEN (M)	75
Anf. 92 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S)	76
§ 13 Svar på interpellation 2016/17:394 om ridning som friskvård	77
Anf. 93 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	77
Anf. 94 LOTTA FINSTORP (M).....	77
Anf. 95 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	78

Anf. 96 LOTTA FINSTORP (M).....	79
Anf. 97 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	79
Anf. 98 LOTTA FINSTORP (M).....	80
Anf. 99 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	81
§ 14 Svar på interpellation 2016/17:412 om åtgärder för minskad psykisk ohälsa	81
Anf. 100 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	81
Anf. 101 LOTTA FINSTORP (M).....	82
Anf. 102 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	83
Anf. 103 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	84
Anf. 104 LOTTA FINSTORP (M).....	85
Anf. 105 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	86
Anf. 106 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	87
Anf. 107 LOTTA FINSTORP (M).....	88
Anf. 108 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	88
§ 15 Svar på interpellation 2016/17:492 om distanshandel med alkohol	89
Anf. 109 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	89
Anf. 110 LARS-AXEL NORDELL (KD).....	91
Anf. 111 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	91
Anf. 112 LARS-AXEL NORDELL (KD).....	92
Anf. 113 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	92
Anf. 114 LARS-AXEL NORDELL (KD).....	93
Anf. 115 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	93
§ 16 Svar på interpellation 2016/17:493 om nordiskt forskningssamarbete om missbruk och beroendefrågor	93
Anf. 116 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	93
Anf. 117 PENILLA GUNTHER (KD).....	94
Anf. 118 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	95
Anf. 119 PENILLA GUNTHER (KD).....	96
Anf. 120 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	97
Anf. 121 PENILLA GUNTHER (KD).....	97
Anf. 122 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	98
§ 17 Svar på interpellation 2016/17:507 om rehabilitering för strokepatienter	98

Anf. 123 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	98
Anf. 124 PENILLA GUNTHER (KD).....	99
Anf. 125 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	100
Anf. 126 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	101
Anf. 127 PENILLA GUNTHER (KD).....	102
Anf. 128 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	103
Anf. 129 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	103
Anf. 130 PENILLA GUNTHER (KD).....	104
Anf. 131 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	105
§ 18 Svar på interpellation 2016/17:365 om inventering av nyckelbiotoper.....	105
Anf. 132 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	105
Anf. 133 JENS HOLM (V)	106
Anf. 134 STINA BERGSTRÖM (MP)	107
Anf. 135 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	108
Anf. 136 JENS HOLM (V)	109
Anf. 137 STINA BERGSTRÖM (MP)	110
Anf. 138 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	110
Anf. 139 JENS HOLM (V)	111
Anf. 140 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	112
§ 19 Svar på interpellation 2016/17:457 om Natura 2000 på norra Gotland	112
Anf. 141 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	112
Anf. 142 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	113
Anf. 143 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	114
Anf. 144 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	115
Anf. 145 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	116
Anf. 146 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	116
Anf. 147 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	116
§ 20 Svar på interpellation 2016/17:510 om myggbekämpning vid nedre Dalälven	117
Anf. 148 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	117
Anf. 149 SOLVEIG ZANDER (C)	117
Anf. 150 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	118
Anf. 151 SOLVEIG ZANDER (C)	119
Anf. 152 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP).....	119
§ 21 Bordläggning.....	120
§ 22 Anmälan om interpellation	120
§ 23 Anmälan om fråga för skriftligt svar	120
§ 24 Anmälan om skriftliga svar på frågor	120
§ 25 Kammaren åtskildes kl. 22.47.	121